

Załącznik
do Uchwały Nr XVI/113/15
Rady Miasta i Gminy Łosice
z dnia 29 grudnia 2015r.

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA I GMINY ŁOSICE DO 2020 ROKU

Łosice, grudzień 2015

Wykonawca:

Zespół ds. opracowania „Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Łosice do 2020 roku”,
w składzie:

1. Teresa Wróbel – Sekretarz Miasta i Gminy Łosice
2. Romuald Józwiaczuk – Przewodniczący Rady Miasta i Gminy Łosice
3. Anna Sulińska – Radna Miasta i Gminy Łosice
4. Małgorzata Łaska – Skarbnik Miasta i Gminy Łosice
5. Jerzy Walczyński – Kierownik Referatu Gospodarki Przestrzennej i Gospodarki Komunalnej
6. Leszek Szymczuk – Inspektor ds. planowania przestrzennego i budownictwa
7. Marek Chmielewski – Inspektor ds. drogownictwa
8. Joanna Kamińska – Inspektor ds. pozyskiwania środków finansowanych z funduszy Unii Europejskiej
9. Elżbieta Ostapska – Kierownik Referatu Gospodarki Nieruchomościami
10. Jakubowski Stanisław – Kierownik Działu Wod.-Kan. w KOM-GAZ sp. z o.o.
11. Małgorzata Wojcieszuk – Inspektor ds. obsługi stanowisk komputerowych
12. Maria Łukasiewicz – Kierownik Zespołu ds. Oświaty, Wychowania i Kultury
13. Grzegorz Dołęgowski – Dyrektor Łosickiego Domu Kultury
14. Jarosław Pietruszewski – Kierownik MGOPS w Łosicach

oraz Pracownicy Urzędu Miasta i Gminy w Łosicach:

1. Ewelina Chacińska – Podinspektor ds. gospodarki odpadami komunalnymi
2. Wioleta Częstochowska – Podinspektor ds. Obsługi Rady Miasta i Gminy
3. Monika Demianiuk – Podinspektor ds. ewidencji ludności
4. Danuta Filipowicz – Kierownik Referatu Podatków i Opłat
5. Patryk Klauziński – Kierownik ŁCI
6. Monika Łukaszuk – Zastępca Kierownika USC
7. Wioleta Rekowska – Inspektor ds. Gospodarczych i Administracji
8. Edyta Stolarczuk – Inspektor ds. ewidencji ludności
9. Małgorzata Wojtaś – Inspektor ds. Obronnych, OC i Zarządzania Kryzysowego oraz Spraw Mieszkaniowych
10. Tomasz Zienkiewicz – Komendant Straży Miejskiej

SPIS TREŚCI

I.	Wprowadzenie	7
II.	Charakterystyka Miasta i Gminy Łosice	8
II.1.	Ogólna charakterystyka miasta i gminy	8
II.2.	Środowisko przyrodnicze	9
II.3.	Walory historyczno-kulturowe	11
II.4.	Zagospodarowanie przestrzenne	18
III.	Sfera społeczna	19
III.1.	Demografia	19
III.2.	Rynek pracy i bezrobocie	24
III.3.	Aktywność lokalna (społeczna), działalność organizacji pozarządowych	25
III.4.	Oświata, sport i kultura	29
III.5.	Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	35
III.6.	Bezpieczeństwo publiczne	39
III.7.	Działalność miasta i gminy w sferze społecznej	39
IV.	Gospodarka	40
IV.1.	Przedsiębiorczość	40
IV.2.	Rolnictwo	44
IV.3.	Turystyka	46
IV.4.	Odnawialne źródła energii	47
V.	Infrastruktura techniczna	47
V.1.	Układ komunikacyjny i transport	48
V.2.	Sieć teleinformatyczna	48
V.3.	Sieć wodociągowa i kanalizacyjna	49
V.4.	Sieć gazowa	50
V.5.	Gospodarka odpadami	50
V.6.	Gospodarka mieszkaniowa	52
V.7.	Inwestycje	53
VI.	Finanse i majątek Miasta i Gminy Łosice	55
VII.	Analiza SWOT	63
VIII.	Wizja i misja do 2020 roku	67
IX.	Cele strategiczne, cele operacyjne i kierunki działania	68
X.	Spójność strategii z dokumentami wyższego szczebla	77
XI.	Potencjalne źródła finansowania realizacji Strategii	78
XII.	Realizacja i monitoring Strategii	78
XIII.	Spis tabel, wykresów i rysunków	79

I. Wprowadzenie

Konieczność przystąpienia do opracowania Strategii wynikała z potrzeby przyjęcia w formie uchwały celów strategicznych, jakimi kieruje się Burmistrz oraz Rada Miasta i Gminy przystępując do realizacji zadań. Od wielu lat decyzje są podejmowane w oparciu o wyznaczone cele strategiczne, jednak nie zostało to usankcjonowane w formie opracowanej i przyjętej strategii. Ujęcie celów strategicznych w formie uchwalonego dokumentu ma szczególne znaczenie podczas aplikowania o środki z funduszy Unii Europejskiej, gdzie konieczne jest wykazanie zgodności wnioskowanych do współfinansowania operacji z celami strategicznymi danej jednostki samorządu terytorialnego. O tym, że wypracowane w niniejszym dokumencie cele strategiczne pokrywają się z celami, którymi kierowali się dotychczas władze miasta i gminy, świadczy chociażby fakt, że są one spójne ze zrealizowanymi do tej pory inwestycjami, opisanymi w diagnozie. Należy ponadto zauważyć, że wiele inwestycji zostałoby zrealizowanych w szerszym zakresie, gdyby były większe możliwości finansowe gminy lub możliwość dofinansowania ich ze środków zewnętrznych.

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Łosice do 2020 roku określa główne kierunki zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego, który wpłynie na poprawę jakości życia mieszkańców oraz przyczyni się do powstania przyjaznego otoczenia dla potencjalnych inwestorów i przedsiębiorców. Przez zrównoważony rozwój należy rozumieć proces przenikania się, integrowania i spójnych działań politycznych, gospodarczych, społecznych i przestrzennych, ze szczególnym uwzględnieniem zachowania równowagi środowiska naturalnego oraz jego ochrony. Dokument ten stanowił będzie narzędzie do właściwego wyboru długofalowych celów, ustalania programów do realizacji zadań, ale przede wszystkim narzędzie stymulowania rozwoju miasta i gminy.

Dokument zawiera syntetyczny opis stanu obecnego Miasta i Gminy Łosice w sferze społecznej, gospodarczej i ekonomicznej. Szczegółowa analiza charakterystyki miasta i gminy, inwentaryzacja zasobów, szans i zagrożeń oraz relacji między tymi sferami pozwala na określenie podstawowych mechanizmów rozwoju miasta i gminy oraz wskazanie celów strategicznych, a pośrednio działań inwestycyjnych i społecznych, mających na celu zrównoważony rozwój lokalny, ułatwienie życia mieszkańcom i aktywizację społeczności.

Ramy czasowe opracowania pokrywają się z nową perspektywą finansową Unii Europejskiej (tj. 2014-2020) oraz są spójne z horyzontem krajowej i regionalnej strategii rozwoju (Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju do 2030 r., Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju do 2020 r. i Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2030).

Dokument został opracowany przez zespół ds. opracowania Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Łosice, powołany Zarządzeniem Nr RMiG.120.75.2015 Burmistrza Miasta i Gminy Łosice z dnia 10 listopada 2015 roku i przez pracowników Urzędu Miasta i Gminy Łosice. Przed jego uchwaleniem, został przedstawiony do konsultacji mieszkańcom Miasta i Gminy Łosice oraz zaprezentowany Komisjom Rady Miasta i Gminy Łosice. Podczas jego opracowywania uwzględniono postulaty mieszkańców, przedstawiane Burmistrzowi Miasta i Gminy Łosice podczas zebrań i na sesjach Rady Miasta i Gminy oraz w corocznie składanych wnioskach do budżetu. Konsultacje społeczne przeprowadzono na etapie konstruowania dokumentu (możliwość składania propozycji celów strategicznych oraz analizy SWOT w okresie 17-30.11.2015 - wpłynęły dwa wnioski uwzględnione w strategii) oraz zamieszczono projektu dokumentu na stronie BIP Miasta i Gminy i Łosice, wraz z informacją o możliwości składania uwag w okresie 15-22.12.2015 r. (nie wpłynęła żadna uwaga). Za pomocą konsultacji władze gminy przedstawiły mieszkańcom swoje zamierzenia mając na uwadze nawiązanie konstruktywnego dialogu przy współtworzeniu wspólnej rzeczywistości oraz zapewnienie głosu wszystkim zainteresowanym.

II. Charakterystyka Miasta i Gminy Łosice

II.1. Ogólna charakterystyka miasta i gminy

Miasto i Gmina Łosice położone jest we wschodniej części województwa mazowieckiego, w powiecie łosickim. Sąsiaduje z gminami Huszlew, Stara Kornica, Olszanka, Platerów (powiat łosicki) oraz Mordy i Przesmyki (powiat siedlecki). W obrębie gminy znajduje się 21 sołectw: Biernaty Średnie, Chotycze, Chotycze Kolonia, Czuchleby, Dziecioły, Jezioro, Łuzki, Meszki, Niemojki (stacja), Niemojki (osada), Nowosielec, Patków, Patków-Prusy, Rudnik, Stare Biernaty, Szańków, Kolonia Szańków, Świnarów, Toporów, Woźniki, Zakrze, oraz 5 osiedli: Osiedle Bialska, Osiedle Międzyrzeczka, Osiedle Sienkiewicza, Osiedle Zdrowa, Osiedle Żeromskiego.

Zajmuje powierzchnię 121 km², z czego 24 km² stanowi obszar miejski (20%) i 97 km² obszar wiejski (80%). Z innymi miastami Łosice dzieli odległość: Warszawa 120 km, Lublin 120 km, Białystok 130 km. Jako miasto powiatowe Łosice pełnią rolę ośrodka administracyjno-gospodarczego, są ośrodkiem handlowym, centrum oświatowym i medycznym dla sąsiednich gmin. Z punktu widzenia gospodarczego stanowi „zagłębie pieczarkarskie” oraz jest ważnym ośrodkiem transportu krajowego i międzynarodowego.

Teren gminy jest nizinny. Przez obszar ten przepływa rzeka Toczna - lewobrzeżny dopływ Bugu. Łosice stanowią ważny węzeł komunikacji samochodowej. Zbiegają się tu trasy: Lublin - Białystok, Warszawa - Siedlce - Białystok, Warszawa - Janów Podlaski - Terespol. Położenie na zbiegu szlaków komunikacyjnych sprzyja ponadlokalnym kontaktom gospodarczym. Przez północno-zachodnią część gminy przebiega linia kolejowa Warszawa - Hajnówka ze stacją w Niemojkach. Stanowi dogodny punkt wypadowy dla turystów udających się w pobliskie tereny nadbużańskie.

Rysunek 1 Położenie Miasta i Gminy Łosice

Źródło: Opracowanie własne

II.2. Środowisko przyrodnicze

Środowisko naturalne

Pod względem geograficznym Miasto i Gmina Łosice, tak jak cały powiat łosicki położona jest na granicy Prowincji Nizy Środkowoeuropejskiego (makroregion Nizina Południowopodlaska), w mezoregionie Wysoczyzna Siedlecka.

Teren Miasta i Gminy jest bardzo zróżnicowany pod względem wartości przyrodniczych, które można ocenić m.in. na podstawie występowania i rozmieszczenia różnych gatunków ptaków. Łącznie w ostatnich latach stwierdzono występowanie na obszarze miasta i gminy 115 gatunków ptaków lęgowych. Znaczącą część całego obszaru gminy zajmują środowiska mocno przekształcone, gdzie dominują pola uprawne. Wśród nich znajduje się niewielka liczba lasów i zadrzewień. Laski śródpolne to najczęściej ubogie drągowiny sosnowe.

Z punktu widzenia przyrodniczego najbardziej cennymi środowiskami wodnymi są stawy rybne w Woźnikach i Rudniku. Stanowią ostoję wielu lęgowych i przelotnych gatunków ptaków. Wśród ptaków lęgowych znajdują się gatunki zagrożone wyginięciem lub rzadkie w skali całego kraju czy regionu środkowo-wschodniej Polski. Wymienić tu można m.in.: bąka, zielonkę, perkoza rdzawoszyjego i błotniaka łąkowego. W miejscach tych spotyka się także wiele gatunków przelotnych z grupy wodno-błotnych, m.in. różne gatunki kaczek, gęsi oraz ptaki brodzące i siewkowe. Na podmokłych łąkach spotkać można dobrze zachowane, naturalne zespoły roślinne. Wzrok przyciągają kwitnące w maju i czerwcu łąny firletki poszarpanej, ostrożeńca łąkowego, jaskrów czy też lokalnie spotykane chronione storczyki - plamisty i krwisty. Wśród motyli obserwować można rzadko spotykane czerwonończyki większe, czerwonończyki fioletki i wiele innych.

Na terenie gminy, poza stawami rybnymi, niezwykle ważną rolę odgrywają niewielkie zbiorniki wodne, zarówno te o naturalnym charakterze, jak również sztuczne. Stanowią one bardzo ważne miejsca dla rozrodu wielu gatunków płazów (m.in. ropuch, żab wodnych, moczarowych i trawnych, kumaków nizinnych oraz traszek). Charakterystycznym elementem są wyniesienia terenu, które w wielu miejscach zostały zamienione na żwirownie, stanowiące bardzo ciekawe siedliska wielu sucholubnych i ciepłolubnych zwierząt oraz roślin. Urwiste skarpy w żwirowniach wykorzystują jaskółki brzegówki, które budują gniazda w wykopanych przez siebie norkach. Czasami zdarza się, że w takich miejscach zagnieździ się również kolorowy zimorodek lub niezwykle rzadka w Polsce żoła. Spośród roślin często spotyka się kocanki piaskowe - rośliny częściowo chronione. Żwirownie zasiedlane są często przez rzadkie i ciekawe gatunki owadów, m.in. motyle takie jak np.: paź królowej, modraszek korydon czy też przez świerszcze oraz grzebiuszkę ziemną - rzadkiego gatunku płaza bezogonowego.

Najbardziej urozmaicona jest wschodnia część gminy, gdzie znajduje się więcej terenów podmokłych oraz obszarów leśnych. Spotkać tu można częściej duże gatunki ssaków; sarny, dziki, lisy czy też od czasu do czasu wędrujące łosie. W lasach występują też ciekawe i jedne z największych w Polsce gatunki motyli dziennych - chronione: mieniak tęczowiec i strużnik oraz pokłonnik osinowiec i rusalka żałobnik.

Dla przyrodników cały urozmaicony obszar gminy może służyć nadal jako poligon doświadczalny dla różnego rodzaju badań i obserwacji na długie lata. Nie sposób opisać bogactwa i różnorodności całej przyrody, która nadal jest niezwykle bogata, ale niestety często bezmyślnie niszczona.¹

Obszar ten pokrywają osady pochodzenia lodowcowego: żwiry, piaski i gliny zwałowe, pyły naglinowe i napiaskowe oraz holocenyjskie utwory organogeniczne: torfy i namuły. Na wymienionej powyżej bazie wykształciły się różne typy gleb, a co za tym idzie największą

¹ www.powiat.losice.pl

powierzchnię zajmują gleby wytworzone z piasków. Dlatego na obszarze Miasta i Gminy Łosice przeważają gleby klasy III i IV.

Wody płynące na omawianym obszarze zajmują łączną powierzchnię ok. 19 ha. Największą rzeką przepływającą przez teren Miasta i Gminy Łosice jest Toczna (lewy dopływ Bugu). Jej średni przepływ jest na niskim poziomie i wynosi średnio 1,29 m³/s. Do Tocznej uchodzi niewielki ciek – Kałuża – o przepływie wynoszącym ok. 0,18 m³/s. Natomiast wody stojące na obszarze Gminy zajmują 96 ha, z czego większość powierzchni zajmują stawy rybne w Woźnikach. Powierzchnia gruntów zmeliorowanych wynosi 1828 ha, natomiast powierzchnia gruntów przystosowywanych do prowadzenia nawodnień – 175 ha. Na terenie miasta Łosice zlokalizowany jest zbiornik retencyjny (tzw. Zalew Łosicki), zasilany wodami rz. Tocznej, a wykorzystywany jest m.in. do celów rekreacyjnych.

Obszar Miasta i Gminy Łosice, z uwagi na swoje położenie na wschodnim krańcu Polski, w dużym stopniu podlega wpływom ostrego klimatu kontynentalnego. Efektem tego jest m.in. duża rozpiętość zarówno średnich jak i skrajnych temperatur rocznych i stosunkowo mała suma opadów atmosferycznych. Średnia roczna temperatura powietrza waha się w granicach 7-8 °C, a średnia roczna suma opadów mieści się w granicach 550 – 560 mm. Na okres wegetacyjny przypada około 2/3 rocznej sumy opadów, co ma istotne znaczenie dla rolnictwa. Początek okresu wegetacyjnego przypada na 5 – 7 IV, a koniec na 25 – 30 X i trwa on około 210- 215 dni. Zima trwa średnio przez 108 – 110 dni, a średni okres zalegania śniegu wynosi 55- 60 dni. Liczba dni z ujemną temperaturą wynosi średnio w roku 50-55.

Na obszarze Miasta i Gminy Łosice dominują wiatry zachodnie, ale częste są również wiatry południowo – zachodnie. Średnia roczna prędkość wiatru wynosi około 3 m/s. Należy podkreślić, iż dni z wiatrem silnym, o prędkości ponad 10 m/s, średnio w roku jest zaledwie 10. Liczba godzin słonecznych na tym obszarze wynosi przeciętnie 4,4 godz. dziennie (średnia roczna – 1600 godzin rocznie). Maksimum usłonecznienia przypada na VI (około 8 godz.), minimum na XII (0,8 godz.). Średnia roczna wilgotność względna powietrza wynosi około 82%, a średnia wartość zachmurzenia kształtuje się na poziomie 6,5 stopnia pokrycia nieba, przy czym największe zachmurzenie występuje w XI (ponad 8), najmniejsze w IX (5 stopni).

Obszary Chronionego Krajobrazu

Obszar chronionego krajobrazu ustanawiany jest przez sejmik województwa i uwzględniany jest przy opracowywaniu Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego. Stosowana forma ochrony ma zapewnić zachowanie równowagi ekologicznej środowiska i zabezpieczyć tereny cenne przyrodniczo i krajobrazowo przed dewastacją.

Parki narodowe, parki krajobrazowe, rezerваты przyrody oraz obszary chronionego krajobrazu na omawianym terenie nie występują. Należy jednak zauważyć, że Miasto i Gmina Łosice „sąsiaduje” z Parkiem Krajobrazowym "Podlaski Przełom Bugu", którego głównym walorem krajobrazowym i przyrodniczym jest meandrująca rzeka Bug.

Cennym walorem krajobrazu Miasta i Gminy Łosice są pomniki przyrody. Są to pojedyncze drzewa i grupy drzew.

- Jesion wyniosły- Toporów- 6 szt., Chotycze- 1 szt.,
- Wiąz szypułkowy- Łosice- 1 szt., Toporów- 1 szt.,
- Klon pospolity- Toporów- 4 szt.

Ponadto na terenie gminy występuje użytek ekologiczny „Storczykowa Łąka” o łącznej powierzchni 2,61 ha. Szczególnym celem powołanego obszaru jest ochrona zbiorowisk roślin łąkowych – ostrożeńca łąkowego, sitowia leśnego, zespół szuwaru niskiego budowanego przez turzycę sztywną, szpaler starych wierzb, których obecność podnosi walory krajobrazowe a tym samym wzbogaca bioróżnorodność terenu, środowisko występowania rzadkich w Polsce motyli łąkowych: czerwończyka większego i czerwończyka fioletka.

Zagrożenia obszarów chronionych

Wszystkie zagrożenia środowiska przyrodniczego, dotyczą również obszarów chronionych. Część tych zagrożeń może być jednak szczególnie groźna właśnie dla takich obszarów. Na terenie miasta i gminy ilość zagrożeń nie jest wielka, a ich intensywność nie jest zbyt wysoka. Tym niemniej, kilka z nich występuje i w większości są pochodzenia antropogenicznego. Do najważniejszych należą:

- zagrożenia pożarowe obszarów leśnych i torfowisk,
- urbanizacja obszarów cennych przyrodniczo,
- zagrożenia związane z gospodarką komunalną,
- nadmierna eksploatacja przez turystykę i rekreację obszarów o wyjątkowej atrakcyjności.

II.3. Walory historyczno-kulturowe

Łosice leżą na południowym skraju historycznego Podlasia. W średniowieczu tereny te przechodziły burzliwe dzieje, zmieniając niejednokrotnie swoją przynależność państwową.

Pierwsze wzmianki o Łosicach pochodzą z 1264 r. Początków Łosic można doszukiwać się w położonym o 5 km na pñ. - wsch. od miasta, wśród dawnych bagien, za wsią Świniarów, pomiędzy folwarkiem Woźniki, a wsią Dziecioły, grodzisku średniowiecznym o kształcie kolistym i średnicy 256 m, pochodzącym z okresu XI - XIII wieku. Była to bardzo duża obronna osada-gród, będąca być może najpoważniejszym w tych stronach ośrodkiem osadniczym i produkcyjnym. Cały teren - ok. 5 km² bagnistej ziemi - otoczony był dość głęboką fosą i stanowił bardzo trudny punkt do zdobycia. Im dalej na północ, tym teren jest bardziej niski i zabagniony, a wały są bardziej obniżone. Położenie to utrudniało rozwój ośrodka i jego prawidłowe funkcjonowanie, dlatego też na przełomie XV i XVI wieku zaistniała konieczność przeniesienia osady w inne miejsce, na teren obecnych Łosic, umożliwiając regularne rozplanowanie miasta i dogodny dojazd z różnych stron.

Łosice leżą na terenie, gdzie w średniowieczu zetknęły się dwa elementy etniczno-kulturowe: mazowiecki i ruski. Obszar Łosic zajmowały w XIII w. osady ruskie zaś w XV w. w rejonie Łosic znajdowały się wsie drobnej szlachty mazowieckiej. Początek udokumentowanej historii miasta to zachowany w odpisie przywilej króla Aleksandra Jagiellończyka wystawiony w Radomiu 10 maja 1505 r., na mocy którego miasto Łosice, leżące w Wielkim Księstwie Litewskim, zostaje przeniesione z prawa ruskiego i litewskiego na prawo magdeburskie. W XVI wieku Łosice weszły w okres rozwoju gospodarczego. Większość mieszkańców utrzymywała się z handlu, rzemiosła oraz różnorodnych usług. Handlowano trunkami, skórą, futrami, a także solą, jednak już w II poł. XVI w. można dostrzec trudności gospodarcze. W roku 1648 powstała pierwsza w Łosicach parafia unicka, pod wezwaniem MB Wniebowziętej. W roku 1653 w Łosicach, jak i na całym Podlasiu, szalała straszna morowa zaraza, zwana wówczas „czarną śmiercią”. Całe miasto i wieś zostały wyludnione. Niemal zupełną ruinę Łosic przyniosła wojna ze Szwecją (1655-1660). W drugiej połowie XVIII w. nastąpiło przyspieszenie rozwoju miasta, jego odrodzenie gospodarcze i szybki wzrost liczby ludności. W latach Sejmu Czteroletniego (1789) miasto liczyło 200 domów i ok. 1200 mieszkańców. W okresie Księstwa Warszawskiego Łosice awansowały do rangi miasta powiatowego. Łosiczanie wzięli liczny udział w powstaniu listopadowym i styczniowym. Mieszkańcy Łosic wspierali powstańców zarówno materialnie, jak i sami brali udział w toczącej się polsko-rosyjskiej wojnie. Kolejną zmianę w funkcjonowaniu Łosic, przyniósł rok 1845. Od 1 stycznia tego roku gubernia podlaska (w tym okręg łosicki) została dołączona do guberni lubelskiej. W końcu lat czterdziestych i początku lat pięćdziesiątych XIX w. sytuacja Łosic była trudna. Miasto odczuwało skutki działań wojennych, a odbudowa ze zniszczeń odbywała się powoli i nie bez trudności. Po powstaniu w 1867 r. Łosice utraciły prawa miejskie i zostały zdegradowane do roli gminy.

W okresie I wojny światowej walki o miasto z Bolszewikami toczył major Feliks Jaworski na czele Ochotniczej Brygady Jazdy. Po odzyskaniu niepodległości w listopadzie 1918 r. Łosice włączono do powiatu konstantynowskiego (w woj. lubelskim), a w 1932 r. znalazły się na terenie powiatu siedleckiego. W 1928 r. miasto Łosice liczyło 3888 mieszkańców. Podczas II wojny światowej okolice miasta Łosice były bazą działań ruchu oporu i widownią wielu akcji zbrojnych. Walczył tutaj oddział 34 pułku piechoty 9 dywizji AK pod dowództwem mjr Stefana Wyrzykowskiego „Zenona”. 29 maja 1944 r. pod wsią Jezioro oddział mjr Wyrzykowskiego stoczył zwycięską bitwę z przeważającymi siłami niemieckimi i wydostał się z okrążenia. W okolicy odbyły się liczne egzekucje ludności dokonywane przez hitlerowców. Miejsca pamięci pomordowanych znajdują się m.in. w lesie koło wsi Mszanna i Chotycze. Czas II wojny światowej to czas prześladowania i mordowania łosickich Żydów przez Niemców. W sierpniu 1944 r. skończyła się niemiecka okupacja lecz jeszcze do 1950r. trwał okres powojennego niepokoju. Do Łosic wkroczyły wojska radzieckie. Już w październiku 1944 r. nowa władza rozpoczęła aresztowania. Na Syberie wywieziono 13 osób.

Po zakończeniu II wojny światowej zaczęło rozwijać się życie kulturalne i oświatowe. Powstawały szkoły średnie, które stały się ośrodkiem ponadregionalnym. Powolny rozwój miasteczka nad Toczną w latach powojennych został przyspieszony w momencie utworzenia powiatu łosickiego w 1956 r. z części powiatów: bialskiego, siedleckiego i sokołowskiego. Powiat funkcjonował do 1975 r. w województwie warszawskim, a następnie wszedł w skład województwa białkopodlaskiego. Aby spełniać rolę centrum administracyjnego, handlowego i kulturalnego w swoim regionie Łosice musiały ulec daleko idącym przeobrażeniom. Od reformy administracyjnej z 1999 r. Łosice należą do województwa mazowieckiego i stanowią siedzibę powiatu łosickiego.

Pochodzenie nazwy miasta Łosice nie zostało dotychczas ściśle ustalone. Istnieją dwie różne wersje i spór między historykami. Jedna z nich, jeśli przyjąć wschodnią etymologię, próbuje wywieść nazwę miasta od koni, które jak wiadomo w języku rosyjskim noszą nazwę „łoszadi”. Istnieją też przypuszczenia, że nazwa Łosice przyjęta została przez pierwszych osadników w oparciu o nazwę miejsca, z którego przybyli. Zwolennicy tej wersji wskazują na fakt, że na terenie Polesia i Ukrainy spotyka się wiele wsi i rzek o podobnej lub zbliżonej nazwie, np. wieś Łosice znajduje się na Polesiu nieopodal Kobrynia.

W dokumentach i opracowaniach spotkać możemy trzy różne herby miasta Łosice. Obecnie używany jest także logotyp, z którym identyfikuje się miasto i gmina.

Rysunek 2 Historyczne herby Łosic oraz obecny logotyp Łosic

Biegnący koń

Dwa lwy

Biegnąca łasica

Obecny logotyp Łosic

Wykaz zabytków nieruchomych na terenie Miasta i Gminy Łosice

Łosice

1. Układ urbanistyczny miejscowości, XV-XX w., nr rej. zab. A-161 z dn. 02.10.1986r.

2. Kościół parafialny pw. św. Zygmunta Króla i Męczennika, mur., 1910 r., nr rej. zab. A-188 z dn. 26.09.1990 r.

3. Kaplica wsch. z zespołu kościoła parafialnego, mur., 1910 r. **nr rej. zab. A-188 z dn. 26.09.1990 r.**
 4. Kaplica zach. z zespołu kościoła parafialnego, mur., 1910 r. **nr rej. zab. A-188 z dn. 26.09.1990 r.**
 5. Ogrodzenie z zespołu kościoła parafialnego, mur., 1910 r. **nr rej. zab. A-188 z dn. 26.09.1990 r.**
 6. Plebania z zespołu kościoła parafialnego przy ul. Narutowicza 2, drewn., k. XIX w.
 7. Kaplica pw. św. Stanisława BM przy ul. Moniuszki 1, mur., 1845 r., **nr rej. zab. A-189 z dn. 26.09.1990 r.**
 8. Cmentarz parafialny, XIX w.
 9. Cmentarz żydowski, XVIII w.
 10. Dawne Seminarium Duchowne, ob. ZOZ, ul. Szpitalna 1, mur., 1 poł. XIX w.
- ul. Artych**
11. Ruiny młyna wodnego, mur./drewn., XIX w., **nr rej. zab. A-190 z dn. 24.09.1990 r.**
 12. Dom młynarza, mur., **nr rej. zab. A-190 z dn. 24.09.1990 r.**
 13. Spichlerz w zespole młyna, mur., **nr rej. zab. A-190 z dn. 24.09.1990 r.**
 14. Stodoła w zespole młyna, mur., l. 30-XX w., **nr rej. zab. A-190 z dn. 24.09.1990 r.**
 15. Stodoła w zespole młyna, mur., l. 30-XX w., **nr rej. zab. A-190 z dn. 24.09.1990 r.**
 16. Założenie wodne w zespole młyna, **nr rej. zab. A-190 z dn. 24.09.1990 r.**
 17. Pomnik upamiętniający rozstrzelanie Polaków przez hitlerowców w czasie II wojny światowej, przy skrzyżowaniu z ul. Czarkowskiego, beton, l. 60-XX w.
- ul. Bialska**
18. Dom nr 1, mur., poł. XIX w.
 19. Dom nr 3, mur., l. 20-XX w.
 20. Dom nr 8/10, mur., 2 poł. XIX w.
 21. Dom nr 20, drewn., XIX/ XX w.
 22. Dom nr 30, drewn., k. XIX w.
- ul. Kilińskiego**
23. Dom nr 1, mur., XIX/XX w.
- ul. Kościuszki**
24. Dom nr 3, ob. Poczta, mur., pocz. XX w.
 25. Dom nr 2, l. 20-XX w.
- ul. 11-Listopada**
26. Dom nr 10, drewn., l. 20-XX w.
 27. Dom nr 12, drewn., l. 20-XX w.
 28. Dom nr 15, mur., l. 30-XX w.
 29. Dom nr 15A, mur., l. 20-XX w.
- ul. 1-Maja**
30. Dom nr 44, mur./drewn., l. 20-XX w.
- ul. Międzyrzecka**
31. Dom nr 1, mur., pocz. XX w.
 32. Dom nr 2, mur., pocz. XX w.
 33. Dom nr 25/27, drewn., pocz. XX w.
 34. Dom nr 26, drewn., pocz. XX w.
 35. Dom nr 36, drewn., l. 20-XX w.
 36. Dom nr 48, drewn., pocz. XX w.
- ul. Mickiewicza**
37. Dom, ob. Gabinet Stomatologiczny, drewn., l. 30-XX w.
 38. Budka wartownicza, beton, 1942 r.
- ul. Moniuszki**
39. Dom nr 2, drewn., l. 30-XX w.
 40. Dom nr 11, drewn., l. 30-XX w.
- ul. Narutowicza**
41. Dom nr 15, drewn., 1 poł. XX w.
- ul. Piłsudskiego**
42. Dom nr 1, mur., 2 poł. XIX w.
 43. Dom nr 7, drewn., l. 20-XIX w.
 44. Kapliczka przydrożna słupowa, mur., 1775 r., **nr rej. zab. B-369 z dn. 11.01.1971 r.**
 45. Pomnik poświęcony unitom, mur., pocz. XX w.
 46. Pomnik Piłsudskiego, mur., granit, 1934 r.
 47. Pomnik w hołdzie wysiedlonym z Zamojszczyzny, kamień, 2008 r.
- ul. Rynek**
48. Dom nr 2, mur., 1928 r.

49. Dom nr 4/5, mur., 2 poł. XIX w.
50. Dom nr 6/7, mur., 2 poł. XIX w.
51. Dom nr 8, mur., 2 poł. XIX w.
52. Dom nr 9, mur., 2 poł. XIX w.
53. Dom nr 10, mur., 2 poł. XIX w.
54. Dom nr 15, mur., 2 poł. XIX w.
55. Dom nr 19, mur., 2 poł. XIX w.
56. Dom nr 22, mur., 2 poł. XIX w.
57. Dom nr 24, mur., 2 poł. XIX w.
58. Dom nr 25, mur., 2 poł. XIX w.
59. Dom nr 29, mur., 2 poł. XIX w.
60. Pomnik upamiętniający dwusetną rocznicę Konstytucji 3-Maja, kamień, 1991 r.

ul. Szpitalna

61. Dom nr 2, ob. Sąd Rejonowy, mur., 2 poł. XIX w. **nr rej. zab. A-174 z dn. 15.12.1988 r.**

62. Dom nr 12, drewn., k. XIX w.

ul. Targowa

63. Dawna oranżeria przebudowana na dwór nr 27, mur., XVIII w.
64. Stodoła w zespole dworu, drewn., pocz. XX w.
65. Kapliczka w zespole dworu, mur., XVIII w.

ul. Traugutta

66. Dom nr 5, drewn., k. XIX w.

ul. Majora Zenona

67. Dom nr 43, drew./ otynk., 2 poł. XIX w.

Biernaty Średnie

68. Dom nr 12, drewn., pocz. XX w.
69. Figura Matki Boskiej Niepokalanie Poczętej przy posesji nr 8, kamień, 1948 r.
70. Kapliczka przydrożna przy posesji nr 19, mur., l. 20-XX w.

Chotycze

71. Cmentarz unicki, XIX w.
72. Dawna Szkoła Powszechna, ob. dom nr 61, drewn., l. 30-XX w.
73. Dwór, mur., 1 poł. XIX w., **nr rej. zab. A-159 z dn. 07.04.1986 r.**

74. Budynek gospodarczy z zespołu dworskiego, mur., 1922 r.

75. Pomnik T. Kościuszki z zespołu dworskiego, k. XIX w.

76. Park dworski, XIX w. **nr rej. zab. A-159 z dn. 07.04.1986 r.**

77. Dom nr 20, drewn., l. 30-XX w.

78. Dom nr 32, drewn., 1936 r.

79. Kapliczka przydrożna, mur., pocz. XIX w.

80. Pomnik ku czci rozstrzelanych bojowników polskich przez hitlerowców w dniu. 1 lipca 1944 r., mur., l. 70-XX w.

Czuchleby

81. Układ przestrzenny miejscowości, XVI-XX w.

82. Kaplica pw. św. Izydora Oracza, drewn., ok. 1830 r.

83. Szkoła Podst., drewn., l. 30-XX w.

84. Dom nr 2, drewn., pocz. XX w.

85. Dom nr 3, drewn., ok. 1920 r.

86. Dom nr 9, drewn., l. 20-XX w.

87. Dom nr 17, drewn., l. 30-XX w.

88. Dom nr 35, drewn., l. 30-XX w.

89. Dom nr 39, drewn., l. 20-XX w.

90. Dom nr 53, drew., l. 30-XX w.

91. Dom nr 67, drewn., l. 20-XX w.

92. Kapliczka przydrożna przy posesji nr 41, mur., pocz. XX w.

Jeziory

93. Pomnik poświęcony partyzantom AK i mieszkańcom Jezior poległym w bitwie z Niemcami 20.06.1944 r., granit, 1989 r.

Łuzki

94. Kościół parafialny pw. Macierzyńska NMP, drewn., 1936 r., **nr rej. zab. A-744 z dn. 22.05.2007 r.**

95. Dzwonnica w zespole kościoła parafialnego, drewn., 1936 r.

96. Cmentarz parafialny, 1 poł. XX w.

97. Kapliczka z figurą św. Jana Chrzciciela, mur., XIX w.

Mieszki

- 98. Dom nr 35/36, mur., 1910 r.
- 99. Kapliczka na wschodnim skraju wsi, mur., pocz. XX w.
- 100. Kapliczka na skrzyżowaniu dróg, mur., pocz. XX w.

Niemojki

- 101. Układ przestrzenny miejscowości, XV-XX w.
- 102. Kościół par. pw. śś. Apostołów Piotra i Pawła, mur., 1783 r., prezbiterium 1905 r. **nr rej. zab. A-93/506 z dn. 26.03.1962 r.**
- 103. Kaplica pogrzebowa z zespołu kościoła par., mur., k. XIX w.
- 104. Brama-dzwonnica z zespołu kościoła par., mur., k. XVIII w. **nr rej. zab. A-93/506 z dn. 26.03.1962 r.**
- 105. Obora w zespole plebanii parafialnej, mur., l. 20-XX w.
- 106. Organistówka, drewn., l. 30-XX w.
- 107. Obora w zespole organistówki, drewn., l. 30-XX w.
- 108. Cmentarz parafialny, 1 poł. XIX w.
- 109. Kolumbarium rodziny Dobrzyńskich na cmentarzu par., mur., 2 poł. XX w.
- 110. Grobowiec rodziny Grodzickich, Skibińskich, Kobylińskich na cmentarzu parafialnym, mur., pocz. XX w.
- 111. Dawna Szkoła Powszechna, drewn., l. 30-XX w.
- 112. Dworzec kolejowy nr 163, drewn., pocz. XX w.
- 113. Pozostałości parku dworskiego, k. XIX w.
- 114. Spichlerz (młyn) z dawnego zespołu folwarcznego, mur., ..
- 115. Piekarnia, mur., pocz. XX w.
- 116. Dom nr 35, drewn., l. 30-XX w.
- 117. Dom nr 56, drewn., l. 20-XX w.

Nowosielec

- 118. Dawna Szkoła Powszechna, drewn., pocz. 2 poł. XIX w., (dawny budynek Urzędu Gminy przeniesiony ze Świniarowa w 1918 r.)
- 119. Dom nr 16, mur., l. 20-XX w.
- 120. Dom nr 22, drewn., 2 poł. XIX w.
- 121. Dom nr 32, drewn., l. 30-XX w.
- 122. Dom nr 33, drewn., 1 poł. XX w.
- 123. Dom nr 38, drewn., 2 poł. XIX w.
- 124. Dom nr 43, drewn., l. 30-XX w.
- 125. Kapliczka przy posesji nr 30, mur., l. 30-XX w.

Patków

- 126. Dom nr 40, mur., 1922 r.
- 127. Dom nr 42, drewn., l. 30-XX w.
- 128. Dom nr 45, drewn., l. 30-XX w.
- 129. Dom nr 53, drewn., l. 30-XX w.
- 130. Kuźnia przy skrzyżowaniu drogi do Myszkowic, mur., l. 30-XX w.
- 131. Młyn wodny, mur.,pocz. XX w.
- 132. Kapliczka przy posesji nr 51, mur., 1 poł. XX w.

Rudnik

- 133. Dom nr 3, drewn., l. 30-XX w.
- 134. Dom nr 10, drewn., l. 30-XX w.
- 135. Dom nr 12, mur., 1923 r.
- 136. Dom nr 15, drewn., l. 30-XX w.
- 137. Dom nr 18, drewn., l. 30-XX w.
- 138. Dom nr 30, drewn., l. 20-XX w.
- 139. Kompleks stawów hodowlanych, pocz. XX w.

Stare Biernaty

- 140. Dom nr 2, drewn., l. 30-XX w.
- 141. Dom nr 4, drewn., 1 poł. XX w.
- 142. Dom nr 29, drewn., 1916 r.
- 143. Kapliczka przy posesji nr 20, mur., XIX/XX w.

Szańków

- 144. Dom nr 12, drewn., l. 20-XX w.
- 145. Dom nr 18, drewn., l. 30-XX w.
- 146. Dom nr 20, drewn., l. 30-XX w.
- 147. Dom nr 25, drewn., l. 30-XX w.
- 148. Dom nr 26, drewn., l. 30-XX w.

Świniarów

- 149. Dom nr 16, drewn., l. 30-XX w.
- 150. Dom nr 32, mur., pocz. XX w.
- 151. Kapliczka przy posesji nr 25, mur., pocz. XX w.

Toporów

- 152. Dwór, mur., XVIII/XIX w. **nr rej. zab. A-156 z dn. 20.08.1986 r.**
- 153. Park dworski, k. XIX w. **nr rej. zab. A-159 z dn. 20.08.1986 r.**
- 154. Kapliczka z figurą Matki Boskiej Niepokalanie Poczętej z zespołu dworskiego, mur./piaskowiec, 1790 r., **nr rej. zab. A-159 z dn. 20.08.1986 r.**
- 155. Dom nr 27, drewn., pocz. XX w.

Woźniki

- 156. Obora I z zespołu folwarcznego, mur., pocz. XX w., przebud.
- 157. Obora II z zespołu folwarcznego, mur., pocz. XX w., przebud.
- 158. Kompleks stawów hodowlanych, pocz. XX w.

Zakrze

- 159. Dom nr 7, drewn., l. 20-XX w.
- 160. Dom nr 22, drewn., k. XIX w.
- 161. Kapliczka przydrożna, mur., XVIII w., z figurą Chrystusa Zmartwychwstałego, drewn., XVI w., **nr rej. zab. B-94 z dn. 26.VIII.1970 r.**

Rysunek 3 Przykładowe zabytki na terenie Miasta i Gminy Łosice

Kościół św.
Zygmunta
w Łosicach

Dworek w Toporowie

Kościół pw. Św.
Stanisława
w Łosicach

Wykaz zabytków archeologicznych na terenie Miasta i Gminy Łosice

Biernaty Stare

- 198/130 – ślady osadnictwa

Biernaty Stare – Kolonia

- 197/130 – 1) ślad osadnictwa, 2) ślady osadnictwa
- 200/130 – ślad osadnictwa

Chotycze

- 266/130 – cmentarzysko kurhanowe?
- 267/130 – cerkiew unicka

Czuchleby

- 203/130 – ślad osadnictwa
- 220/130 – ślad osadnictwa

- 221/130 – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa
- 222/130 – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa, 3) ślad osadnictwa, 4) ślad osadnictwa
- 223/130 – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa
- 224/130 – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa
- 225/130 – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa, 3) osada

- 226/130 – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa, 3) ślad osadnictwa, 4) osada?
- 227/130 – 1) ślad osadnictwa, 2) osada
- 252/130 – wieś
- 254/130 – cmentarzysko

Dzięcioły

- 201/130 – grodzisko
- 207/130 – cmentarzysko
- 235/130 – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa, 3) ślad osadnictwa
- 236/130 – ślad osadnictwa
- 237/130 – ślad osadnictwa
- 238/130 – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa
- 239/130. Stanowisko archeologiczne – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa, 3) ślad osadnictwa, 4) ślad osadnictwa
- 240/130 – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa, 3) ślad osadnictwa, 4) ślad osadnictwa
- 241/130 – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa
- 242/130 – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa
- 243/130 – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa
- 253/130 – cmentarzysko

Łosice

- 173/130. Łosice – Okolice – ślad osadnictwa
- 174/130. Łosice – Okolice – ślad osadnictwa
- 175/130. Łosice – Okolice – ślad osadnictwa
- 176/130. Łosice – Okolice – ślady osadnictwa
- 257/130 – miasto
- 259/130 – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa
- 260/130 – ślad osadnictwa
- 263/130 – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa, 3) ślad osadnictwa
- 264/130 – osada?

Niemojki

- 171/130 – 1) osada, 2) cmentarzysko
- 177/130 – ślad osadnictwa
- 178/130. (Patków – Józefów) – osada?

- 179/130. (Patków) – osada
- 180/130. (Patków) – 1) ślad osadnictwa, 2) ślady osadnictwa
- 181/130. (Patków) – 1) ślady osadnictwa, 2) ślady osadnictwa
- 183/130. (Patków) – 1) osada, 2) ślady osadnictwa
- 184/130. (Patków) – ślad osadnictwa
- 185/130 – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa, 3) ślad osadnictwa, 4) osada, 5) ślady osadnictwa, 6) ślady osadnictwa
- 186/130. (Patków – Ruski) – 1) osada?, 2) ślad osadnictwa
- 187/130. Niemojki – Kolonia – ślady osadnictwa
- 188/130. – ślady osadnictwa
- 189/130 – 1) ślady osadnictwa, 2) ślady osadnictwa
- 190/130 – 1) ślady osadnictwa, 2) ślad osadnictwa, 3) ślady osadnictwa
- 191/130 – ślady osadnictwa
- 192/130 – ślady osadnictwa
- 193/130 – 1) ślad osadnictwa, 2) ślady osadnictwa, 3) ślady osadnictwa
- 194/130 – ślad osadnictwa
- 195/130 – ślad osadnictwa
- 196/130 – ślad osadnictwa

Nowosielec

- 228/130. Stanowisko archeologiczne – ślad osadnictwa
- 229/130 – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa, 3) osada, 4) ślad osadnictwa
- 230/130 – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa, 3) ślad osadnictwa
- 231/130 – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa, 3) ślad osadnictwa
- 232/130 – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa
- 233/130 – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa
- 234/130 – ślad osadnictwa

Patków

- 172/130 – 1) osada, 2) cmentarzysko
- 182/130 – 1) osada, 2) osada, 3) osada, 4) osada
- 244/130 – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa

- 245/130 – ślad osadnictwa
- 246/130 – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa, 3) ślad osadnictwa
- 247/130 – 1) ślad osadnictwa, 2) osada, 3) ślad osadnictwa
- 248/130 – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa, 3) ślad osadnictwa
- 249/130 – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa
- 250/130 – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa, 3) osada
- 251/130 – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa

Rudnik

- 255/130 – kurhan
- 256/130 – ślad osadnictwa
- 258/130 – obozowisko
- 261/130 – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa, 3) osada, 4) ślad osadnictwa
- 262/130 – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa

Świniarów

- 204/130 – ślad osadnictwa
- 205/130 – ślad osadnictwa
- 206/130 – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa

- 208/130 – 1) ślad osadnictwa, 2) osada, 3) osada, 4) ślad osadnictwa
- 209/130 – ślad osadnictwa
- 265/130 – cmentarzysko

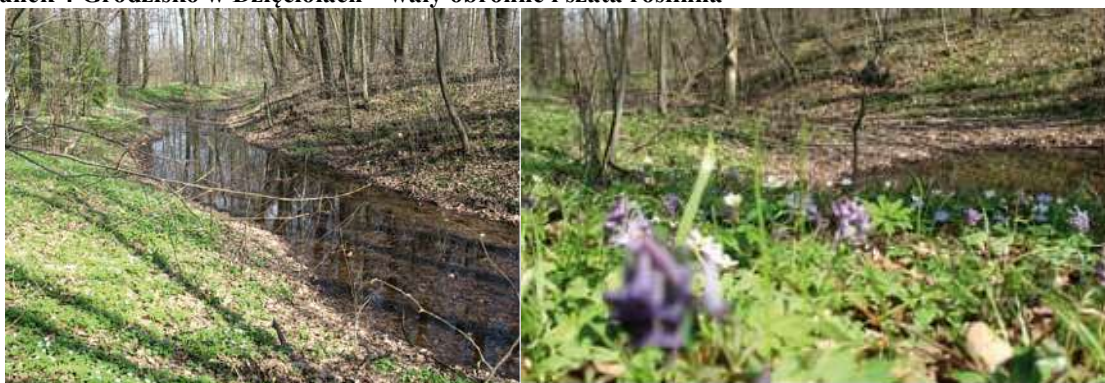
Woźniki

- 202/130 – ślad osadnictwa
- 210/130 – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa, 3) ślad osadnictwa
- 211/130 – 1) osada, 2) osada, 3) osada
- 212/130 – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa
- 213/130 – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa, 3) osada?, 4) ślad osadnictwa, 5) ślad osadnictwa
- 214/130 – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa
- 215/130 – 1) ślad osadnictwa, 2) osada
- 216/130 – ślad osadnictwa
- 217/130 – ślad osadnictwa
- 218/130 – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa, 3) ślad osadnictwa
- 219/130 – 1) ślad osadnictwa, 2) ślad osadnictwa

Zakrze

- 199/130 – ślad osadnictwa

Rysunek 4 Grodzisko w Dzięciolach – wały obronne i szata roślinna

II.4. Zagospodarowanie przestrzenne

Miasto i Gmina Łosice posiada studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy oraz plan miejscowy zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy na całym swoim obszarze.

Zdecydowana większość obszaru gminy przeznaczona jest do rolniczego wykorzystania z możliwością lokalizacji zabudowy służącej rolnictwu, w tym działły specjalne – stanowią ok.87% całej powierzchni gminy. Tereny przeznaczone pod budownictwo mieszkaniowe to

ok.7.5% powierzchni, pod usługi i przemysł ok.2% powierzchni. Pozostała powierzchnia to tereny zieleni publicznej, lasów, wód powierzchniowych i komunikacji (drogi).

Podstawa prawna istniejących aktów prawa miejscowego z dziedziny planowania przestrzennego:

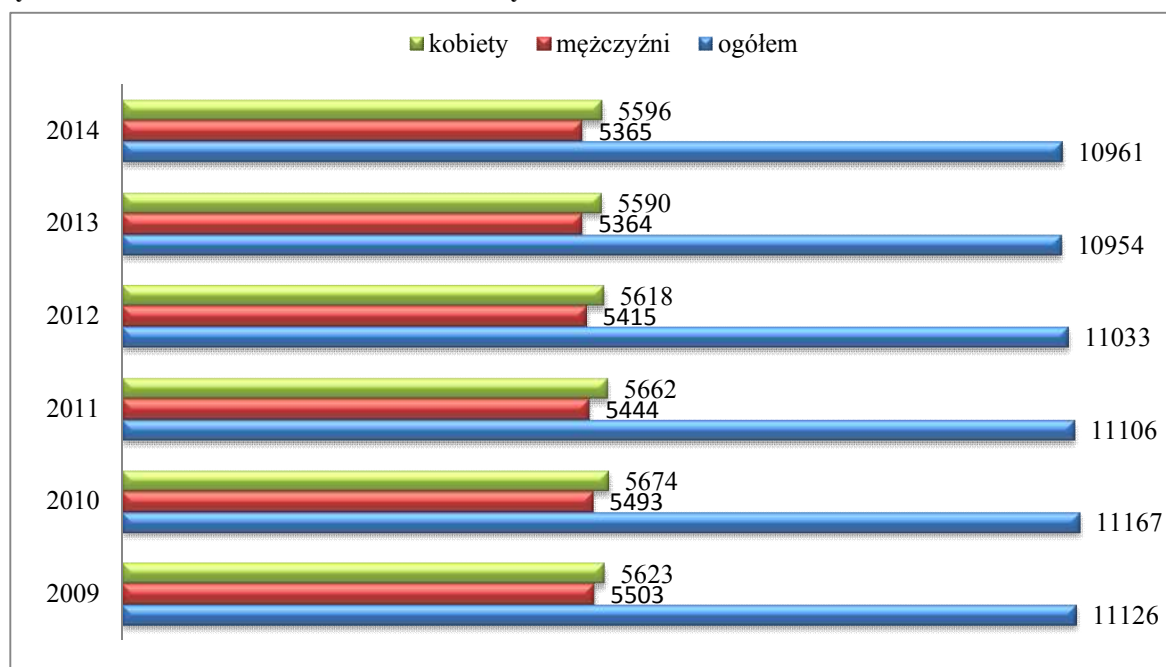
1. studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy - uchwała Nr XXV/175/2000 Rady Miasta i Gminy Łosice z dnia 21 września 2000 r. w sprawie uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Łosice (z późn.zm.) - ostatnia zmiana z dnia 29 grudnia 2014r. uchwała Nr III/12/14 Rady Miasta i Gminy Łosice
2. plan miejscowy zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy – uchwała Nr XV/86/04 Rady Miasta Gminy Łosice dnia 12. 03. 2004r. ogłoszona w Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego Nr 111, poz. 2711 z dn.12.05.2004r. z późn.zm. - 10 jednostkowych zmian dotyczących różnych przeznaczeń. Obecnie trwa opracowanie 3 zmian do planu z prognozowanym terminem zakończenia do 30.05.2016r.

III. Sfera społeczna

III.1.Demografia

Liczba ludności w Mieście i Gminie Łosice, wg stanu na 31 grudnia 2014 r. wynosiła 10961 osób, co stanowiło 34,28 % powiatu, 0,20 % województwa. Gmina Łosice na dany okres liczyła 3859 osób natomiast miasto 7102 osoby, w porównaniu z rokiem 2013 jest na podobnym poziomie. Łosice prezentują ujemne wskaźniki demograficzne. W analizowanym okresie od 2009 r. do 2014 r. spadek liczby mieszkańców wyniósł 165 osób. Zmiany liczby ludności w badanym okresie prezentuje Wykres 1.

Wykres 1 Liczba mieszkańców Miasta i Gminy Łosice w latach 2009 – 2014.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL – www.stat.gov.pl.

Obszar miasta i gminy jest słabo zaludniony – na 1 km² przypada 90 osób, w województwie przypada 150 osób na 1 km². Od roku 2009 współczynnik ten systematycznie spada co wykazuje Tabela 1.

Tabela 1 Gęstość zaludnienia Miasta i Gminy Łosice w latach 2009 – 2014

Wyszczególnienie	j.m.	Rok					
		2009	2010	2011	2012	2013	2014
ludność na 1 km ²	osoba	92	92	92	91	90	90
zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców	osoba	-3,6	3,7	-5,5	-6,6	-7,2	0,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL – www.stat.gov.pl

Struktura ludności według płci w gminie od kilku lat nie ulega większym zmianom. W populacji mieszkańców nieznacznie przeważają kobiety. Przewaga kobiet w populacji w ostatnich latach uległa obniżeniu. Współczynnik feminizacji dla gminy wynosił 104 kobiet na 100 mężczyzn w 2014 r., w ujęciu województwa mazowieckiego współczynnik ten przyjął w tym okresie wartość 109. Strukturę ludności w sytuacji demograficznej gminy i miasta przedstawia Wykres nr 1. Prezentowane dane dotyczą ludności faktycznie zamieszkałej w mieście i gminie, tj. liczby ludności zameldowanej na pobyt stały skorygowanej o saldo osób zameldowanych na pobyt czasowy ponad 3 miesiące.

Tabela 2 Liczba ludności z podziałem na obszar zamieszkania w Mieście i Gminie Łosice w latach 2009 – 2014

Wyszczególnienie	j.m.	Rok					
		2009	2010	2011	2012	2013	2014
ogółem	osoba	11126	11167	11106	11033	10954	10961
miasto	osoba	7200	7193	7157	7120	7099	7102
wieś	osoba	3926	3974	3949	3913	3855	3859

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL – www.stat.gov.pl

W gminie następuje spadek liczby mieszkańców zarówno w mieście jak i na wsiach, obrazują to dane zawarte w Tabeli 2.

Tabela 3 Ludność i ruch naturalny w Mieście i Gminie Łosice w latach 2009 – 2014

Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci							
	j.m.	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ogółem	osoba	11126	11167	11106	11033	10954	10961
mężczyźni	osoba	5503	5493	5444	5415	5364	5365
kobiety	osoba	5623	5674	5662	5618	5590	5596
w wieku przedprodukcyjnym							
ogółem	osoba	2232	2172	2120	2069	2039	2020
mężczyźni	osoba	1128	1093	1059	1037	1026	1021
kobiety	osoba	1104	1079	1061	1032	1013	999
w wieku produkcyjnym							
ogółem	osoba	7056	7131	7082	7021	6927	6898
mężczyźni	osoba	3802	3816	3792	3770	3721	3702
kobiety	osoba	3254	3315	3290	3251	3206	3196
w wieku produkcyjnym mobilnym							
ogółem	osoba	4293	4367	4336	4303	4264	4272
mężczyźni	osoba	2296	2292	2285	2271	2240	2243
kobiety	osoba	1997	2075	2051	2032	2024	2029
w wieku produkcyjnym niemobilnym							
ogółem	osoba	2763	2764	2746	2718	2663	2626
mężczyźni	osoba	1506	1524	1507	1499	1481	1459
kobiety	osoba	1257	1240	1239	1219	1182	1167
w wieku poprodukcyjnym							
ogółem	osoba	1838	1864	1904	1943	1988	2043
mężczyźni	osoba	573	584	593	608	617	642

kobiety	osoba	1265	1280	1311	1335	1371	1401
Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem							
w wieku przedprodukcyjnym	%	20,1	19,5	19,1	18,8	18,6	18,4
w wieku produkcyjnym	%	63,4	63,9	63,8	63,6	63,2	62,9
w wieku poprodukcyjnym	%	16,5	16,7	17,1	17,6	18,1	18,6
Ruch naturalny wg płci							
Urodzenia żywe							
ogółem	-	100	139	115	114	111	118
mężczyźni	-	54	69	55	52	58	59
kobiety	-	46	70	60	62	53	59
Zgony ogółem							
ogółem	-	117	139	130	122	125	106
mężczyźni	-	71	71	79	61	70	54
kobiety	-	46	68	51	61	55	52
Przyrost naturalny							
ogółem	-	-17	0	-15	-8	-14	12
mężczyźni	-	-17	-2	-24	-9	-12	5
kobiety	-	0	2	9	1	-2	7

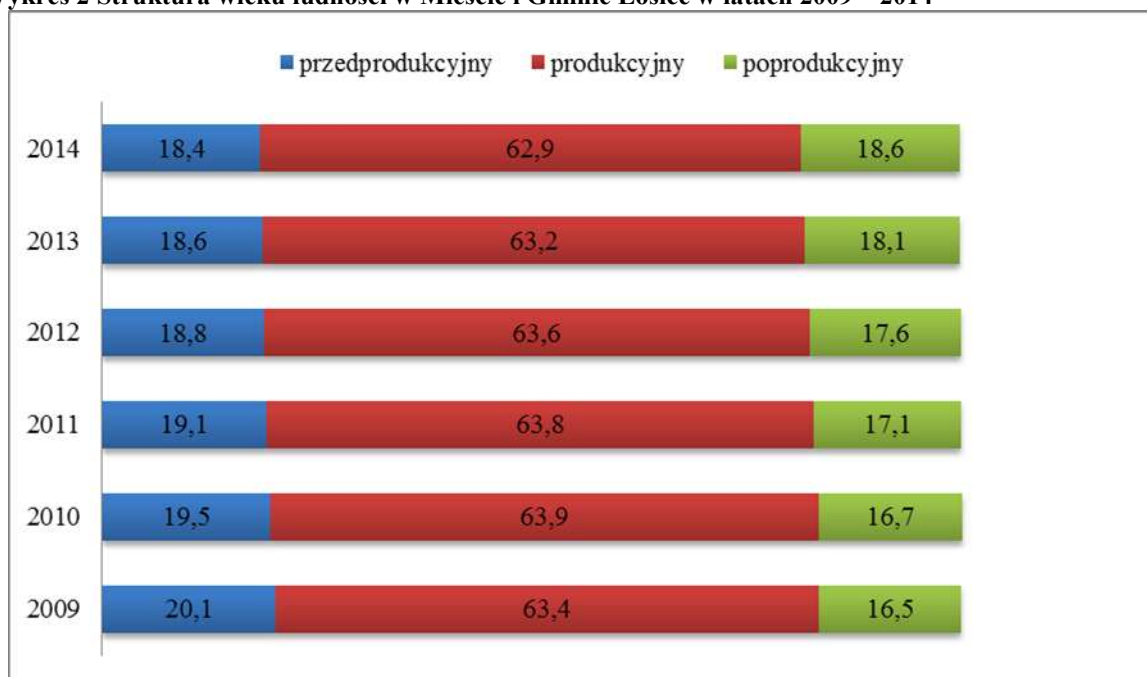
Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL – www.stat.gov.pl

Liczba ludności Łosic na przestrzeni ostatnich sześciu lat maleje. W 2014r. w porównaniu z 2013 rokiem zmniejszyła się o 7 osób. Urodzeń w porównaniu z 2013 r. było więcej o 7, natomiast zgonów o 19 mniej.

Liczba urodzeń w gminie jest wyższa niż zgonów. W roku 2014 zarejestrowano 10,8 urodzenia żywe na 1000 mieszkańców. Wskaźnik ten na przestrzeni lat 2009 - 2014 oscyluje w granicach 8,9 (2009 r.) – 12,4 (2010 r.). W roku 2014 zarejestrowano 9,66 zgonów na 1000 mieszkańców i była to wartość najniższa w badanym okresie.

Liczba ludności w wieku produkcyjnym na terenie miasta i gminy utrzymuje się na podobnym poziomie na przestrzeni lat 2009 – 2014 i ma największy udział w strukturze ludności Łosic. W roku 2014 ludność w tym wieku stanowiła 62,9 % w ogólnej liczbie mieszkańców i była to wartość najniższa w analizowanym okresie. Odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym stanowi drugą co do wielkości grupę, największą wartość obserwuje się w roku 2014 (18,6%), natomiast najmniejszą w 2009 roku – 16,5%. Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców wyniósł w roku 2014 18,4 % i była to wartość najniższa w analizowanym okresie.

Wykres 2 Struktura wieku ludności w Mieście i Gminie Łosice w latach 2009 – 2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL – www.stat.gov.pl

Tabela 4 Wskaźnik obciążenia demograficznego w Mieście i Gminie Łosice w latach 2009 – 2014

Wyszczególnienie	J.m.	Rok					
		2009	2010	2011	2012	2013	2014
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	57,7	56,6	56,8	57,1	58,1	58,9
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	osoba	82,3	85,8	89,8	93,9	97,5	101,1
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	26,0	26,1	26,9	27,7	28,7	29,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL – www.stat.gov.pl

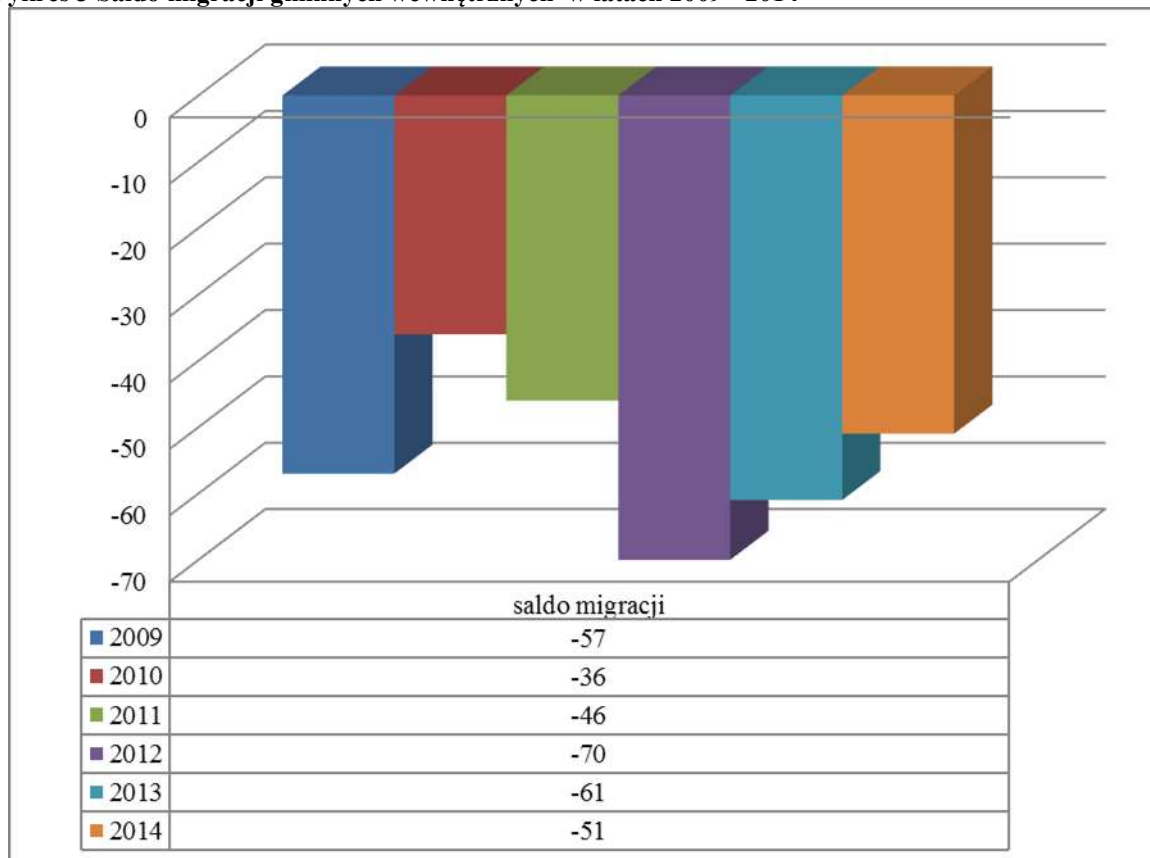
Wzajemne relacje między poszczególnymi grupami ludności według wieku opisuje wskaźnik obciążenia demograficznego, który stanowi stosunek liczby mieszkańców w wieku pozaprodukcyjnym do liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w roku 2014 stanowiła 58,9 osób. Analizując dane statystyczne w ramach tego kryterium zauważalnym jest fakt, iż liczba ludności w gminie w wieku pozaprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym przyjmuje tendencje zwykłą.

Wartość wskaźnika ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym na przestrzeni lat 2009 – 2014 zawiera się w granicach 26,0 do 29,6. Wskaźnik ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym przyjął najwyższą wartość w roku 2014 – 101,1 osób.

Wg aktualnego raportu o sytuacji społeczno-gospodarczej GUS w mieście i gminie Łosice, tak samo jak w województwie mazowieckim, w 2014 r. zanotowano dodatni przyrost naturalny, co oznacza, że liczba urodzeń żywych przewyższała liczbę zgonów. Współczynnik przyrostu naturalnego w gminie w roku 2014 wynosił 1,1 na 1000 mieszkańców. Współczynnik przyrostu naturalnego przyjął najniższą wartość w roku 2009 -1.5.

Ważnym elementem zmian demograficznych w społeczeństwie są migracje, które oprócz przyrostu naturalnego są czynnikiem kształtującym stan społeczeństwa. Migracje ludności to przemieszczenia ludności związane ze zmianą miejsca zamieszkania (pobytu stałego lub czasowego) połączone z przekroczeniem granicy jednostki administracyjnej podziału terytorialnego kraju (migracje wewnętrzne) lub granicy państwa (migracje zagraniczne). Na Wykresie 3 przedstawiono saldo migracji wewnętrznych oraz zagranicznych w przekroju lat 2009 – 2014.

Wykres 3 Saldo migracji gminnych wewnętrznych w latach 2009 - 2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL – www.stat.gov.pl

Saldo migracji wewnętrznych na pobyt stały jest to różnica między napływem (imigracja) a odpływem (emigracja) ludności. W trakcie analizowanego przedziału czasu saldo migracji wewnętrznych było ujemne. W roku 2009 wynosiło -57 osób, w roku 2014 wynosiło -51 osób. Oznacza to, że liczba osób zameldowanych na pobyt stały przekroczyła liczbę osób wymeldowanych z pobytu stałego w tym czasie. Najwyższe saldo migracji gminnych wewnętrznych obserwuje się w roku 2012 (-70), natomiast najniższe w roku 2010 (-36).

Zgodnie z przyjętymi założeniami długoterminowymi Głównego Urzędu Statystycznego prognozy ludności, liczba mieszkańców województwa mazowieckiego będzie wzrastać do 2028 r., a następnie wystąpi spadek liczby populacji. Przewiduje się, że województwo mazowieckie w 2050 r. będzie o 0,3 % mniej niż w 2014 roku. W miastach do 2024r. nastąpi wzrost liczby ludności, natomiast od 2025r. spodziewany jest ubytek ludności miejskiej. Na wsi nastąpi wzrost liczby ludności do roku 2035, a następnie będziemy obserwować spadek liczebności, jednak w ostatnim roku prognozy liczba ludności zamieszkałej na wsi będzie większa niż w roku 2014.

III.2. Rynek pracy i bezrobocie

Większość pracodawców na terenie Miasta i Gminy Łosice to osoby fizyczne, prowadzące działalność gospodarczą, zatrudniające do 50 osób. Dominują firmy prowadzące działalność z zakresu transportu i powiązanych usług, handlu i budownictwa. Na obszarze Miasta i Gminy Łosice dominującą rolę odgrywa rolnictwo, dlatego istotne znaczenie mają działy specjalne produkcji rolnej, tzn. produkcja pieczarki, aronii i truskawki. Do największych pracodawców należą:

- WOKAS S.A. – zatrudnia około 170 osób,
- Zakład Podzespołów Indukcyjnych „POLFER” – zatrudnia ok. 150 osób
- Zakłady Mleczarskie „LAKTOPOL-A” – zatrudnia ok. 150 osób,
- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Łosicach – zatrudnia ok. 90 osób,
- Łosickie Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe „KOM-GAZ” – zatrudnia ok. 40 osób
- Warszawska Fabryka Sprzętu Spawalniczego „PERUN” – zatrudnia ok. 70 osób,
- GŁUCHOWSKI GROUP Sp. z o.o.,
- SPZOZ w Łosicach,
- SUPERBET J. Zawadzki i Wspólnicy Spółka Jawna.

Należy mieć na względzie, że Miasto jest siedzibą powiatu i działające w nim zakłady są atrakcyjnym miejscem pracy nie tylko mieszkańców Gminy Łosice, ale także mieszkańców całego powiatu.

Stopa bezrobocia w powiecie łosickim w latach 2009-2014 wynosiła kolejno 12,8%, 11,0%, 11,8%, 12,4%, 12,0%, 11,3%, czyli utrzymywała się na zbliżonym poziomie, przy spadkowej tendencji w ostatnich latach. Zauważyć jednak trzeba, że w porównaniu do średniej stopy bezrobocia w kraju, sytuacja na rynku pracy w powiecie łosickim stopniowo się poprawia, ponieważ w tym samym okresie wynosiła odpowiednio 105,8%, 88,7%, 94,4%, 92,5%, 91,0%, 99,1% średniej krajowej (Polska=100%)

Szczegółową charakterystykę osób bezrobotnych przedstawia Tabela 5.

Tabela 5 Rynek pracy na terenie Miasta i Gminy Łosice

Wyszczególnienie	j.m.	rok					
		2009	2010	2011	2012	2013	2014
BEZROBOCIE REJESTROWANE							
Bezrobotni zarejestrowani wg płci							
ogółem	osoba	694	626	716	779	716	651
mężczyźni	osoba	384	332	355	450	409	373
kobiety	osoba	310	294	361	329	307	278
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci							
ogółem	%	9,8	8,8	10,1	11,1	10,3	9,4
mężczyźni	%	10,1	8,7	9,4	11,9	11,0	10,1
kobiety	%	9,5	8,9	11,0	10,1	9,6	8,7
PRACUJĄCY WEDŁUG INNEGO PODZIAŁU NIŻ PKD							
Pracujący wg płci							
ogółem	osoba	2403	2288	2412	2419	2490	2530
mężczyźni	osoba	1157	1090	1215	1203	1251	1231
kobiety	osoba	1246	1198	1197	1216	1239	1299
Pracujący na 1000 ludności							
ogółem	osoba	216	205	217	219	227	231

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL – www.stat.gov.pl

Ilość osób bezrobotnych w początkowej fazie badanego okresu wzrasta, przy czym należy zauważyć stopniową poprawę od 2013 roku, kiedy to ilość osób bezrobotnych ogółem

zmniejszyła się względem roku poprzedniego. Analogicznie udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym stopniowo wzrastał i zaczął maleć od 2013 roku. W strukturze osób bezrobotnych przeważają mężczyźni, którzy w 2014 roku stanowili 57% bezrobotnych. Również od 2013 roku zwiększa się ilość osób pracujących na 1000 ludności i w 2014 roku wyniosła 231 osób. Ilość osób pracujących w podziale na płeć jest przybliżona. Wg danych Powiatowego Urzędu Pracy widoczna jest poprawa nie tylko w skali roku, ale także w poszczególnych sezonach i miesiącach, w porównaniu z analogicznymi okresami z roku poprzedniego. Najwięcej osób bezrobotnych w powiecie łosickim jest w Gminie Łosice, ale ma to również związek z tym, że jest to największa pod względem ilości mieszkańców gmina w powiecie. W 2014 roku, najczęstszą przyczyną wypłynięcia osób z rejestru osób bezrobotnych w PUP w Łosicach było podjęcie pracy (ok. 40%), jednak aż 24% osób zostało wykreślonych z rejestru w związku z niepotwierdzeniem gotowości podjęcia pracy, co może świadczyć o „szarej strefie”. Ze względu na rolniczy charakter gminy, trzeba podkreślić, że szczególnie zagrożoną bezrobociem grupą są mieszkańcy wsi. W tej grupie zasobów ludzkich często brak odpowiednich (wymaganych i pożądanых na rynku pracy) kwalifikacji oraz obserwuje się niską mobilność ze względu na długi okres pozostawania bez pracy, prowadzący często do wykluczenia społecznego. Ponadto na obszarach wiejskich występuje bezrobocie ukryte. W 2014 roku największy udział wśród bezrobotnych na terenie powiatu łosickiego stanowiły osoby w wieku 25-34 lat (34,4%), zmniejszyła się ilość bezrobotnych do 25 roku życia (24,3%).

Aktywną politykę w walce z bezrobociem na terenie Miasta i Gminy Łosice prowadzi Powiatowy Urząd Pracy w Łosicach, który realizuje liczne projekty współfinansowane z funduszy unijnych oraz krajowych. Prowadzone są różnego rodzaju usługi rynku pracy, np. pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe, a także prace interwencyjne, roboty publiczne, prace społecznie użyteczne, staże, szkolenia, wyposażenia/doposażenia stanowisk pracy, jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej i inne.

III.3. Aktywność lokalna (społeczna), działalność organizacji pozarządowych

Na dzień 16.11.2015 roku, na omawianym obszarze w rejestrze stowarzyszeń KRS widnieje 29 podmiotów, w tym:

- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Łosicach,
- 6 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych (w Czuchlebach, Meszkach, Szańkowie, Niemojkach, Łosicach i Łuzkach)
- 4 związki zawodowe (Zakłady Mleczarskie "LAKTOPOL-A" sp. z o.o., POLFER podzespoły indukcyjne S.A., "KOM-GAZ" sp. z o.o. oraz Przedsiębiorstwa Państwowej Komunikacji Samochodowej),
- 19 stowarzyszeń i fundacji (szczegółowy wykaz w tabeli 6).

Tabela 6 Wykaz stowarzyszeń i fundacji funkcjonujących na terenie Miasta i Gminy Łosice

Numer KRS	Nazwa	Miejscowość
0000031597	Powiatowe Stowarzyszenie Animatorów Kultury w Łosicach	Łosice
0000128025	Cech Rzemieślników i Przedsiębiorców	Łosice
0000155162	Łosicki Szkolny Związek Sportowy w Łosicach	Łosice
0000182323	Stowarzyszenie Rozwoju Inicjatyw Lokalnych - "KORONA"	Łosice
0000198702	Klub Abstynenta "ENKLAWA" w Łosicach	Łosice

0000218409	Łosickie Stowarzyszenie Rozwoju - EQUUS	Łosice
0000224072	Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Łosickiej	Łosice
0000283928	Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Lokalnej "WSPÓLNI RAZEM"	Łosice
0000285508	Łosickie Stowarzyszenie Informacji Społecznej	Łosice
0000327381	Stowarzyszenie Słoneczny Azyl	Łosice
0000381855	Stowarzyszenie Lokalnych Aktywistów "B"	Biernaty Średnie
0000389610	Kółko Rolnicze w Woźnikach	Woźniki
0000404970	Kółko Rolnicze w Patkowie	Patków
0000411342	Stowarzyszenie Instytut Rozwoju Sportów BUDO	Łosice
0000460589	Stowarzyszenie Aktywności Lokalnej w Zakrze	Zakrze
0000551312	Stowarzyszenie Ogrodowe Rodzinny Ogród Działkowy "NAD TOCZNĄ" w Łosicach	Łosice
0000553004	Fundacja POZYTYW	Łosice
0000579833	Uniwersytet III wieku im. "Tajnej Organizacji Nauczycielskiej" w Łosicach	Łosice

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <https://ems.ms.gov.pl/krs/wyszukiwaniepodmiotu?t:lb=t>

Do najbardziej aktywnych stowarzyszeń należą:

- **Powiatowe Stowarzyszenie Animatorów Kultury** – skupia znaczną część twórców z powiatu łosickiego. Jego celem jest promocja talentów artystycznych naszego regionu, jak również wzajemna pomoc i organizacja imprez kulturalnych, które przekazują jakże bogatą tradycję i kulturę. Dzięki takiej współpracy nasze lokalne dziedzictwo kulturowe jest stale pielęgnowane i pomnażane.
- **Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Łosickiej** – skupia grupę lokalnych społeczników i miłośników ziemi łosickiej, propagujących jej historię i tradycję. W celu opracowania i upowszechniania historii Ziemi Łosickiej organizuje cykliczne konferencje popularnonaukowe, do udziału w których zaproszeni są znawcy problemu z ośrodków akademickich: Białegostoku, Lublina, Warszawy i Siedlec. Dzięki współpracy z Muzeum Historii Ruchu Ludowego w Warszawie, po każdej konferencji w ramach "Podlaskich Spotkań Historycznych", ukazuje się ilustrowane wydanie książkowe, które jest zbiorem referatów wygłoszonych na sesji. W ten sposób Ziemia Łosicka ma już pokaźny dorobek literacki w postaci publikacji prasowych, książek i albumów. TPZŁ organizuje cyklicznie konkursy szkolne "Wiedza o Ziemi Łosickiej". Osobom prywatnym i firmom zaangażowanym w promowanie naszego regionu w 2000 r. ustanowiona została odznaka "Zasłużony dla Ziemi Łosickiej." Wspólnie ze Związkiem Kombatantów Żołnierzy AK jest organizatorem corocznych rajdów konnych: Szlakiem Oddziału Partyzanckiego 34 p.p. AK "Zenon" oraz współorganizatorem, wraz z Burmistrzem Miasta i Gminy Łosice, festynu historycznego a także konkursu tańca współczesnego. Znaczące miejsce w działalności zajmuje mała architektura sakralna, którą Towarzystwo chce ocalić od zniszczenia i zapomnienia. Działalność Stowarzyszenia została doceniona przez Ruch Stowarzyszeń Regionalnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.
- **Łosickie Stowarzyszenie Rozwoju – EQUUS** – powstało jako efekt Lokalnych Warsztatów Ożywienia Gospodarczego w powiecie łosickim. Skupia lokalnych przedsiębiorców, działających przede wszystkim na rzecz rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i rynku pracy. Zrealizowało kilkanaście projektów dofinansowanych

z funduszy Unii Europejskich, na co pozyskało kilka milionów złotych. W ramach zrealizowanych projektów powstało kilkadziesiąt działalności gospodarczych, z których większość funkcjonuje nadal, przeszkolono wiele osób bezrobotnych i znaleziono dla części z nich zatrudnienie.

- **Ochotnicza Straż Pożarna w Niemojkach i Ochotnicza Straż Pożarna w Łosicach** – członkowie towarzystwa chętnie organizują i uczestniczą w szkoleniach podnoszących kwalifikacje w zakresie bezpieczeństwa. Przy remizach strażackich prężnie działają dobrze wyposażone świetlice wiejskie, w których odbywają się imprezy okolicznościowe.
- **Łosickie Stowarzyszenie Informacji Społecznej** – stowarzyszenie prowadzi biuro porad obywatelskich. Bezpłatnie udzielane są porady prawne osobom potrzebującym pomocy w rozwiązywaniu różnych życiowych problemów związanych z zadłużeniami, egzekucją komorniczą, spadkami i darowiznami, pomoc w pisaniu pism do sądu w sprawach spadkowych, własności, ZUS, świadczeń, zasiłków i prawa pracy, dotyczących postępowania w urzędach i innych instytucjach. Porady są poufne, bezstronne, świadczone przez przeszkolonych doradców.
- **Stowarzyszenie Lokalnych Aktywistów "B"** – działa na rzecz rozwoju lokalnego, Stowarzyszenie angażuje się w organizację różnego rodzaju imprez. Współpracuje również z nieformalną grupą artystyczną Fusion Art z Łosic.
- **Stowarzyszenie Instytut Rozwoju Sportów BUDO w Łosicach** - prowadzi na terenie Miasta i Gminy Łosice zajęcia sportowe, szkolenia, kursy, seminaria oraz konferencje. Współpracuje z władzami państwowymi, samorządowymi, placówkami oświatowymi, klubami sportowymi. Organizuje zawody i imprezy sportowe z mieszkańcami Miasta i Gminy Łosice na poziomie międzynarodowym, krajowym, regionalnym i lokalnym. Organizuje również obozy sportowo- wypoczynkowe.

Kluby dziecięce i młodzieżowe

Na terenie Miasta i Gminy Łosice działają również kluby sportowe promujące zdrowy tryb życia i proponują mieszkańcom udział w treningach i zawodach sportowych w dyscyplinach: piłka nożna oraz lekkoatletyka wpisane są w rejestrze Stowarzyszeń prowadzonym przez Starostwo Powiatowe w Łosicach. Należą do nich:

- Powiatowy Uczniowski Klub Sportowy „JEDYNKA” Łosice z siedzibą w ZS nr 1 w Łosicach ul. Szkolna 5, 08-200 Łosice wpisany do rejestru pod nr 25 z dnia 11.10.2012r.
- Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy „Orzeł” Łosice ul. Szkolna 5, 08-200 Łosice wpisany do rejestru pod nr 15/99 z dnia 10.01.2005 r.
- Ludowy Uczniowski Klub Sportowy w Patkowie, Patków 25 A 08-200 Łosice wpisany do rejestru pod nr 26 z dnia 19.12.2013 r.
- Klub Sportowy „Łosice” ul. Szkolna 5, 08-200 Łosice wpisany do rejestru pod nr 1 z dnia 12.05.2015r.

Ważnym elementem kierowania Miastem i Gminą Łosice jest współpraca z sektorem pozarządowym, który przyczynia się do budowy lokalnego systemu demokracji. W związku z tym w latach 2012-2015 uchwalano Programy Współpracy Miasta i Gminy Łosice z Organizacjami Pozarządowymi oraz były ogłaszane konkursy na wspieranie realizacji zadań publicznych, które wynikały z priorytetowych zadań publicznych takich jak:

1. Współdziałanie i upowszechnianie kultury fizycznej poprzez:
 - a) wspieranie udziału sportowych reprezentacji w imprezach i zawodach sportowych o zasięgu gminnym i ponadgminnym,

- b) organizowanie masowych imprez sportowo-rekreacyjnych, rozgrywek ligowych, turniejów oraz innych imprez o podobnym charakterze z elementami promocji zdrowego trybu życia,
- c) prowadzenie edukacji sportowej dla dzieci i młodzieży;
- 2. Ratownictwo i ochrona ludności poprzez podnoszenie sprawności strażaków i organizację zawodów gminnych i powiatowych;
- 3. Edukacja i wychowanie:
 - a) propagowanie idei dbałości o zdrowie,
 - b) wspieranie wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży poprzez działalność wychowawczą, opiekuńczą, oświatową i prozdrowotną;
- 4. Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego:
 - a) podtrzymywanie polskiej tradycji narodowej, kształtowanie postaw patriotycznych, popularyzacja wiedzy historycznej,
 - b) pogłębianie świadomości narodowej, obywatelskiej, kulturowej ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży.

Miasto i Gmina Łosice udzieliła wsparcia finansowego następującym organizacjom pozarządowym:

2012 rok

Uchwała nr XXVII/165/12 RMiG Łosice z dnia 25 czerwca 2012 r. kwota dotacji 10 000 zł - brak udzielonych dotacji.

2013 rok

Uchwała nr XXXIV/215/12 RMiG Łosice z dnia 29 grudnia 2012 r. kwota dotacji 10 000 zł

- 1. Powiatowy Uczniowski Klub Sportowy „JEDYNKA” Łosice z siedzibą w ZS nr 1 w Łosicach ul. Szkolna 5, 08-200 Łosice – dotacja w kwocie 2 500 zł.
- 2. Stowarzyszenie Instytut Rozwoju Sportów BUDO ul. Wiejska 20 B, 08-200 Łosice – dotacja w kwocie 2 500 zł.

2014 rok

Uchwała nr XLVI/283/13 RMiG Łosice z dnia 25 listopada 2013 r. kwota dotacji 60 000 zł

- 1. Powiatowy Uczniowski Klub Sportowy „JEDYNKA” Łosice z siedzibą w ZS nr 1 w Łosicach ul. Szkolna 5, 08-200 Łosice – dotacja w kwocie 16 920 zł.
- 2. Stowarzyszenie Instytut Rozwoju Sportów BUDO ul. Wiejska 20 B, 08-200 Łosice – dotacja w kwocie 13 320 zł.
- 3. Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy „Orzeł” Łosice ul. Szkolna 5, 08-200 Łosice – dotacja w kwocie 14 000 zł.

2015 rok

Uchwała nr LXI/362/14 RMiG Łosice z dnia 7 listopada 2015 r. kwota dotacji 40 000 zł

- 1. Stowarzyszenie Instytut Rozwoju Sportów BUDO ul. Wiejska 20 B, 08-200 Łosice dotacja w kwocie 4 000 zł,
- 2. Powiatowy Uczniowski Klub Sportowy „JEDYNKA” Łosice z siedzibą w ZS nr 1 w Łosicach ul. Szkolna 5, 08-200 Łosice – dotacja w kwocie 15 000 zł.
- 3. Klub Sportowy „Łosice” ul. Szkolna 5, 08-200 Łosice – dotacja w kwocie 11 000 zł

Koła gospodyń wiejskich

Na terenie Miasta i Gminy Łosice działa Koło Gospodyń Wiejskich w Rudniku. Podstawowym celem podejmowanych działań jest aktywizacja i promowanie kobiet w życiu społecznym, gospodarczym i kulturowym. Ważnym elementem jest również podejmowanie działań na rzecz aktywizacji gospodarczej, społecznej oraz kulturalnej, a także współpraca z organami samorządu terytorialnego. W wielu sołectwach funkcjonują nieformalne grupy

kobiet współpracujące z sołtysami. Ich praca koncentruje się na aktywizacji lokalnej społeczności, organizacji spotkań kulturalnych.

O zaangażowaniu mieszkańców w działalność społeczną świadczy chociażby fakt, że Łosice mogą się poszczycić prywatną placówką pokazującą dawny świat lokalnego rzemiosła i sztuki ludowej, nawiązującą do bogatych tradycji historycznych mieszkańców tej ziemi. Jest to Galeria Historii i Tradycji W. Kosieradzkiego – przedsiębiorcy lokalnego i pasjonata historii.

III.4.Oświata, sport i kultura

Oświata

Oświata to jedna z kluczowych dziedzin zarówno w wymiarze ogólnokrajowym, jak i lokalnym. Im bardziej wykształcone społeczeństwo, tym szybciej i lepiej potrafi przystosować się do realiów dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości gospodarczej i społecznej.

Na terenie Miasta i Gminy Łosice funkcjonują placówki oświatowe publiczne i niepubliczne. Gmina jest organem prowadzącym dla 3 przedszkoli, 5 szkół podstawowych oraz 3 gimnazjów. W ramach szkolnictwa niepublicznego działa 1 niepubliczne przedszkole. Gminny system edukacji tworzą następujące placówki publiczne:

- Zespół Szkół Nr 1 Szkoła Podstawowa Nr 1 w Łosicach,
- Szkoła Podstawowa Nr 2 im. M. Kopernika w Łosicach,
- Szkoła Podstawowa im. W. Reymonta w Chotyczach,
- Szkoła Podstawowa w Czuchlebach,
- Zespół Oświatowy w Niemojkach Szkoła Podstawowa im. S. Żeromskiego w Niemojkach,
- Zespół Szkół Nr 1 Gimnazjum Nr 1 w Łosicach,
- Gimnazjum Nr 2 im. Jana Pawła II w Łosicach,
- Zespół Oświatowy w Niemojkach Gimnazjum w Niemojkach,
- Przedszkole Samorządowe Nr 1 w Łosicach,
- Przedszkole Samorządowe Nr 2 w Łosicach,
- Zespół Oświatowy w Niemojkach Przedszkole Samorządowe w Niemojkach,
- Oddziały przedszkolne przy Szkole Podstawowej Nr 1 w Łosicach, Szkole Podstawowej Nr 2 w Łosicach, Szkole Podstawowej w Chotyczach i Szkole Podstawowej w Czuchlebach.

Wychowanie przedszkolne na obszarze gminy realizowane jest przez trzy przedszkola samorządowe oraz jedno przedszkole niepubliczne.

Tabela 7 Uczniowie uczęszczający do klas „0” przy szkołach podstawowych w latach od 2010/2011 do 2015/2016

Placówka	Liczba uczniów w roku szkolnym					
	2010/ 2011	2011/ 2012	2012 /2013	2013 /2014	2014/ 2015	2015 /2016
Klasa „0” przy Szkole Podstawowej Nr 1 w Łosicach	33	31	38	48	25	0
Klasa „0” przy Szkole Podstawowej Nr 2 im. M. Kopernika w Łosicach	50	48	50	46	23	0
Klasa „0” przy Szkole Podstawowej im. W. Reymonta w Chotyczach	14	7	4	5	5	5
Klasa „0” przy Szkole Podstawowej w Czuchlebach	5	7	4	3	5	5
Ogółem:	102	93	96	102	58	10

Źródło: System Informacji Oświatowej – stan na 30 września danego roku.

Tabela 8 Ilość miejsc oraz liczba uczniów w przedszkolach samorządowych

Wyszczególnienie		Rok szkolny					
		2010/ 2011	2011/ 2012	2012 /2013	2013 /2014	2014/ 2015	2015 /2016
Przedszkole Nr 1 w Łosicach	liczba miejsc	125	125	125	125	125	125
	liczba dzieci uczęszczających	121	120	124	122	123	127
Przedszkole Nr 2 w Łosicach	liczba miejsc	125	125	125	125	125	125
	liczba dzieci uczęszczających	123	113	124	121	125	127
Przedszkole w Niemojkach	liczba miejsc	50	50	50	50	50	50
	liczba dzieci uczęszczających	39	39	36	40	33	35
Ogółem:		283	272	284	283	281	289

Źródło: System Informacji Oświatowej – stan na 30 września danego roku.

W roku szkolnym 2015/2016 nie dla wszystkich dzieci zamieszkałych na terenie Miasta i Gminy Łosice gmina mogła zapewnić miejsca w przedszkolach zgodnie ze złożonym przez rodziców wnioskami. Konieczne zatem jest podjęcie działań mających na celu racjonalizację struktury placówek oświatowych w zależności od planowanych potrzeb.

Wychowanie przedszkolne ma szczególne znaczenie, gdyż od najmłodszych lat przygotowuje do życia, uczy samodzielności, samodyscypliny, współpracy w grupie. Poprzez umiejętne skomponowanie zabaw przygotowuje dzieci do tego, aby w przyszłości mogły sprostać licznym wyzwaniom. Rola placówek przedszkolnych w kształtowaniu osobowości młodego człowieka jest zatem bardzo istotna.

Szkoły podstawowe i gimnazja

Na terenie Miasta i Gminy Łosice funkcjonuje pięć szkół podstawowych i 3 gimnazja. Uczniowie w wieku obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, realizują ten obowiązek w odpowiednich formach kształcenia.

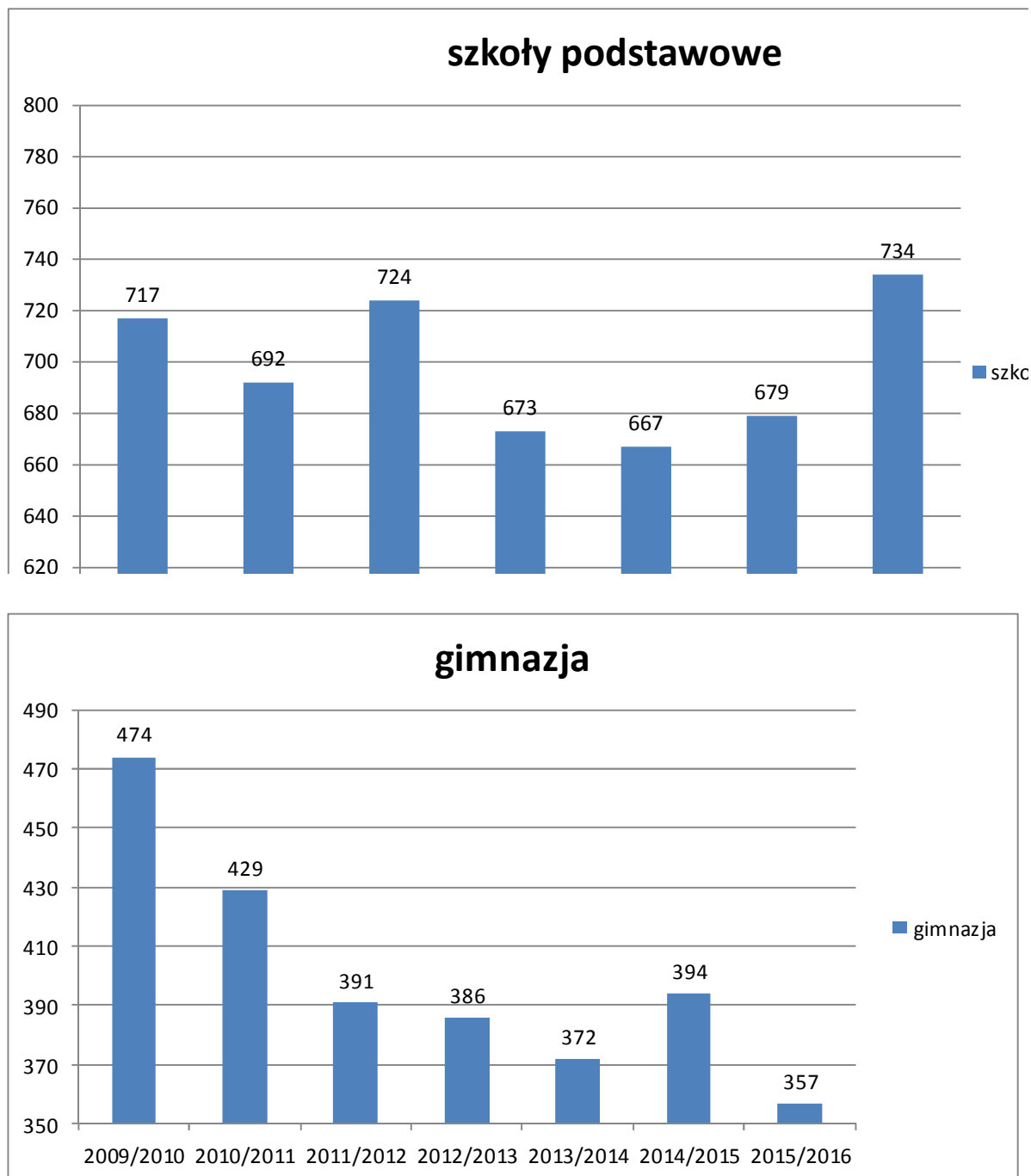
Tabela 9 Uczniowie na poszczególnych poziomach kształcenia w latach od 2009/2010 do 2015/2016

Placówka	2009/ 2010	Rok szkolny					
		2010/ 2011	2011/ 2012	2012 /2013	2013 /2014	2014/ 2015	2015 /2016
Szkoła Podstawowa Nr 1 w Łosicach	252	240	262	230	240	263	318
Szkoła Podstawowa Nr 2 im. M. Kopernika w Łosicach	311	306	309	295	301	303	317
Szkoła Podstawowa im. W. Reymonta w Chotyczach	44	42	46	46	35	32	26
Szkoła Podstawowa w Czuchlebach	29	22	21	22	16	14	15
Szkoła Podstawowa im. S. Żeromskiego w Niemojkach	81	82	86	80	75	67	58

Razem szkoły podstawowe	717	692	724	673	667	679	734
Gimnazjum Nr 1 w Łosicach	168	166	148	159	148	161	127
Gimnazjum Nr 2 im. Jana Pawła II w Łosicach	241	215	203	193	180	185	182
Gimnazjum w Niemojkach	65	48	40	34	44	48	48
Razem gimnazja	474	429	391	386	372	394	357
Ogółem szkoły podstawowe i gimnazja	1191	1121	1115	1059	1039	1073	1091

Źródło: System Informacji Oświatowej – stan na 30 września danego roku.

Wykres 4 Liczba uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjach w Mieście i Gminie Łosice

Źródło: Opracowanie własne

W szkołach podstawowych w roku szkolnym 2015/16 w stosunku do roku 2009/10 liczba uczniów wzrosła o 17 osób, co jest efektem zmiany wieku rozpoczęcia nauki w szkołach podstawowych (z 7 na 6 lat). W szkołach gimnazjalnych wartość wskaźnika

w latach 2009/10 w stosunku do 2015/16 zmniejszyła się o 24,68 % (117 uczniów). Wyjątkiem dla szkół podstawowych był rok szkolny 2011/2012, czego konsekwencją jest wzrost liczby uczniów w gimnazjach w roku szkolnym 2014/2015, natomiast już w następnym roku szkolnym, tj. 2015/16 w stosunku do roku szkolnego 2014/15 odnotowuje się spadek ilości uczniów w gimnazjach o 37 osób.

W wielu placówkach oświatowych konieczne jest przeprowadzenie remontów i modernizacji z uwagi na pogarszający się w miarę upływu czasu ich stan techniczny. Baza lokalowa niektórych placówek oświatowych jest niewystarczająca (sal sportowych, placów zabaw). W budynkach istnieje konieczność remontów i modernizacji w szczególności dachów, instalacji elektrycznej i grzewczej, sanitariatów, elewacji zewnętrznej. Mimo nakładów finansowych gminy oraz realizacji programów i projektów unijnych, dzięki którym placówki są doposażane, ich potrzeby są nadal duże i niezbędne jest systematyczne uzupełnianie w różnego rodzaju nowoczesny sprzęt i pomoce dydaktyczne, które mają ogromny wpływ na jakość oraz skuteczność kształcenia młodych mieszkańców Miasta i Gminy Łosice.

Zgodnie ze Strategią Lizbońską europejskie systemy edukacji i kształcenia muszą zostać dostosowane do potrzeb społeczeństwa opartego na wiedzy. Wezwano państwa członkowskie, aby we współpracy z Komisją i Radą Europejską podjęły działania m.in. na rzecz przekształcenia szkół w nowoczesne ogólnodostępne centra edukacji o wielofunkcyjnym charakterze. W związku z tym, jednym z ważniejszych aspektów rozwoju szkół stała się ich komputeryzacja. W szkołach naszej gminy stwierdza się, iż stan komputeryzacji nie jest w pełni zadowalający. Konieczna jest wymiana starego sprzętu w pracowniach informatycznych na nowy.

Uczniowie z terenu Gminy Łosice po ukończeniu nauki w gimnazjach mają możliwość kontynuowania nauki w szkołach ponadgimnazjalnych zlokalizowanych na terenie powiatu łosickiego:

1. Zespół Szkół nr 1 w Łosicach:

- I Liceum Ogólnokształcące,

kierunki/profil: politechniczne /matematyczno – informatyczny, medyczne /biologiczno-chemiczny, akademickie /matematyczno-geograficzny, dziennikarskie/humanistyczny, biologiczno-chemicz.

2. Zespół Szkół Nr 2 w Łosicach:

- III Liceum Ogólnokształcące
- I Technikum

kierunki/profil: mechaniczne, informatyczne, budowlane

- Zasadnicza Szkoła Zawodowa:

kierunki/profil: mechanik pojazdów samochodowych, monter zabudowy i robót wykończeniowych

3. Zespół Szkół Nr 3 w Łosicach:

- II Liceum Ogólnokształcące
- I Technikum

kierunki/profil: rolnicze, ekonomiczne, hotelarskie, żywienia i usług gastronomicznych

Ponadto na terenie gminy działają takie placówki jak:

1. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Łosicach

2. Zespół Placówek Oświatowo Wychowawczych w Łosicach w skład, którego wchodzi: szkoła podstawowa, gimnazjum, zasadnicza szkoła zawodowa, szkoła przysposobienia do pracy, internat SOSzW, bursa szkolna.

Na terenie Miasta i Gminy Łosice brak jest wyższych uczelni. Chętni do dalszego kształcenia się zdobywają wiedzę korzystając z uczelni zlokalizowanych w innych miejscowościach, najbliższe to Siedlce, Biała Podlaska, Warszawa, Białystok i Lublin.

Sport i kultura

Na obszarze Miasta i Gminy Łosice funkcjonują następujące obiekty sportowe

- Boisko wielofunkcyjne ze sztuczną trawą „Orlik” i „Biały Orlik”, kort tenisowy oraz hala sportowa przy Zespole Szkół nr 1 w Łosicach,
- Boisko wielofunkcyjne przy Zespole Szkół nr 2 w Łosicach,
- Boisko wielofunkcyjne przy Ośrodku Szkolno–Wychowawczym w Łosicach,
- Boisko oraz sale gimnastyczne przy Szkole Podstawowej i Gimnazjum nr 2 w Łosicach,
- Hala sportowa i boisko przy Zespole Szkół nr 3 w Łosicach,
- Boisko wielofunkcyjne oraz plac zabaw przy Zespole Oświatowym w Niemojkach,
- Sala gimnastyczne przy Szkole Podstawowej w Chotyczach,
- Stadion miejski w Łosicach z bieżnią lekkoatletyczną i zapleczem sportowym,
- Place zabaw w Niemojkach, Rudniku, Biernatach, Patkowie i Łosicach,
- Skatepark w Łosicach,
- Wypożyczalnia kajaków i rowerów, funkcjonująca przy Zalewie Łosickim.

Należy zauważyć, że w ostatnim czasie coraz większe znaczenie wśród mieszkańców miasta i gminy ma dbanie o kondycję. Modne jest bieganie i Nording Walking, co da się zauważyć na stadionie miejskim i przy zmodernizowanym Zalewie Łosickim

Na obszarze Miasta i Gminy Łosice istnieją następujące instytucje kultury: Łosicki Dom Kultury, Kino za rogiem, Biblioteka Pedagogiczna w Łosicach, Biblioteka Publiczna w Łosicach oraz świetlice w Toporowie, Czuchlebach, Łuzkach, Szańkowie, Rudniku, Niemojkach, Dzieciołach, Patkowie, Zakrzu, Świniarowie, Woźnikach, Meszkach, Chotyczach, Biernatach Średnich i Łosicach. Najważniejszą funkcję pełni Łosicki Dom Kultury.

Łosicki Dom Kultury, zgodnie z założeniami statutowymi, prowadzi działalność edukacyjno-kulturalną. Podstawowym zadaniem placówki jest upowszechnianie kultury, edukacja poprzez sztukę oraz zapoznavanie młodych ludzi z różnymi dziedzinami twórczości, co pozwala w wartościowy sposób zagospodarować czas, a także energię dzieci, młodzieży i dorosłych nie tylko z terenu naszej gminy, ale także i całego powiatu łosickiego. Zadania w/w Łosicki Dom Kultury realizuje poprzez organizowanie różnorodnych form zespołowego i indywidualnego uczestnictwa w kulturze.

Działalność Łosickiego Domu Kultury odbywa się od poniedziałku do niedzieli zgodnie z opracowanym harmonogramem na dany rok artystyczny, który jest dostępny dla mieszkańców na tablicy ogłoszeń, jak również na stronie internetowej instytucji. Stały program działania Łosickiego Domu Kultury w roku 2014 przedstawiał się następująco:

1. ZESPOŁY TANECZNE:

- Szkoła Tańca Przedszkolaków (dzieci w wieku 6-7 lat) – w I półroczu 2014 r. brało udział 10 uczestników. Celem zajęć było zainteresowanie uczestników tańcem współczesnym, a także pokazania różnorodności jego stylów i odmian.
- Szkoła Tańca Przedszkolaków (dzieci w wieku 4-5 lat) – w I półroczu 2014 r. brało udział 12 uczestników.
- Akademia Artystyczna ART-FACTORY - Zespół Tańca Nowoczesnego ponownie rozpoczął działalność od września 2011 r. W I półroczu 2014 r. w zajęciach brało udział 45 uczestników, podzielonych na trzy grupy wiekowe: ART FACTORY MINI KIDS – 20 osób, ART FACTORY KIDS – 12 osób, ART FACTORY YOUNG – 13 osób

W II półroczu 2014 r. działały następujące zespoły taneczne:

- Szkoła Tańca Przedszkolaków „Aplauz” - to grupa, w której swoją przygodę z tańcem nowoczesnym rozpoczynają dzieci najmłodsze - w wieku 4-7 lat. Pod okiem

instruktorów ćwiczyły nowe kroki i poznawały tajniki tańca. W II półroczu grupa liczyła 17 osób.

- Akademia Artystyczna ART-FACTORY - w II półroczu 2014 r. w zajęciach brało udział 31 uczestników, podzielonych na dwie grupy wiekowe: ART FACTORY KIDS – 16 osób, ART FACTORY YOUNG – 15 osób.
2. PRACOWNIA PLASTYCZNA – W zajęciach uczestniczyło 15 uczniów, którzy zdobywali wiedzę teoretyczną z zakresu historii sztuki oraz nabywali umiejętności praktyczne podczas tworzenia prac malarskich. W ramach zajęć uczestnicy poznawali m.in.: ciekawe techniki malowania różnymi rodzajami farb, zasady mieszania kolorów, sposoby tworzenia odlewów gipsowych oraz wiele innych form działalności plastycznej, co pozwoliło im rozwijać swoje zdolności i zainteresowania. Prace, które powstały podczas zajęć prezentowane były na wystawach organizowanych przez naszą placówkę.
 3. ZAJĘCIA ARTYSTYCZNE DLA DOROSŁYCH – Jest to nowa grupa, która działa od października 2010 r. Zajęcia z różnych technik rękodzieła artystycznego m.in. decoupage, scrapbooking, haft krzyżykowy i inne skierowane dla osób dorosłych. W 2014 r. zajęcia zostały zawieszone z powodów zdrowotnych instruktora.
 4. AEROBIC – Zajęcia trzy dni tygodniu (poniedziałki, środy i piątki). Grupy liczyły 10 osób. Zajęcia były prowadzone w I półroczu 2014 r.
 5. STUDIO PIOSENKI ŁDK. Na zajęciach wokalnych uczestnicy poznawali podstawy prawidłowej emisji głosu i dykcji, uczyli się piosenek dostosowanych do ich wieku i warunków głosowych. Ćwiczenia realizowane w niewielkich grupach przygotowywały ich do indywidualnego wykonania piosenki na scenie. Uczestnicy zajęć mają możliwość takiej prezentacji podczas imprez cyklicznych organizowanych przez placówkę, a także poprzez uczestnictwo w konkursach, festiwalach, przeglądach itp. W II półroczu 2014 roku w zajęciach uczestniczyło 18 uczniów, w czterech grupach wiekowych.

W 2014 roku Łosicki Dom Kultury poszerzył swoją działalność o zajęcia sportowo – rekreacyjne. Zajęcia odbywały się na obiektach Szkoły Podstawowej Nr 2 w Łosicach oraz na Stadionie Miejskim, w formie zajęć: gry i zabawy zespołowe, ogólnorozwojowe, lekkoatletyczne, itp. W zajęciach każdorazowo brało udział 35 uczestników.

Od września 2014 r. prowadzone były zajęcia ogólnorozwojowe z ukierunkowaniem na piłkę nożną dla chłopców – rocznik 2004. Zajęcia odbywały się na boisku „Orlik” i hali sportowej Zespołu Szkół Nr 1 w Łosicach. W zajęciach każdorazowo brało udział 27 uczestników.

Przez cały 2014 rok ŁDK był również organizatorem grupowych wyjazdów na basen. Od stycznia do maja 2014 r. w każdy poniedziałek wyjazdy organizowane były na basen do Białej Podlaskiej, a od września do grudnia do Siedlec w każdy piątek. Każdorazowo w wyjazdach brało udział 20-30 uczestników. Ponadto współorganizowano bezpłatne warsztaty JESTEM MAMĄ!. Warsztaty skierowane były dla mam z dziećmi od 1 do 12 miesięcy.

Od listopada 2014 r. utworzono w sali klubowej ŁDK – WOLNĄ PRZESTRZEŃ DLA DZIECI – jest to bezpłatna, swobodna zabawa w specjalnie przygotowanej przestrzeni, wyposażona między innymi w kąciki: małego konstruktora, małego rysownika, małego czytelnika, małego kierowcy, małego odkrywcy. Z oferty korzystają dzieci w wieku od 1 roku do 5 lat wraz z opiekunami.

Corocznie Łosicki Dom Kultury jest organizatorem, współorganizatorem, uczestnikiem lub obsługuje około 80 imprez. Dodatkowo odbywa się wiele imprez organizowanych przez osoby prywatne, firmy, szkoły, sołectwa i organizacje, którym ŁDK użyczał swoich pomieszczeń, nagłośnienia i często pomaga w organizacji (m.in. dekoracja, nagłośnienie).

Zespoły i sekcje należące do ŁDK biorą udział w wielu imprezach środowiskowych, gminnych, powiatowych, wojewódzkich oraz ogólnopolskich. Udział w imprezach to bardzo dobra promocja nie tylko naszej gminy ale także i powiatu łosickiego.

Inne formy działalności Łosickiego Domu Kultury:

- Łosicki Dom Kultury jest wydawcą miesięcznika „Gazeta Łosicka”.
- W Kinie za Rogiem Łosickiego Domu Kultury w 2014 roku odbyły się 153 seanse filmowe, w których uczestniczyło 1.794 widzów. Kino stałe nie funkcjonuje od lutego 2014 r., z przyczyn technicznych, nie została przeprowadzona cyfryzacja kina.
- W ramach działalności gospodarczej w ŁDK prowadzone są usługi w zakresie: wyrobu pieczętek, akwizycji ogłoszeń do „Tygodnika Siedleckiego”, wynajmu sal na imprezy kameralne oraz okolicznościowe, nagłaśnianie i obsługa imprez muzycznych.

W 2015 roku, przy współfinansowaniu ze środków unijnych, ukończono remont sali widowiskowej w ŁDK. Również w 2015 roku ukończono remont najstarszego budynku w Łosicach, w którym utworzono Transgraniczne Centrum Dialogu Kultur

Rysunek 5 Przykładowa działalność Łosickiego Domu Kultury

Konkurs literacki im. Romualda III
Mikoszewskiego

Otwarty Turniej Tańca Nowoczesnego

III.5. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna

Ochrona zdrowia

Na terenie Miasta i Gminy Łosice w 2014 roku zarejestrowanych było 7 przychodni, w tym 3 przychodnie lekarzy rodzinnych oraz zakłady stomatologiczne. W godzinach nocnych, w soboty, niedziele, święta i dni ustawowo wolne od pracy, opiekę w przypadku nagłych zachorowań pełni Szpital Powiatowy w Łosicach. Szpital ten zapewnia także opiekę mieszkańcom, wymagającym hospitalizacji. W przypadku braku oddziałów danej specjalizacji, mieszkańcy są hospitalizowani w Mazowieckim Szpitalu Wojewódzkim w Siedlcach. W 2014 roku udzielono 83112 porad, w tym 10954 porad w przychodniach podległych samorządowi terytorialnemu, oraz 171245 porad lekarskich. Na obszarze gminy funkcjonuje 7 aptek i punktów aptecznych, na jedną aptekę przypada 1566 osób.

Pomoc społeczna

Pomoc społeczna, zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2015 r. poz. 163 z późn. zm.) jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Wspiera ona osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej współpracując w tym zakresie na

zasadzie partnerstwa z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Pomoc społeczna w szczególności udzielana jest osobom i rodzinom dotkniętym ubóstwem, sieroctwem, bezdomnością, bezrobociem, niepełnosprawnością, długotrwałą lub ciężką chorobą, potrzebą ochrony macierzyństwa lub wielodzietnością, przemocą w rodzinie, potrzebą ochrony ofiar handlu ludźmi, bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, brakiem umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze, trudnościami w integracji cudzoziemców (uchodźców), trudnościami w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, alkoholizmem lub narkomanią, zdarzeniem losowym lub sytuacją kryzysową, klęską żywiołową lub ekologiczną.

Zadania pomocy społecznej (zadania własne gminy, zadania własne o charakterze obowiązkowym, zadania zlecone z zakresu administracji rządowej oraz zlecone przez Burmistrza Miasta i Gminy zadania wynikające z ustawy o świadczeniach rodzinnych) na terenie miasta i gminy Łosice realizuje Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej działający na podstawie obowiązujących w tym zakresie przepisów prawa

Do zadań ośrodka pomocy społecznej należy m. in.:

- prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej,
- bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń (w tym organizowanie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych),
- aktywizowanie środowiska lokalnego.

W celu realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej Ośrodek współdziała z prowadzącymi na jego terenie działalność organizacjami społecznymi, szkołami, Powiatowym Urzędem Pracy, Zespołem Opieki Zdrowotnej, Kościołem Katolickimi i innymi Kościołami, fundacjami, stowarzyszeniami, pracodawcami oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Liczba osób korzystających z pomocy społecznej ulega zmianom. Wynika to zarówno ze skali problemów społecznych na terenie miasta i gminy Łosice, jak również ze skali ubóstwa. Podstawową przesłanką do udzielenia pomocy jest kryterium dochodowe wynikające z art. 8 ustawy o pomocy społecznej. W 2015 roku kryterium to zostało ustalone na poziomie 634 zł dla osoby samotnie gospodarującej i 514 zł dla osoby w rodzinie. Niski poziom kwoty kryterium dochodowego zawęży liczbę potrzebujących i może wypaczać skalę występującego ubóstwa. Osoby korzystające z pomocy społecznej to najczęściej osoby korzystające ze świadczeń pieniężnych w formie zasiłku stałego, okresowego i celowego, a także osoby korzystające z rzeczowych form pomocy, tj. opłacenia posiłków szkolnych, usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych. Szczegóły dotyczące liczby rodzin, osób w rodzinach, które zostały objęte pomocą, a także formy udzielonej pomocy przedstawia Tabela 10.

Tabela 10 Liczba rodzin i formy udzielonej pomocy przez MGOPS w Łosicach 2012-2014

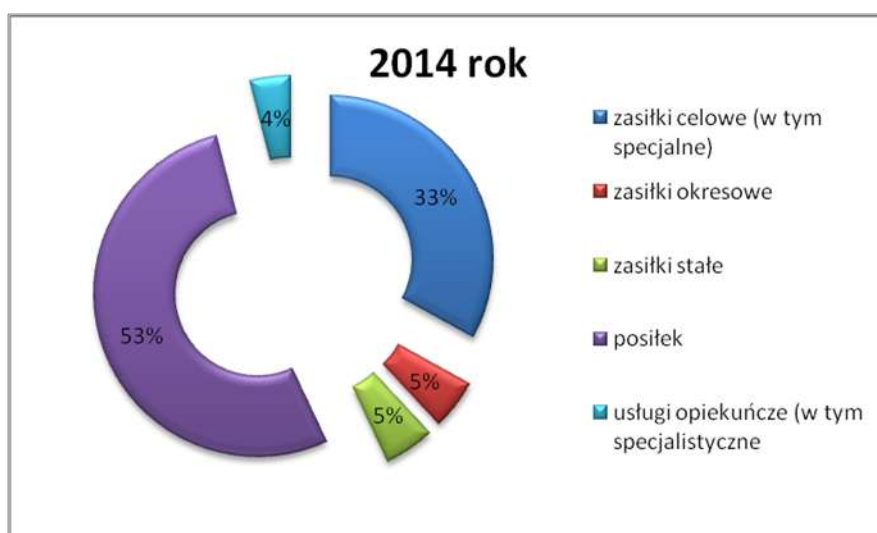
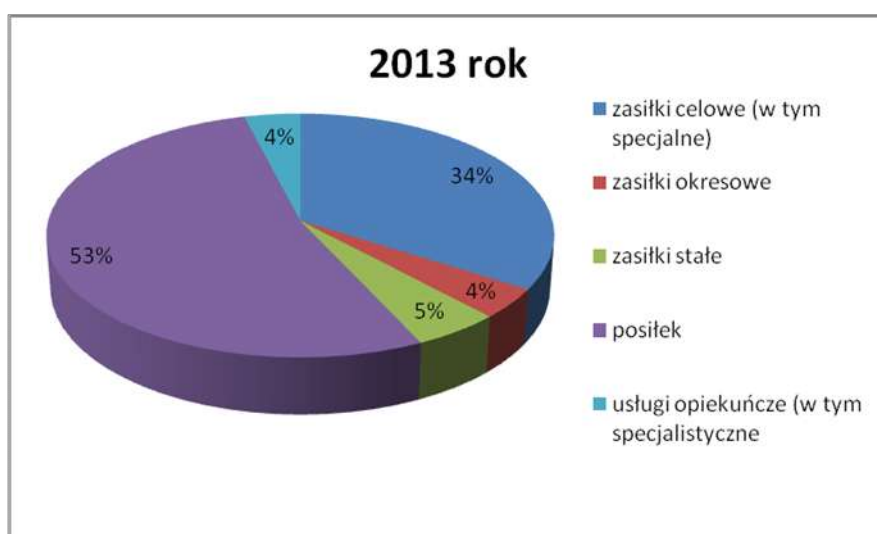
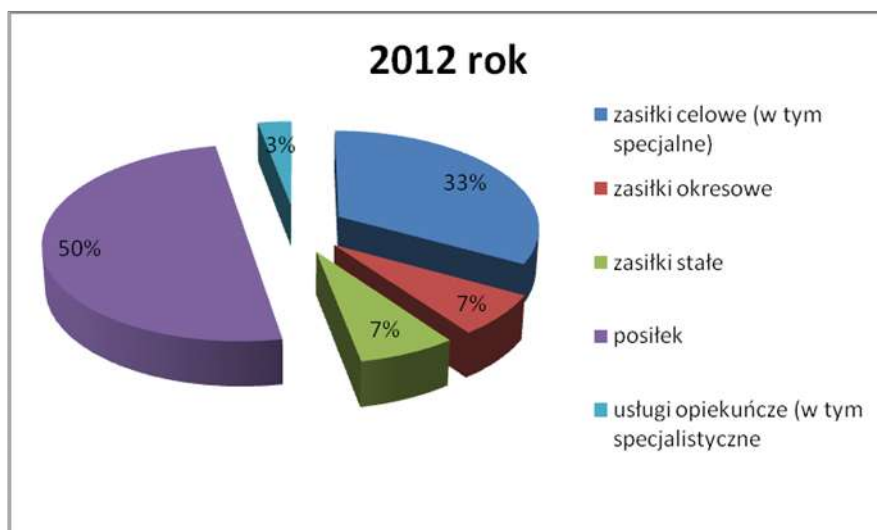
L.p.	Formy pomocy	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba osób w rodzinie	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba osób w rodzinie	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba osób w rodzinie
		2012 r.		2013 r.		2014 r.	
1.	Zasiłki stałe	32	54	30	47	35	56
2.	Specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi	3	3	3	11	4	14
3.	Zasiłki okresowe – ogółem, w tym przyznane z powodu:	44	170	27	111	35	140
	bezrobocia	39	148	26	110	31	128
	długotrwałej choroby	2	8	1	1	-	-
	niepełnosprawności	3	14	-	-	4	12
4.	Posiłek, w tym:	317	673	311	733	350	742
	dzieci	316	672	310	732	349	741
5.	Usługi opiekuńcze	22	25	18	19	20	21
6.	Zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego	4	11	1	4	-	-
7.	Inne zasiłki celowe i w naturze ogółem, w tym:	208	616	198	581	221	574
	zasiłki specjalne celowe	95	282	68	183	49	131
8.	Praca socjalna		532		552		562

Źródło: Opracowanie własne MGOPS w Łosicach

Jak wynika z przedstawionej powyżej tabeli najbardziej preferowaną formą pomocy jest świadczenie niepieniężne w formie opłacania posiłków szkolnych. Wynika to z podwyższonej ustawą Pomoc państwa w zakresie żywienia, o 150% kwoty kryterium dochodowego osób i rodzin, które mogą korzystać z takiej formy pomocy. Głównym odbiorcą tego rodzaju świadczeń są dzieci uczące się w placówkach oświatowych na terenie miasta i gminy Łosice. Ogólnie strukturę przyznanych świadczeń pieniężnych i niepieniężnych na podstawie ogólnej liczby osób w rodzinach, które zostały objęte danym rodzajem świadczenia za ostatnie lata przedstawiają diagramy.

Kolejną najbardziej popularną formą pomocy społecznej jest świadczenie pieniężne w postaci zasiłku celowego. Jest ono przyznawane zgodnie z ustawą o pomocy społecznej osobom samotnie gospodarującym i rodzinom w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej, w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu. Zasiłek celowy może być również przyznany osobom i rodzinom, które poniosły straty w wyniku zdarzenia losowego, klęski żywiołowej lub ekologicznej, a także w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie lub rodzinie o dochodach przekraczających kryterium dochodowe.

Wykres 5 Ilość i rodzaj przyznanych świadczeń pieniężnych i niepieniężnych przez MGOPS w Łosicach w 2012 -2014

Źródło: Opracowanie własne MGOPS w Łosicach

Liczba osób w rodzinach objętych pomocą w formie świadczeń pieniężnych w ostatnim roku wzrosła. Wynika to przede wszystkim z tego, iż wzrasta zapotrzebowanie na pomoc finansową wśród mieszkańców Miasta i Gminy Łosice spowodowaną narastającym problemem bezrobocia, a co za tym idzie ubożenia społeczności lokalnej. W przypadku

zasiłku okresowego i stałego ustawa określa szczegółowe rodzaje problemu, jakimi powinna być dotknięta osoba lub rodzina (długotrwała choroba, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego w przypadku zasiłku okresowego i niezdolność do pracy z powodu wieku lub całkowita niezdolność do pracy w przypadku zasiłku stałego).

III.6. Bezpieczeństwo publiczne

Na terenie Miasta i Gminy Łosice zapewnieniem ładu i porządku publicznego czuwają następujące służby:

- Komenda Powiatowa Policji w Łosicach,
- Państwowa Straż pożarna w Łosicach,
- Straż Miejska w Łosicach,
- Ochotnicze Straże Pożarne w miejscowościach Szańków, Łosice, Meszki, Niemojki, Czuchleby, Łuzki,
- w sytuacjach kryzysowych inspektorat ds. Zarządzania Kryzysowego przy Starostwie Powiatowym w Łosicach.

Miasto Łosice posiada monitoring miejski, składający się z ośmiu kamer – 3 stacjonarnych i 5 obrotowych. Od kilku lat Komenda Powiatowa Policji organizuje dni profilaktyki, co znacznie poprawia poziom bezpieczeństwa na terenie powiatu łosickiego.

III.7. Działalność miasta i gminy w sferze społecznej

Na terenie Miasta i Gminy Łosice zrealizowano w ostatnich latach szereg projektów skierowanych do lokalnej społeczności. Miały one na celu wspieranie mieszkańców w ich rozwoju oraz pomoc w wyjściu z trudnej sytuacji życiowej, np. związanej z bezrobociem lub wykluczeniem społecznym. Część z inicjatyw miała pomóc mieszkańcom lepiej poznać ich „Małą Ojczyznę” i wypromować Miasto i Gminę na zewnątrz. Poniżej przedstawiono kilka ze zrealizowanych projektów, współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej.

Projekty zrealizowane przez Urząd Miasta i Gminy Łosice i jednostki podległe:

1. W sferze edukacji:

- Edukacja sportowo-obronna w Mieście i Gminie Łosice jako przygotowanie społeczności do rozwiązywania sytuacji kryzysowych.
- Wykwalifikowani i dobrzy nauczyciele - to podstawa przyszłości Gminy Łosice .
- Doksztalcanie ludności z obszarów wiejskich Miasta i Gminy Łosice jako przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu tej grupy.
- Działania szkół podstawowych w Chotyczach i Czuchlebach prowadzonych przez Miasto i Gminę Łosice w zakresie wyrównywania szans edukacyjnych uczniów z terenów wiejskich.
- Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszenie różnic w jakości usług edukacyjnych.
- Edukacja i wychowanie do uczestnictwa w kulturze przedszkolaków z MiG Łosice.
- Zespół Oświatowy w Niemojkach jako wiejskie centrum edukacyjno-kulturalne.
- Edukacja historyczna i wychowanie patriotyczne w Gimnazjum im. Jana Pawła II w Łosicach jako realizacja idei wielkiego Patrona szkoły.
- Przygotowanie nauczycieli i kadry zarządzającej oświatą do wyzwań jakie stoją przed edukacją w Mieście i Gminie Łosice.
- Gimnazjum im. Jana Pawła II w działaniach wyrównywania szans edukacyjnych swoich uczniów.

2. W sferze kultury, tradycji, promocji i inne

- Szkolenie kobiet wiejskich oraz zakup wyposażenia i naczyń do świetlicy wiejskiej w Rudniku szansą rozwinięcia umiejętności kulinarnych, zachowania tradycji i otwarcia na potrzeby wszystkich mieszkańców naszych wsi i z terenu Miasta i Gminy Łosice,
- Warsztaty artystyczne i zakup sprzętu nagłośniającego do świetlicy wiejskiej w Rudniku - jako pomoc w kultywowaniu tradycji ludowej i aktywności kulturalnej mieszkańców,
- Wykonanie wirtualnej panoramy Miasta i Gminy Łosice,
- Wydanie i promocja publikacji "750 lat Ziemi Łosickiej",
- Przygotowanie radiooperatorów, krótkofalowców i użytkowników radia obywatelskiego (CB) do akcji ratowniczej w likwidacji skutków klęsk i katastrof,
- Szkolenie dla mieszkańców oraz remont świetlicy wiejskiej - jako miejsca działalności społecznej i kulturalnej we wsi Toporów Gmina Łosice.

Ponadto, projekty skierowane do społeczności lokalnej zostały zrealizowane przez: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łosicach, Powiatowy Urząd Pracy w Łosicach, Starostwo Powiatowe w Łosicach lokalnie działające stowarzyszenia.

IV. Gospodarka

IV.1.Przedsiębiorczość

Według ewidencji statystycznej REGON w 2014 roku na terenie miasta i gminy Łosice zarejestrowanych było 1108 podmiotów gospodarczych, w tym 94,31% to podmioty sektora prywatnego. Ilość podmiotów w 2014 roku zwiększyła się w stosunku do roku 2009 o 113 tj. 10,20%. W sektorze prywatnym w latach 2009-2014 systematycznie rosła ilość osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą natomiast w roku 2013 odnotowano spadek wzrostu osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w stosunku do roku 2012. Ilość osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą stanowi 82,97% ogólnej liczby w grupie podmiotów sektora prywatnego. Z danych statystycznych publikowanych przez GUS wynika, iż 12,6 osób na 100 w wieku produkcyjnym w mieście i gminie Łosice to osoby prowadzące działalność gospodarczą.

Tabela 11 Struktura podmiotów gospodarki narodowej w mieście i gminie Łosice w latach 2009-2014

Wyszczególnienie	j.m.	Rok					
		2009	2010	2011	2012	2013	2014
podmioty gospodarki narodowej ogółem	szt.	995	1061	1065	1101	1092	1108
sektor publiczny - ogółem	szt.	61	62	62	62	62	63
sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	szt.	55	55	55	55	55	55
sektor publiczny - spółki handlowe	szt.	2	2	2	2	2	3
sektor prywatny - ogółem	szt.	934	999	1003	1039	1030	1045
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	szt.	783	833	843	871	856	867
sektor prywatny - spółki handlowe	szt.	43	46	46	49	54	55
sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	szt.	5	6	6	6	6	6
sektor prywatny - spółdzielnie	szt.	12	13	12	16	17	17
sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	szt.	19	19	20	22	23	24

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL – www.stat.gov.pl

Według kryterium formy prawnej jednostek gospodarczych w rejestrze statystycznym REGON zarejestrowanych jest 17 spółdzielni. W sektorze prywatnym zarejestrowanych jest 6 spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego. Stowarzyszeń i organizacji społecznych zarejestrowanych jest 24 podmioty.

W rozróżnieniu na klasy wielkości podmiotów gospodarczych, tj. ilości zatrudnionych pracowników 4,15% podmiotów to firmy małe, zatrudniające od 10 do 49 pracowników. Największy odsetek – 94,95% stanowią mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające od 0-9 osób. Na terenie gminy funkcjonuje osiem podmiotów zatrudniających od 50 – 249 osób, które stanowią 0,72% ogólnej liczby podmiotów na terenie gminy. Ze względu na położenie geograficzne i typowo rolniczy charakter na terenie gminy Łosice nie znajduje się duża liczba większych przedsiębiorstw typowo przemysłowych. Wśród wyróżniających się pod względem wielkości zatrudnienia podmiotów są: Zespół Podzespołów Indukcyjnych „Polfer” Zakłady Mleczarskie Laktopol-A, SPZOZ w Łosicach, Warszawska Fabryka Sprzętu Spawalniczego „Perun”, Wokas S.A, PKS Spółka z o.o. w Łosicach.

Łosice jako miasto powiatowe, stanowi ośrodek usługowo-administracyjny, w którym preferowany jest rozwój w zakresie handlu, gastronomii, rzemiosła, obsługi finansowej i gospodarczej. Gmina Łosice stała się centrum uprawy pieczarek w kraju, powstały tu duże grupy producenckie, które nie zajmują się tylko uprawą pieczarek, ale także innymi dziedzinami z nią związanymi. Rozwój tej branży powoduje także rozwój innych dziedzin z nią związanych m. in. wyposażenia hal produkcyjnych, wytwarzanie podłoża, produkcja opakowań.

Tabela 12 Podmioty gospodarki narodowej działające na terenie Miasta i Gminy Łosice w latach 2009 – 2014 wg klas wielkości i profilu działalności

Rok	Liczba podmiotów gospodarczych	Podmioty wg klas wielkości				Profil działalności		
		0-9	10-49	50-249	250-999	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	przemysł i budownictwo	pozostała działalność
2009	995	935	51	7	2	71	167	757
2010	1061	999	53	7	2	78	175	808
2011	1065	1005	51	7	2	82	179	804
2012	1101	1048	44	7	2	88	178	835
2013	1092	1037	45	8	2	85	175	832
2014	1108	1052	46	8	2	91	170	847

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL – www.stat.gov.pl

W 2014 r. według profilu działalności 76,44% podmiotów gospodarczych została sklasyfikowana do pozostałej działalności tylko 8,21% podmiotów zajmuje się rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem. Przemysłem i budownictwem trudni się 15,34% firm.

Tabela 13 Jednostki wpisane do rejestru REGON wg sekcji PKD 2007 w latach 2009-2014

Seksja wg PKD 2007		rok					
		2009	2010	2011	2012	2013	2014
sektor publiczny							
ogółem		61	62	62	62	62	63
E	dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1	1	1	1	1	2
F	budownictwo	1	1	1	1	1	1
H	transport i gospodarka magazynowa	1	1	1	1	1	1
I	działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	2	2	2	2	2	2
M	działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	2	2	2	2	2	2
O	administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	11	11	11	11	11	11
P	edukacja	38	39	39	39	39	39
Sekcja Q	opieka zdrowotna i pomoc społeczna						
R	działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	4	4	4	4	4	4
sektor prywatny							
ogółem		934	999	1003	1039	1030	1045
A	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	71	78	82	88	85	91
B	górnictwo i wydobywanie	2	2	2	2	2	2
C	przetwórstwo przemysłowe	75	79	80	76	85	79
D	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	1	1	1	1	1
E	dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	0	0	0	0	1	0
F	budownictwo	88	91	94	97	84	85
G	handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	315	328	308	318	315	307
H	transport i gospodarka magazynowa	78	79	83	91	90	97
I	działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	18	20	18	19	20	22
J	informacja i komunikacja	8	11	13	15	16	15
K	działalność finansowa i ubezpieczeniowa	28	30	30	28	27	24
L	działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	23	30	28	30	28	29
M	działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	61	64	72	71	74	79
N	działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	14	18	18	21	23	28
O	administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	7	7	7	7	7	7
P	edukacja	12	13	15	20	20	21
Q	opieka zdrowotna i pomoc społeczna	67	70	73	78	79	82
R	działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	9	10	11	12	9	10
S i T	-	58	68	68	65	64	66

Źródło: Opracowanie własne

Według Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej na terenie Miasta i Gminy Łosice największą liczbę przedsiębiorców stanowią pod względem rodzaju wykonywania działalności gospodarczej przedsiębiorcy, którzy zajmują się transportem drogowym towarów. Szczegółowy wykaz w tabeli 14.

Tabela 14 Raport Gminny o przedsiębiorcach działających na terenie Miasta i Gminy Łosice pod względem rodzaju wykonywania działalności w 2015 r.

Kod PKD	Nazwa PKD	Liczba przedsiębiorców
4941Z	Transport drogowy towarów	188
4520Z	Konserwacja i naprawa pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli	130
4719Z	Pozostała sprzedaż detaliczna prowadzona w niewyspecjalizowanych sklepach	115
4511Z	Sprzedaż hurtowa i detaliczna samochodów osobowych i furgonetek	98
4789Z	Sprzedaż detaliczna pozostałych wyrobów prowadzona na straganach i targowiskach	97
4339Z	Wykonywanie pozostałych robót budowlanych wykończeniowych	91
4791Z	Sprzedaż detaliczna prowadzona przez domy sprzedaży wysyłkowej lub Internet	89
4333Z	Posadzkarstwo; tapetowanie i oblicowywanie ścian	88
4532Z	Sprzedaż detaliczna części i akcesoriów do pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli	84
4799Z	Pozostała sprzedaż detaliczna prowadzona poza siecią sklepową, straganami i targowiskami	83
4334Z	Malowanie i szklenie	82
4399Z	Pozostałe specjalistyczne roboty budowlane, gdzie indziej niesklasyfikowane	80
4519Z	Sprzedaż hurtowa i detaliczna pozostałych pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli	80
4120Z	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	79
4332Z	Zakładanie stolarki budowlanej	78
4331Z	Tynkowanie	77
4782Z	Sprzedaż detaliczna wyrobów tekstylnych, odzieży i obuwia prowadzona na straganach i targowiskach	74
4312Z	Przygotowanie terenu pod budowę	68
4321Z	Wykonywanie instalacji elektrycznych	67
4771Z	Sprzedaż detaliczna odzieży prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach	62
6820Z	Wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi	60
4778Z	Sprzedaż detaliczna pozostałych nowych wyrobów prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach	58
9602Z	Fryzjerstwo i pozostałe zabiegi kosmetyczne	54
4391Z	Wykonywanie konstrukcji i pokryć dachowych	53
8559B	Pozostałe pozaszkolne formy edukacji, gdzie indziej niesklasyfikowane	52
4311Z	Rozbiórka i burzenie obiektów budowlanych	51
4329Z	Wykonywanie pozostałych instalacji budowlanych	51
4673Z	Sprzedaż hurtowa drewna, materiałów budowlanych i wyposażenia sanitarnego	48
4711Z	Sprzedaż detaliczna prowadzona w niewyspecjalizowanych sklepach z przewagą żywności, napojów i wyrobów tytoniowych	48
5221Z	Działalność usługowa wspomagająca transport lądowy	47
3312Z	Naprawa i konserwacja maszyn	45
4322Z	Wykonywanie instalacji wodno-kanalizacyjnych, ciepłych, gazowych i klimatyzacyjnych	44
4772Z	Sprzedaż detaliczna obuwia i wyrobów skórzanych prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach	43
4540Z	Sprzedaż hurtowa i detaliczna motocykli, ich naprawa i konserwacja oraz sprzedaż hurtowa i detaliczna części i akcesoriów do nich	42
4211Z	Roboty związane z budową dróg i autostrad	41
0161Z	Działalność usługowa wspomagająca produkcję roślinną	40
4779Z	Sprzedaż detaliczna artykułów używanych prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach	39
4775Z	Sprzedaż detaliczna kosmetyków i artykułów toaletowych prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach	38
4531Z	Sprzedaż hurtowa części i akcesoriów do pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli	37

5610A	Restauracje i inne stałe placówki gastronomiczne	37
4781Z	Sprzedaż detaliczna żywności, napojów i wyrobów tytoniowych prowadzona na straganach i targowiskach	36
4631Z	Sprzedaż hurtowa owoców i warzyw	35
7490Z	Pozostała działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, gdzie indziej niesklasyfikowana	35
4690Z	Sprzedaż hurtowa niewyspecjalizowana	33
7112Z	Działalność w zakresie inżynierii i związane z nią doradztwo techniczne	32
6622Z	Działalność agentów i brokerów ubezpieczeniowych	31
8211Z	Działalność usługowa związana z administracyjną obsługą biura	30
4661Z	Sprzedaż hurtowa maszyn i urządzeń rolniczych oraz dodatkowego wyposażenia	29
4752Z	Sprzedaż detaliczna drobnych wyrobów metalowych, farb i szkła prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach	29
8121Z	Niespecjalistyczne sprzątanie budynków i obiektów przemysłowych	29
9609Z	Pozostała działalność usługowa, gdzie indziej niesklasyfikowana	29
4776Z	Sprzedaż detaliczna kwiatów, roślin, nasion, nawozów, żywych zwierząt domowych, karmy dla zwierząt domowych prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach	28
7022Z	Pozostałe doradztwo w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania	28
8129Z	Pozostałe sprzątanie	28
8690C	Praktyka pielęgniarek i położnych	28
4759Z	Sprzedaż detaliczna mebli, sprzętu oświetleniowego i pozostałych artykułów użytku domowego prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach	27
8690E	Pozostała działalność w zakresie opieki zdrowotnej, gdzie indziej niesklasyfikowana	27
0163Z	Działalność usługowa następująca po zbiorach	26
9511Z	Naprawa i konserwacja komputerów i urządzeń peryferyjnych	26
4762Z	Sprzedaż detaliczna gazet i artykułów piśmiennych prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach	25
Ogółem		3329

Źródło: Opracowanie własne

Wielkość wskaźnika ilości podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności wyniosła w roku 2014 – 1011 podmiotów. Wskaźnik ten wzrósł od roku 2009 o 117 podmiotów na 10 tys. ludności.

Wskaźnik jednostek nowo zarejestrowanych w rejestrze wyniósł 88 podmioty na 10 tys. ludności w roku 2014. Największą wartość tego wskaźnika obserwowano w roku 2009, gdzie wynosił on 124 podmiotów nowo zarejestrowanych na 10 tys. ludności.

Z kolei wskaźnik jednostek wykreślonych z rejestru na 10 tys. ludności uzyskał najwyższą wartość w roku 2009 - 169 podmiotów na 10 tys. ludności. W roku 2014 wykreślono z rejestru 71 podmioty na 10 tys. ludności w gminie.

IV.2. Rolnictwo

Wiodącą gałęzią gospodarki na obszarze Miasta i Gminy Łosice jest rolnictwo. Profil produkcji roślinnej i zwierzęcej ukształtowany został na tym terenie poprzez naturalne warunki glebowe i klimatyczne. Na terenie Miasta i Gminy Łosice występują głównie gleby piaskowe różnych typów genetycznych oraz bielice i pseudobielice. Pod względem przydatności rolniczej dominują gleby IV klasy bonitacyjnej oraz surowce mineralne w postaci kruszywa naturalnego, które wykorzystywane są na potrzeby budownictwa ogólnego i drogownictwa.

Produkcja rolna opiera się na gospodarstwach rodzinnych. Przeważają gospodarstwa o powierzchni około 10 ha. W strukturze upraw na terenie gminy, coraz większy wpływ zaczyna odgrywać uprawa owoców miękkich oraz warzyw. W gminie od wielu lat funkcjonują nowoczesne gospodarstwa sadownicze i ogrodnicze, ostatnio rozwija się pieczarkarstwo i hodowla drobiu. Poza tym nadal ważne miejsce zajmują zboża oraz rośliny okopowe.

Dominują gospodarstwa średniej wielkości – statystyczne gospodarstwo prowadzące działalność rolniczą zajmuje 8,83 ha. Na ogólną liczbę 1122 takich gospodarstw, jedynie 128 ma powyżej 15 ha. Lasy zajmują 10,5 % powierzchni.

Tabela 15 Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych

Wyszczególnienie	Gospodarstwa rolne	Gospodarstwa rolne prowadzące działalność rolniczą
Ogółem	1153	1122
do 1 ha włącznie	60	33
powyżej 1 ha razem	1093	1089
1 - 5 ha	481	477
1 - 10 ha	806	802
1 - 15 ha	965	961
5 - 10 ha	325	325
5 - 15 ha	484	484
10 -15 ha	159	159
5 ha i więcej	612	612
10 ha i więcej	287	287
15 ha i więcej	128	128

Źródło: Powszechny Spis Rolny 2010 r.

Użytki rolne w mieście i gminie zajmują powierzchnię 9 923 ha co stanowi 81,87% ogólnej powierzchni miasta i gminy. Grunty orne zajmują powierzchnię 7 895 ha (79,56% powierzchni UR), łąki i pastwiska zajmują powierzchnię 2 028 ha (20,44% powierzchni UR). Lasy zajmują powierzchnię 1 269 ha, co stanowi 10,47 % ogólnej powierzchni. Lesistość wynosi 10,5%, przeważają lasy prywatne (55%).

Pozostała powierzchnia 929 ha (7,66% ogólnej powierzchni) stanowią grunty wykazane w ewidencji gruntów i budynków jako niesklasyfikowane tj. między innymi: grunty zadrzewione i zakrzewione, tereny mieszkaniowe, tereny przemysłowe, tereny komunikacyjne, użytki kopalne, grunty pod wodami, nieużytki i inne.

Tabela 16 Udział klas bonitacyjnych w strukturze gruntów ornych

Klasa bonitacyjna	Powierzchnia w ha	Udział w %	Charakterystyka
II	3	0,04	bardzo dobre 0,04
IIIa	317	4,01	dobrze
IIIb	2813	35,43	39,64
IVa	2460	31,16	średnie
IVb	1302	16,49	47,65
V	818	10,36	słabe i najslabsze
VI	182	2,31	12,67
Razem	7 895	100	100

Źródło: Opracowanie własne, Referat Podatków i Opłat w Urzędzie Miasta i Gminy w Łosicach

W strukturze gruntów ornych największy udział mają gleby średnie, które stanowią 47,65 % oraz grunty klasy IIIb, które stanowią 35,43 % zaliczane do gleb dobrych.

Tabela 17 Udział klas bonitacyjnych w strukturze użytków zielonych

Klasa bonitacyjna	Powierzchnia w ha	Udział w %	Charakterystyka
II	5	0,25	bardzo dobre 0,25
III	684	33,73	dobrze i średnie
IV	939	46,30	80,03
V	357	17,60	słabe i najslabsze
VI	43	2,12	19,72

Razem	2 028	100	100
-------	-------	-----	-----

Źródło: Opracowanie własne, Referat Podatków i Opłat w Urzędzie Miasta i Gminy w Łosicach

W strukturze użytków zielonych największą powierzchnię zajmują gleby klasy III i IV stanowiące ponad 80% wszystkich gleb użytków zielonych

IV.3. Turystyka

Łosice leżą na szlaku turystycznym do miejscowości nadbużańskich, położonych na terenie Parku Krajobrazowego „Podlaski Przełom Bugu”, a także do znanych i ciekawych miejsc kultu religijnego (Leśna Podlaska, Kodeń) oraz do słynnej w całym świecie stadniny koni w Janowie Podlaskim.

Niewątpliwą atrakcję turystyczną stanowią również miejscowe zabytki architektury: Należą do nich m. in.:

- neogotycki kościół parafialny pod wezwaniem św. Zygmunta, zbudowany w latach 1906-1909. W ołtarzu głównym znajduje się obraz z XVII wieku - Matka Boska z Dzieciątkiem, natomiast ołtarzu bocznym słynący cudami obraz Matki Boskiej Przenajświętszej (XVII w.),
- dawny klasztor księży Komunistów, tzw. seminarium z pierwszej połowy XIX wieku, przebudowane na szpital,
- neogotycka kaplica cmentarna pod wezwaniem św. Stanisława; z 1845 r.,
- barokowa figura przydrożną wzniesiona w 1775 r.,
- pomnik Dzieci z Zamojszczyzny, zmarłych podczas transportu w 1943 r. w Łosicach, znajdujący się na miejscowym cmentarzu,
- zespół kościoła parafialnego w Niemojkach z 1783 r.,
- grodzisko w Dzieciolach zlokalizowane 6 km na pn-wsc. od Łosic, gdzie podczas badań archeologicznych natrafiono na fragmenty ceramiki i kości z okresu średniowiecza.

Dużą atrakcją Łosic jest tzw. Zalew Łosicki, usytuowany blisko centrum miasta i dworca PKS. W sezonie letnim czynny jest tu bar, wypożyczalnia kajaków i rowerów wodnych. W 2015 roku, przy współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej, przeprowadzono modernizację otoczenia zalewu. Wykonano deptak/ścieżkę wokół jeziora, plażę, siłownię zewnętrzną, mały basen rekreacyjny wraz ze zjeżdżalnią, oświetlenie, zamontowano pomost pływający oraz ławki, kosze na śmieci, stół i stojaki na rowery. Zorganizowano również zaplecze sanitarne. Ponadto otwarto bezpłatną wypożyczalnię kajaków i rowerów (zlokalizowaną przy Zalewie) oraz Punkt Informacji Turystycznej (zlokalizowany w Łosickim Centrum Informacji) czynne w sezonie letnim. W celu promocji walorów turystycznych powstał portal informacyjny: zalew.losice.pl. Miasto i Gmina Łosice należy do Nadbużańskiej Lokalnej Organizacji Turystycznej.

Rysunek 6 Zmodernizowany Zalew Łosicki

W sąsiedztwie zalewu znajduje się tzw. Park XX-lecia PRL, który powstał w miejscu żydowskiego cmentarza utworzonego na mocy przywileju wydanego przez króla Jana III Sobieskiego w 1690 roku, zniszczonego przez hitlerowców w czasie II wojny światowej. 20 maja 2008 r. odbyła się uroczystość reedukacji cmentarza. Zbiór macew z łosickiego cmentarza jest najliczniejszą kolekcją żydowskiej sztuki kamieniarskiej na południowym Podlasiu. Najstarsze zachowane nagrobki pochodzą z pierwszej połowy XIX wieku.

Na terenie miasta i gminy Łosice istnieje kilka gospodarstw agroturystycznych. W agroturystykę świetnie wpisują się możliwości korzystania z tradycyjnej i gościnnej kuchni mazowieckiej: chleb pieczony na tradycyjnym zakwasie, świeże sery i wędliny pachnące igliwem. Jest duża szansa na dalszy rozwój agroturystyki, jako alternatywnego źródła dochodu dla rolnictwa, poprzez możliwość korzystania z pieniędzy unijnych na ten cel.

IV.4. Odnawialne źródła energii

Do energii wytwarzanej ze źródeł odnawialnych zalicza się, bez względu na parametry techniczne źródła, energię elektryczną lub ciepło pochodzące w szczególności:

- z elektrowni wodnych,
- z elektrowni wiatrowych,
- ze źródeł wytwarzających energię z biomasy,
- ze źródeł wytwarzających energię z biogazu,
- ze słonecznych ogniw fotowoltaicznych,
- ze słonecznych kolektorów do produkcji ciepła,
- ze źródeł geotermicznych.

Rozwój bardziej przyjaznych środowisku alternatywnych źródeł energii, a takimi są źródła odnawialne, może być jednym z najbardziej skutecznych sposobów zapobiegania degradacji środowiska. Wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii pozwala uniknąć lub zmniejszyć emisję zanieczyszczeń atmosfery, zużycie wody, zanieczyszczenia cieplne, odpady, hałas oraz ujemne skutki wynikające z przemysłowego zagospodarowania terenu.

W gminie Łosice, wyznaczone zostały obszary, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW, wraz z ich strefami ochronnymi związanymi z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu.

Obszary te obejmują swoim zasięgiem tereny miasta Łosice oraz sołectw Rudnik, Szańków, Świniarów, Woźniki, Chotycze i Łuzki. W granicach tych obszarów na terenach gruntów rolnych w gminie i gruntów użytkowanych rolniczo w mieście dopuszcza się lokalizację elektrowni wiatrowych, pod warunkiem, że spełniają odpowiednie warunki, szczególnie niekolizyjności z innymi funkcjami i ograniczeniami ochronnymi.

V. Infrastruktura techniczna

V.1. Układ komunikacyjny i transport

Miasto Łosice położone jest na przebiegu ważnych szlaków komunikacyjnych Polski wschodniej. Łosice oddalone są:

- 120 km od Warszawy, Białegostoku, Lublina (układem drogowym)
- 72 km od przejść granicznych z Białorusią Kukuryki – Kozłowice i Terespol – Brześć

Ważnym elementem układu drogowego jest przebiegająca w kierunku północ-południe, będąca elementem korytarza europejskiego łączącego Słowację z krajami nadbałtyckimi droga krajowa nr 19 Kuźnica – Barwinek.

Ponadto przez obszar Miasta i Gminy przebiega droga wojewódzka nr 698, a sieć dróg uzupełniają również drogi powiatowe i gminne. Łączna długość dróg publicznych w Gminie Łosice wynosi 234 km, w tym drogi utwardzone stanowią 48,4% :

- drogi gminne – 145,9 km,
- drogi powiatowe – 62,0 km,
- drogi wojewódzkie – 13,7 km,
- drogi krajowe – 12,4 km.

Transport kolejowy

Przez Gminę przebiega linia kolejowa nr 031 Siedlce – Siemianówka. Linia ta umożliwia połączenie kolejowe m. in. z Siedlcami i Warszawą. Kolejowe usługi przewozowe świadczą przewoźnicy należący do grupy PKP S.A.

Transport publiczny

Na terenie Miasta i Gminy Łosice transport publiczny jest dobrze zorganizowany. Obsługiwany jest przez Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Łosicach Sp. z o. o., którego największym udziałowcem (62,64%) jest Miasto i Gmina Łosice. Pozostałymi udziałowcami spółki są inne jednostki samorządu terytorialnego powiatu Łosickiego. PKS w Łosicach Sp. z o. o. posiada 51 pojazdów obsługujących linie komunikacyjne na terenie powiatu Łosickiego.

Należy również podkreślić, że na terenie Miasta i Gminy Łosice popularny i dobrze rozwinięty jest transport zbiorowy, obsługiwany przez przewoźników prywatnych.

Uwarunkowania rozwoju komunikacji i infrastruktury technicznej

Istniejący układ drogowy i sieć kolejowa stwarza możliwość bezpośredniego dojazdu do wielu miejscowości i może być elementem sprzyjającym rozwojowi społeczno-gospodarczemu miasta i gminy, ale wymaga to wprowadzenia usprawnień i inwestycji w infrastrukturę komunikacyjną.

Podstawowym problemem komunikacyjnym jest przebieg przez miasto Łosice tranzytu na drogach krajowej nr 19 i wojewódzkiej nr 698 powodując wzmożone natężenie ruchu w mieście Łosice, powstawanie zatorów, wzrost emisji zanieczyszczeń, hałas oraz stwarzający zagrożenie dla bezpieczeństwa ruchu drogowego. Jakość techniczna części dróg w Łosicach nie odpowiada normom, nawierzchnie nie są przystosowane do występującego natężenia ruchu drogowego (szczególnie dróg krajowej i wojewódzkiej), a tym samym nie zapewniają właściwego bezpieczeństwa użytkownikom dróg. Problemem wciąż pozostaje niewystarczająca liczba miejsc parkingowych w strefie centrum oraz terenie osiedli mieszkaniowych. Biorąc pod uwagę powyższe sieć dróg na terenie Miasta i Gminy Łosice winna być przedmiotem dalszych inwestycji poprawiających ich jakość i dostępność dla komunikacji zbiorowej i indywidualnej.

V.2. Sieć teleinformatyczna

Miasto i Gmina Łosice obsługiwana jest przez sieci telekomunikacyjne oraz operatorów telefonii komórkowej. W roku 2015 w Łosicach uruchomiona została szerokopasmowa sieć światłowodowa.

V.3. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna

Infrastrukturą wodno-kanalizacyjną na terenie Miasta i Gminy Łosice zarządza „KOM-GAZ” Spółka z o.o. będąca w 100% własnością gminy.

Miasto i Gmina Łosice posiada 3 ujęcia wody: w mieście Łosice o wydajności 63 m³/h oraz we wsiach Chotycze o wydajności 43,69 m³/h i Biernaty Średnie o wydajności 52 m³/h, z których poprzez sieć wodociągową o długości 117,0 km woda dostarczana jest dla 9528 osób. Istniejące ujęcia w pełni zabezpieczają potrzeby mieszkańców Miasta i Gminy Łosice. Ujęcie wody w Łosicach posiada pozwolenie wodnoprawne do dnia 31.12.2031 r., ujęcie w Biernatach do dnia 30.04.2035r., ujęcie w Chotczach do dnia 30.09.2035 r.

Długość czynnej sieci wodociągowej na terenie miasta wynosi 36,5 km, na terenie gminy 80,5 km. Charakterystykę sieci wodociągowej podano w Tabeli 18.

Tabela 18 Sieć wodociągowa na terenie Miasta i Gminy Łosice w latach 2009-2014

Wyszczególnienie	j.m.	Rok					
		2009	2010	2011	2012	2013	2014
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	115,0	116,0	116,0	116,0	117,0	117,0
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	2454	2214	2441	2277	2289	2310
woda dostarczona gospodarstwu domowemu	dam ³	287,0	298,0	296,0	302,0	308,0	318,0
ludność korzystająca z sieci wodociągowej w mieście	osoba	6369	6363	6403	6268	6256	6270
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	9452	9487	9513	9353	9296	9528

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL – www.stat.gov.pl

System oczyszczania ścieków w mieście Łosice opiera się na oczyszczalni ścieków o średniej przepustowości 800 m³/d i maksymalnej przepustowości 1200 m³/d, do której ścieki doprowadzane są przez sieć sanitarną o długości 28,6 km. Oczyszczalnia w latach 2005-2006 została zmodernizowana i rozbudowana przy udziale środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach ZPORR. Dane statystyczne dotyczące kanalizacji sanitarnej zawiera Tabela 19.

Tabela 19 Sieć kanalizacyjna na terenie miasta Łosice w latach 2009 – 2014

Wyszczególnienie	j.m.	Rok					
		2009	2010	2011	2012	2013	2014
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	23,0	23,0	26,5	26,5	28,6	28,6
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	932	955	997	940	984	999
ścieki odprowadzone	dam ³	175	174	174	176	176	185
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	5609	5618	5631	5532	5568	5587

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL – www.stat.gov.pl

Do roku 2015 obszar wiejski nie posiadał kanalizacji sanitarnej. W roku 2013 przystąpiono do rozwiązywania problemu gospodarki ściekowej na terenach wiejskich. Wynikiem podjętych działań było oddanie do użytku w 2015 roku oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacji sanitarnej z trzema przepompowniami ścieków zrealizowanej we wsi Niemojki oraz 338 indywidualnych przydomowych oczyszczalni na obszarach wiejskich gminy.

Zakres rzeczowy wykonanej inwestycji we wsi Niemojki objął budowę:

- biologiczno- mechaniczna oczyszczalnia ścieków komunalnych o wydajności Qd śr.= 115 m³/d, Qd max.= 145 m³/d,
- sieć grawitacyjna PCV Ø 200 mm o długości 7705 m,
- sieć tłoczna PE Ø 110 mm o długości 937 m,
- sieć tłoczna PE Ø 160 mm o długości 39 m,
- kompletna przepompownia ścieków sztuk 3,
- sieć boczna z rur PCV Ø 160 mm i Ø 200 mm długości 2770,00 m,
- przykanaliki z rur PCV Ø 160 mm i Ø 200 mm szt. 154 o łącznej długości 958,50 m.

Budowa 338 sztuk przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach wiejskich Gminy Łosice objęła sołectwa: Biernaty Średnie – 14 szt., Stare Biernaty – 19 szt., Zakrze – 39 szt., Niemojki Wieś – 8 szt., Niemojki Stacja – 8 szt., Patków – 32 szt., Patków Prusy – 9 szt., Świniarów 12 szt., Woźniki – 21 szt., Czuchleby 19 szt., Mieszki – 26 szt., Chotycze – 37 szt., Chotycze Kolonia – 9 szt., Łuzki -17 szt., Jezioro – 4 szt., Toporów - 10 szt., Dziecioły - 10 szt., Nowosielec – 5 szt., Rudnik - 31 szt., Szańków – 4 szt., Szańków Kolonia – 4 szt.

V.4. Sieć gazowa

Obecnie zasięgiem sieci gazowej objęte jest tylko miasto Łosice, które zaopatrywane jest w gaz ziemny z gazociągu przesyłowego DN 700 mm relacji Kobryń – Rembelszczyzna. Wg. danych statystycznych GUS w roku 2013 długość czynnej sieci przesyłowej wynosiła 8 780 m, długość czynnej sieci rozdzielczej wynosiła 20 629 m. W roku 2013 w gaz sieciowy wyposażone były 494 mieszkania w Łosicach oraz 6 mieszkań na terenie wiejskim, których posesje graniczą z miastem. Charakterystykę sieci gazowej na terenie miasta Łosice przedstawia Tabela 20.

Tabela 20 Sieć gazowa na terenie miasta Łosice w latach 2009 – 2014

Wyszczególnienie	j.m.	Rok					
		2009	2010	2011	2012	2013	2014
długość czynnej sieci ogółem w m	m	27456	27456	27723	27723	29409	bd.
długość czynnej sieci przesyłowej w m	m	8780	8780	8780	8780	8780	bd.
długość czynnej sieci rozdzielczej w m	m	18676	18676	18943	18943	20629	bd.
czynne przyłącza do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	szt.	572	579	593	598	609	bd.
odbiorcy gazu	gosp.	419	427	441	447	513	bd.
odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	gosp.	177	375	184	377	437	bd.
zużycie gazu w tys. m ³	gosp.	413	421	435	441	507	bd.
zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań w tys. m ³	tys.m ³	764,90	943,20	818,50	885,6	846,5	bd.
ludność korzystająca z sieci gazowej	tys.m ³	1208	1228	1255	1280	1417	1481

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDL – www.stat.gov.pl

V.5. Gospodarka odpadami

Nowelizacja ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach wprowadziła szereg nowych obowiązków na gminy w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie gminy. Nowy system zakładał, że samorząd, który jest odpowiedzialny za wszystko to, co służy lokalnej społeczności, powinien być również odpowiedzialny za odebranie i właściwe zagospodarowanie odpadów. Odpady komunalne powstają głównie w gospodarstwach domowych, ale również na terenach nieruchomości niezamieszkałych, jak: obiekty użyteczności publicznej (szkoły, przedszkola), infrastruktury (handel, obiekty

turystyczne, usługi) oraz świetlice gminne, cmentarz, boiska sportowe, parkingi, przystanki. W nowym systemie gospodarki odpadami komunalnymi gmina przejęła obowiązki zbierania i zagospodarowania odpadów komunalnych i dzięki temu uzyskała możliwość gospodarowania odpadami na swoim terenie. W związku z tym każda gmina zobowiązana została do zorganizowania przetargu na odbieranie odpadów od właścicieli nieruchomości mając na uwadze dotychczasowy system gospodarki odpadami komunalnymi, zgodnie z zapisami ustawy oraz z uwarunkowaniami miejscowymi.

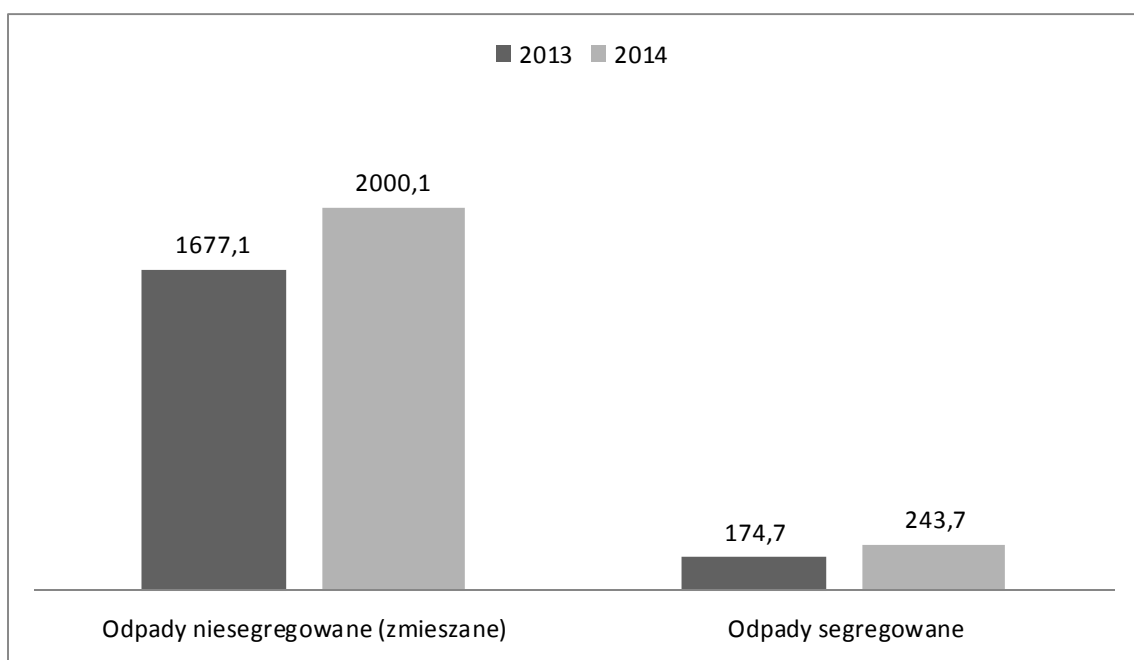
Odbiorem i zagospodarowaniem odpadów w okresie od 1 lipca 2013 r. do 30 czerwca 2014r. zajmowała się firma KOM-GAZ Sp. z o.o. ul. Białostocka 37, 08-200 Łosice. W trybie przetargowym w okresie od 1 lipca 2014 r. do 31 grudnia 2014 r. obowiązek odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych od mieszkańców miasta i gminy realizowała firma Staubach Sp. z o.o. ul. Marszałkowska 111, 00-102 Warszawa - wcześniej pod nazwą „CZYŚCIOCH Bis” Sp. z o.o. ul. Mjr Hubala 18, 16-400 Suwałki.

W ramach wnoszonej opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi mieszkańcy od grudnia 2014 r. mogą korzystać z funkcjonującego Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) prowadzonego przez Związek Komunalny „Nieskażone Środowisko”, ul. Ekologiczna 5, 08-200 Łosice. Do punktu mogą być dostarczane odpady zebrane w sposób selektywny takie jak: papier, metal, tworzywa sztuczne, szkło, opakowania wielomateriałowe, odpady komunalne ulegające biodegradacji, w tym odpady opakowaniowe ulegające biodegradacji, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny pochodzący z gospodarstw domowych, przeterminowane leki i chemikalia, zużyte baterie i akumulatory, meble i inne odpady wielkogabarytowe, odpady budowlane i rozbiórkowe pochodzące z remontów przeprowadzonych we własnym zakresie w ilości nie przekraczającej 2 m³, zużyte opony (samochód osobowy), odpady zielone oraz odpady do ponownego użycia (sprawne, zbędne rzeczy lub sprzęt nadający się do użytkowania). Dodatkowo przeterminowane leki i termometry rtęciowe można wrzucać do pojemników znajdujących się w aptekach. Pojemniki na zużyte baterie znajdują się również w obiektach użyteczności publicznej tj. siedziba Urzędu Miasta i Gminy Łosice, placówki oświatowe i kulturalne na terenie miasta i gminy.

Na terenie Miasta i Gminy Łosice nie ma możliwości przetwarzania odpadów komunalnych. Część odpadów w 2013 r. przekazywanych było na Międzygminne Składowisko Odpadów Komunalnych „Nieskażone Środowisko” w Łosicach oraz Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. w Siedlcach-Składowisko Odpadów w Woli Suchożebrskiej, ul. Sokołowska 2, 08-125 Suchożebry, natomiast w 2014 r. odpady przekazywane były do Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. w Siedlcach-Składowisko Odpadów w Woli Suchożebrskiej, ul. Sokołowska 2, 08-125 Suchożebry oraz MPK Sp. z o.o. w Ostrołęce, Ławy ul. Przemysłowa 45.

Łączna ilość odpadów komunalnych zebranych z terenu Miasta i Gminy Łosice w 2013 r. wynosiła 1 851,8 Mg z czego 1 677,1 Mg stanowiły niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne, tj. 90,6 % ogółu zebranych odpadów komunalnych. Natomiast łączna ilość odpadów komunalnych w 2014 r. wynosiła 2 243,8 Mg z czego 2 000,1 Mg stanowiły niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne, tj. 88,77 % ogółu zebranych odpadów komunalnych.

Wykres 6 Ilość zebranych odpadów na terenie Miasta i Gminy Łosice (w Mg)

Źródło: Opracowanie własne

W analizowanym okresie łączna masa selektywnie odebranych odpadów komunalnych ulegających biodegradacji wynosiła w 2013 r. – 19,6 Mg, natomiast w 2014 r. – 42,7 Mg. Odpady te nie zostały przekazane do składowania na składowisku odpadów, lecz zostały poddane recyklingowi materiałowemu, mechaniczno-biologicznemu przetworzeniu lub kompostowaniu.

V.6. Gospodarka mieszkaniowa

Kwestie mieszkaniowe stanowią jeden z głównych elementów świadczących o jakości życia mieszkańców. Na terenie miasta i gminy Łosice występuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, wielorodzinna i zagrodowa. Zabudowa wielorodzinna występuje przede wszystkim na terenie miasta Łosice. Na obszarach wiejskich zaś dominuje zabudowa jednorodzinna i zagrodowa. Posiadamy budynki stanowiące własność spółdzielni mieszkaniowych:

- Spółdzielnia Mieszkaniowa w Łosicach ul. Majora Zenona 8 – (22 budynki, liczba mieszkań-818, pow. użytkowa 39474,27m²),
 - Spółdzielnia Mieszkaniowa Pracowników Oświaty, ul. Traugutta w Łosicach – (1 budynek, liczba mieszkań-24, pow. użytkowa 1555m²),
- oraz 18 wspólnot mieszkaniowych, w tym 15 wywodzących się z zasobów komunalnych oraz 3 wybudowane w systemie deweloperskim:
- Wspólnota Nieruchomości przy ul. Narutowicza 45 - (1 budynek, liczba mieszkań -36, pow.1594,13 m²),
 - Wspólnota Nieruchomości przy ul. Siedleckiej 9 - (1 budynek, liczba mieszkań -31, pow.1763,64 m²),
 - Wspólnota Nieruchomości przy ul. Krasickiego 1 - (1 budynek, liczba mieszkań -31, pow.1763,64 m²).

Jednym z zadań własnych gminy jest zaspokajanie zbiorowych potrzeb mieszkańców. Gmina powinna zgromadzić własny zasób mieszkaniowy i zarządzać nim w taki sposób, aby jak najlepiej zaspokajał on potrzeby mieszkańców, których dochód powoduje brak możliwości zakupu własnego mieszkania.

W skład mieszkaniowego zasobu Miasta i Gminy Łosice wchodzi 22 budynki stanowiące własność gminy, w których znajduje się 99 lokali mieszkalnych o pow. 3 204,91 m² oraz 13 budynków stanowiących współwłasność z osobami fizycznymi, w których znajduje się 35 lokali o pow. 1620,73 m². Zarządcą zasobów mieszkaniowych gminy jest „KOM-GAZ” Sp. z o.o. w Łosicach.

Budynki, w których usytuowane są lokale mieszkalne będące w zasobie mieszkaniowym gminy w przeważającej części są budynkami sprzed 1945r. wykazują duże zużycie techniczne i wymagają remontów, w tym termomodernizacji budynków. Wyższy standard posiadają gminne lokale usytuowane w budynkach wspólnot mieszkaniowych.

Rynek mieszkaniowy zapewnia znaczną liczbę mieszkań o wysokim i średnim standardzie (w najbliższym czasie deweloperzy planują budowę kolejnych mieszkań) natomiast jest zapotrzebowanie na lokale o niższym standardzie.

W przyszłości Miasto i Gmina planuje budowę nowego lub rozbudowę istniejącego budynku komunalnego oraz adaptację budynku przy ul. 11 Listopada 15 na cele mieszkalne.

V.7. Inwestycje

Działania Miasta i Gminy Łosice ukierunkowane są na systematyczny rozwój i poprawę życia lokalnej społeczności na co mają między innymi realizowane inwestycje. Inwestycje z zakresu ochrony środowiska, drogownictwa, kultury czy sportu realizowane są z myślą o mieszkańcach oraz turystach odwiedzających miasto. W ostatnich latach zrealizowano następujące inwestycje:

Rok 2009

1. Budowa ul. Spokojnej w Łosicach wraz z projektem i budową kanalizacji burzowej.
2. Modernizacja drogi gminnej nr 200251W w m. Niemojki.
3. Projekt i przebudowa drogi gminnej ul. Kwiatowej w Łosicach.
4. Modernizacja drogi gminnej nr 200266W we wsi Dziecioły.
5. Przebudowa i budowa dróg gminnych ul. Siedleckiej, ul. Żeromskiego, tzw. „Łącznika” oraz ul. Zdrowej w Łosicach.
6. Przebudowa drogi wewnętrznej dojazdowej do budynku szeregowego przy ul. Kolejowej w Łosicach.
7. Modernizacja chodnika przy ul. Sienkiewicza w Łosicach.
8. Modernizacja drogi gminnej nr 200202w w m. Meszki.
9. Modernizacja chodnika przy ul. Floriańskiej w Łosicach.
10. Modernizacja placu przy ul. Sienkiewicza w Łosicach.
11. Modernizacja drogi gminnej nr 316 we wsi Chotycze.
12. Projekt i budowa kanalizacji sanitarnej w rejonie ulic: Międzyrzecka, Szpitalna, Narutowicza, Berka Joselewicza.
13. Budowa wodociągu w ulicy Żytniej.
14. Modernizacja stadionu sportowego w Łosicach (budynek socjalny – etap I).
15. Budowa wodociągu w ulicy Pogodnej.
16. Modernizacja drogi gminnej we wsi Czuchleby.

Rok 2010

1. Przebudowa chodników przy ul. Handlowej w Łosicach.
2. Modernizacja dróg gminnych nr 200257W i 200265W w m. Patków
3. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie gminy Łosice (UMiG, ŁDK)
4. Remont świetlicy wiejskiej we wsi Rudnik.

5. Termomodernizacja budynków szkolonych na terenie Miasta i Gminy Łosice.
6. Projekt i rozbudowa wodociągu w ul. Wiejskiej.
7. Modernizacja ul. Asza w Łosicach.
8. Modernizacja drogi gminnej nr 200234W we wsi Chotycze – dojazdowej do gruntów rolnych.
9. Modernizacja ul. Żytniej w Łosicach.

Rok 2011

1. Budowa chodników i zmiana estetyki centrum wsi Chotycze.
2. Budowa chodników i zmiana estetyki centrum wsi Świniarów.
3. Projekt i przebudowa ul. Siedleckiej w Łosicach.
4. Modernizacja chodników ul. Nowa w Łosicach.
5. Modernizacja drogi gminnej nr 200252W Lipiny – Niemojki w miejscowości Niemojki.
6. Budowa kanalizacji ul. Narutowicza.
7. Budowa kanalizacji Osiedle Parcele.
8. Budowa boiska przy Szkole podstawowej nr 2 w Łosicach.

Rok 2012

1. Przebudowa drogi gminnej nr 200248W w Starych Biernatach.
2. Przebudowa ulicy Rzecznej w Łosicach.
3. Modernizacja drogi gminnej we wsi Zakrze.
4. Przebudowa ulicy Pogodnej w Łosicach.
5. Przebudowa drogi wewnętrznej – dojazdowej do zalewu w Łosicach.
6. Modernizacja nawierzchni ulicy Nowej w Łosicach.
7. Modernizacja ulicy Przechodniej w Łosicach.
8. Modernizacja ulicy Wiejskiej w Łosicach.
9. Modernizacja i nowoczesne urządzenie targowiska miejskiego w Łosicach.
10. Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców ziemi Łosickiej (wykonanie monitoringu miejskiego w Łosicach).
11. Modernizacja kotłowni w Przedszkolu nr 1 w Łosicach.
12. Przebudowa istniejącej sieci wodociągowej z przyłączami w ulicy Kolejowej w Łosicach.
13. Modernizacja stadionu sportowego w Łosicach..
14. Budowa Skateparku.

Rok 2013

1. Przebudowa drogi gminnej nr 200201W w miejscowości Czuchlebach.
2. Modernizacja drogi gminnej nr 200221W w miejscowości Czuchleby.
3. Modernizacja drogi gminnej nr 200273W w miejscowości Świniarów.
4. Modernizacja drogi gminnej nr 200265W w miejscowości Patków.
5. Modernizacja drogi gminnej w miejscowości Niemojki.
6. Modernizacja drogi gminnej nr 200270W w miejscowości Zakrze.
7. Przebudowa drogi gminnej nr 200248W w miejscowości Stare Biernaty.
8. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej z przyłączami w ul. Czarkowskiego, Kolejowej, Wiejskiej i Żwirowej w Łosicach. Budowa sieci wodociągowej w ul. Wiejskiej i Żwirowej w Łosicach.
9. Wymiana kanału ciepłowniczego na Osiedlu Sienkiewicza.
10. Przebudowa wodociągu przy ul. Cichej w Łosicach.
11. Generalny remont i przebudowa świetlicy oraz zmiana estetyki centrum wsi Zakrze, jako konsekwentna realizacja przyjętego planu odnowy i rozwoju miejscowości.

12. Remont-modernizacja świetlicy wiejskiej w Łuzkach jako miejsce działalności edukacyjnej i kulturalnej.
13. Budowa placu zabaw w Rudniku.

Rok 2014

1. Przebudowa drogi gminnej nr 200248W w miejscowości Stare Biernaty- etap II.
2. Przebudowa drogi gminnej ulicy Miłej w Łosicach.
3. Sieć kanalizacji sanitarnej z przyłączami Łosice ul. Siedlecka, Żytnia, Polna oraz miejscowość Biernaty Średnie gm. Łosice.
4. Wodociąg ul. Pogodna.
5. Zmiana charakteru centrum miejscowości i remont budynku świetlicy wiejskiej w Patkowie, Miasto i Gmina Łosice.
6. Zmiana charakteru i rewitalizacja centrum miejscowości poprzez budowę boiska wielofunkcyjnego i placu zabaw w Biernatach Średnich, Miasto i Gmina Łosice.

Rok 2015

1. Kompleksowa kanalizacja Miasta i Gminy – jako realizacja programu ochrony środowiska wschodniego Mazowsza.
2. Transgraniczne Centrum Dialogu Kultur w Łosicach (remont i wyposażenie).
3. Zagospodarowanie otoczenia Zalewu Łosickiego.
4. Przebudowa drogi gminnej ulicy Cichej w Łosicach.
5. Modernizacja drogi gminnej nr 200210W w miejscowości Rudnik.
6. Wykonanie systemu monitoringu przy Zalewie Łosickim.

VI. Finanse i majątek Miasta i Gminy Łosice

Finanse

Miasto i Gmina Łosice jest jednostką samorządu terytorialnego, w związku z czym zarządza swoim budżetem w oparciu o ustawę o finansach publicznych. Budżet Miasta i Gminy Łosice jest uchwalany corocznie przez Radę Miasta i Gminy Łosice i opiniowany przez Regionalną Izbę Obrachunkową. Ponadto gmina posiada Wieloletnią Prognozę Finansową.

Strukturę składników budżetu Miasta i Gminy Łosice przedstawi Tabela 21.

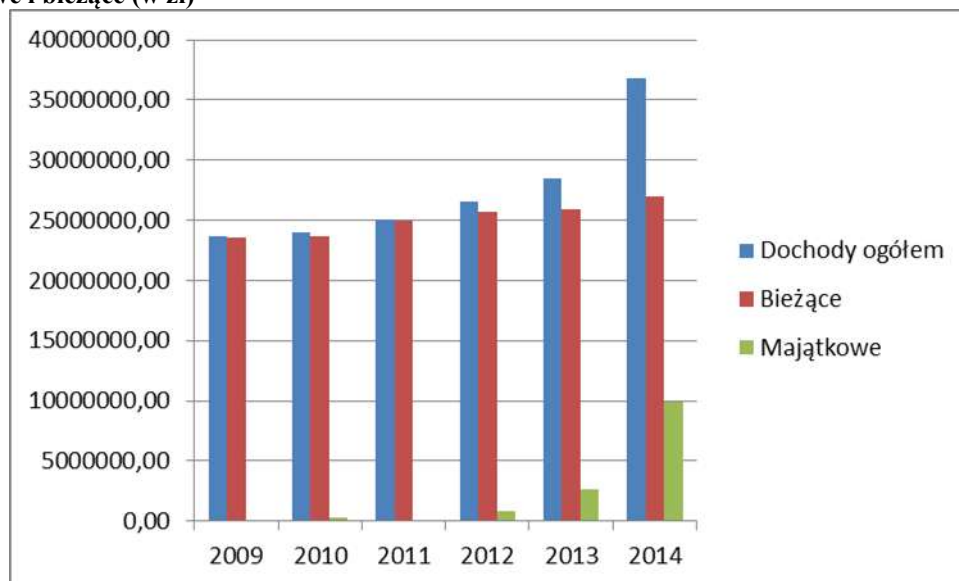
Tabela 21 Struktura dochodów i wydatków Miasta i Gminy Łosice w latach 2009-2014

Wyszczególnienie	j.m.	Rok					
		2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba mieszkańców	os.	11126	11167	11106	11033	10954	10961
Dochody ogółem		23 722 836,17	24 014 637,63	25 074 759,87	26 547 891,03	28 535 956,87	36 840 955,90
Bieżące	zł	23 590 250,17	23 709 735,92	24 973 439,84	25 710 843,91	25 873 583,92	26 977 837,48
Majątkowe	zł	132 586,00	304 901,71	101 320,03	837 047,12	2 662 372,95	9 863 118,42
Dochody ogółem na 1 mieszkańca	zł/os.	2 132,20	2 150,50	2257,77	2 406,23	2 605,07	3 361,09
Wydatki ogółem		24 028 142,75	25 924 178,16	26 158 305,76	29 572 590,71	28 590 884,14	39 182 731,19
Bieżące	zł	18 921 302,63	21 590 856,73	22 304 854,56	22 620 285,96	23 869 340,21	25 125 753,53
Majątkowe	zł	5 106 840,12	4 333 321,43	3 853 451,20	6 952 304,75	4 721 543,93	14 056 977,66
Wydatki ogółem na 1 mieszkańca	zł/os.	2 159,64	2 321,50	2 355,33	2 680,38	2 610,09	3 574,74

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu Miasta i Gminy Łosice za lata 2009-2014

W budżecie jednostki samorządu terytorialnego wyróżniamy dochody i wydatki. W strukturze dochodów wyszczególnia się dochody bieżące i dochody majątkowe według ich źródeł. Dochody bieżące mają charakter stały, powtarzalny i wiążą się z bieżącą działalnością jednostki. Zalicza się do nich wszystkie dochody, które nie są dochodami majątkowymi. Dochody majątkowe mają charakter jednorazowy i zalicza się do nich: dotacje i środki przeznaczone na inwestycje, dochody ze sprzedaży majątku oraz dochody z tytułu przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności. Strukturę dochodów Miasta i Gminy Łosice w tym przekroju przedstawiono za pomocą Wykresu 7.

Wykres 7 Struktura dochodów Miasta i Gminy Łosice w latach 2009-2014, w podziale na dochody majątkowe i bieżące (w zł)

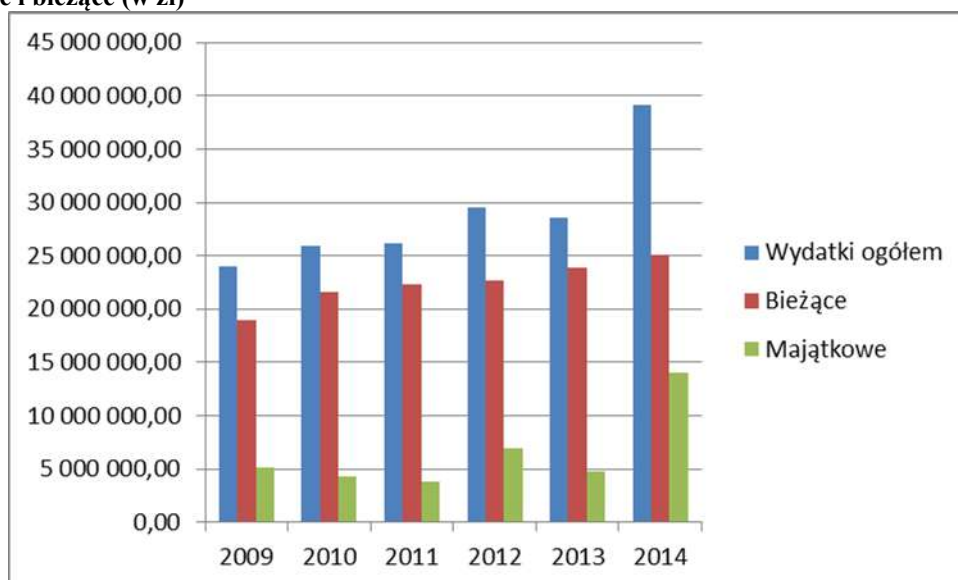

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu Miasta i Gminy Łosice za lata 2009-2014

Analiza dochodów Miasta i Gminy Łosice w latach 2009-2014 wskazuje na wyraźny wzrost dochodów ogółem o 13118119,73zł. Ponadto dochody ogółem w znacznym stopniu są kształtowane przez dochody bieżące. Dochody majątkowe, w całym analizowanym okresie, stanowią bardzo niewielką część dochodów ogółem. Można zatem stwierdzić, iż dochody majątkowe Miasta i Gminy Łosice, w bardzo małym stopniu wpływają na wysokość wszystkich osiągniętych dochodów.

Kolejnym, integralnym elementem budżetu, jednostki samorządu terytorialnego są wydatki. Wydatki Miasta i Gminy Łosice, podobnie jak dochody, można podzielić na wydatki majątkowe i wydatki bieżące. Do wydatków majątkowych zalicza się wydatki inwestycyjne oraz dotacje celowe na dofinansowanie inwestycji, które powinny być finansowane w oparciu o dochody majątkowe samorządu gminnego (dotacje na inwestycje, dochody ze sprzedaży majątku i in.). Wydatki bieżące to wydatki związane z utrzymaniem gminy, funkcjonowaniem szkół i przedszkola, bibliotek, centrum kultury, wydatki na energię i gaz w budynkach publicznych, oświetlenie uliczne i inne niebędące wydatkami majątkowymi. Powinny one być finansowane z dochodów bieżących gminy (podatki i opłaty lokalne, udziały w podatkach, subwencje, dotacje na zadania bieżące). Wydatki Miasta i Gminy Łosice, w latach 2009-2014, w podziale na bieżące i majątkowe przedstawiono na Wykresie 8.

Wykres 8 Struktura wydatków Miasta i Gminy Łosice w latach 2009-2014, w podziale na wydatki majątkowe i bieżące (w zł)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu Miasta i Gminy Łosice za lata 2009-2014

Wartość wydatków Miasta i Gminy Łosice w latach 2009-2014 wykazywała tendencję rosnącą. W roku 2014 obserwujemy wzrost wartości wydatków ogółem o 15154588,44zł, w porównaniu do roku 2009. Zdecydowaną większość wydatków ogółem stanowiły wydatki bieżące. Wydatki majątkowe tylko w niewielkim stopniu wpływały na wysokość wydatków ogółem. Ich wartość, w całym analizowanym okresie, oscylowała w granicach 5 000 000 zł.

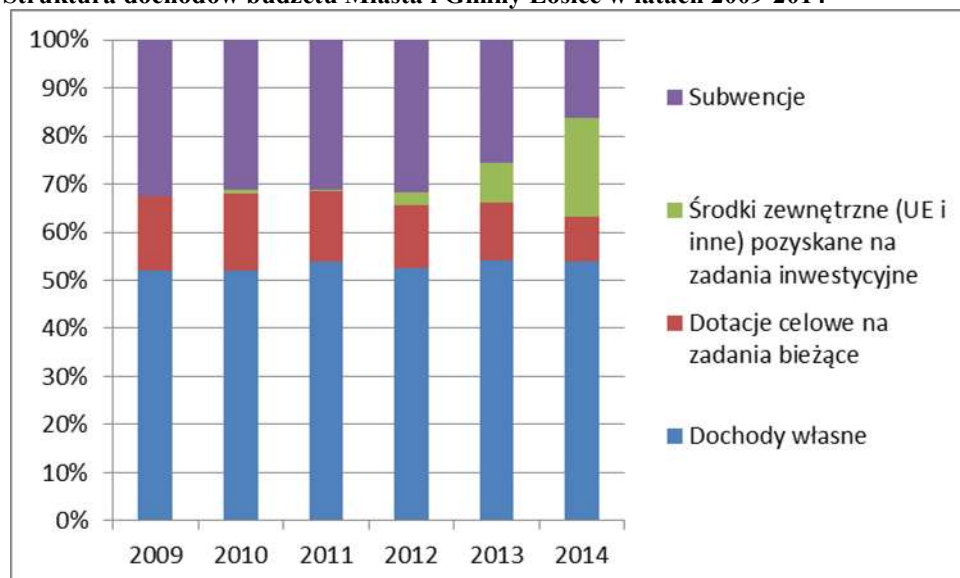
Tabela 22 Ogólna struktura dochodów Miasta i Gminy Łosice w latach 2009-2014

Wyszczególnienie	j.m.	Rok					
		2009	2010	2011	2012	2013	2014
Dochody własne	zł	12 320 094,42	12 585 233,06	13 518 997,51	14 336 512,98	16 838 782,14	24 934 405,18
Dotacje celowe na zadania bieżące	zł	3 702 294,75	3 901 330,57	3 695 584,36	3 533 451,05	3 723 503,73	4 347 518,72
Środki zewnętrzne (UE i inne) pozyskane na zadania inwestycyjne	zł	0,00	216 760,71	72 385,03	707 625,84	2 520 706,50	9 522 242,42
Subwencje	zł	7 700 447,00	7 528 074,00	7 860 178,00	8 677 927,00	7 973 671,00	7 559 032,00
Dochody ogółem	zł	23 722 836,17	24 014 637,63	25 074 759,87	26 547 891,03	28 535 956,87	36 840 955,90
Dochody własne	%	51,93	52,41	53,91	54,00	59,01	67,68
Dotacje celowe na zadania bieżące	%	15,61	16,25	14,74	13,31	13,05	11,80
Środki zewnętrzne (UE i inne) pozyskane na zadania inwestycyjne	%	0,00	0,90	0,29	2,67	8,83	25,85
Subwencje	%	32,46	31,35	31,35	32,69	27,94	20,52
Dochody ogółem	%	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu Miasta i Gminy Łosice za lata 2009-2014

Szczegółowa analiza dochodów Miasta i Gminy Łosice pokazuje, iż źródłami tych dochodów są: dochody własne, dotacje celowe na zadania bieżące, środki zewnętrzne (UE i inne) pozyskane na zadania inwestycyjne oraz subwencje. Strukturę dochodów w takim ujęciu przedstawia wykres 9.

Wykres 9 Struktura dochodów budżetu Miasta i Gminy Łosice w latach 2009-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu Miasta i Gminy Łosice za lata 2009-2014

Jak łatwo zauważyć, największy udział w ogólnych dochodach Miasta i Gminy Łosice, miały dochody własne i subwencje. Udział dochodów własnych w dochodach ogółem, w całym analizowanym okresie, kształtował się na poziomie około 50%. Najmniej istotną kategorią, wpływającą na strukturę dochodów Miasta i Gminy Łosice, są środki zewnętrzne pozyskane na zadania inwestycyjne. Niemniej jednak, udział wspomnianego źródła dochodów, wykazuje tendencję rosnącą w analizowanym okresie, co oceniamy pozytywnie.

Analizując szczegółowo dochody budżetowe Miasta i Gminy Łosice, warto przyjrzeć się bliżej strukturze dochodów własnych. To one bowiem są głównym i najistotniejszym źródłem dochodów Miasta i Gminy Łosice.

Tabela 23 Szczegółowa struktura dochodów własnych Miasta i Gminy Łosice w latach 2009-2014

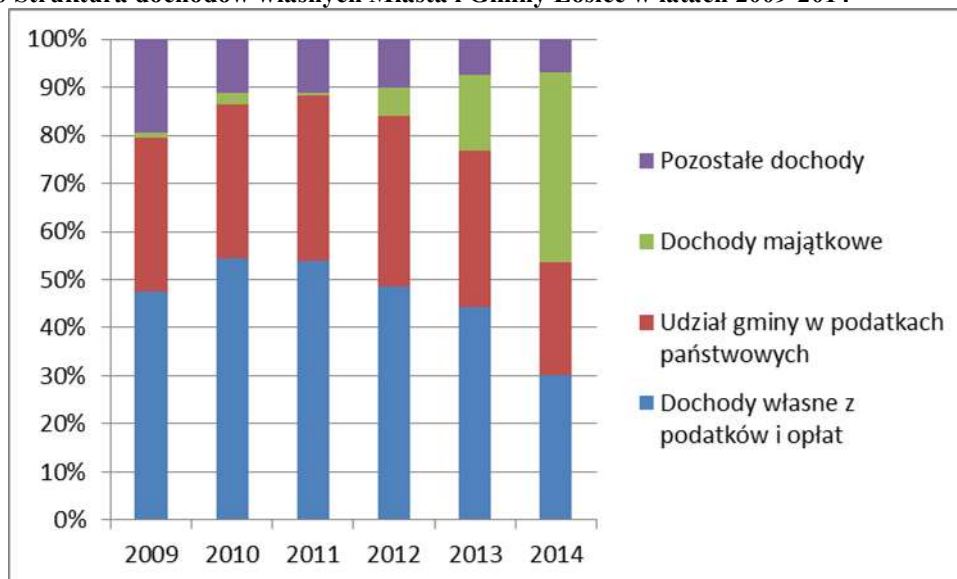
Wyszczególnienie	j.m.	Rok					
		2009	2010	2011	2012	2013	2014
Dochody własne	zł	12 320 094,42	12 585 233,06	13 518 997,51	14 336 512,98	16 838 782,14	24 934 405,18
I. Dochody własne z podatków i opłat	zł	5 839 629,12	6 841 390,08	7 264 699,57	6 944 345,19	7 452 446,28	7 503 894,54
1. Podatki, w tym:	zł	5 124 914,49	5 321 190,55	6 104 179,79	5 812 154,41	6 101 305,01	5 609 810,25
Podatek od nieruchomości	zł	3 146 332,47	3 377 117,52	3 852 795,92	3 496 464,00	4 029 842,27	3 831 556,03
Rolny	zł	763 464,97	713 079,12	798 466,59	801 223,06	840 666,25	833 379,70
Leśny	zł	36 090,42	32 403,09	36 373,28	45 087,05	45 305,08	41 064,40
Od środków transportu	zł	864 000,48	940 720,73	1 069 649,00	1 114 317,64	834 808,30	563 981,28
Karta podatkowa	zł	71 139,47	73 481,74	80 117,00	84 307,46	73 789,33	57 963,24
Od spadków i darowizn	zł	44 025,00	11 161,90	21 368,00	57 346,20	16 282,00	17 835,00
Od czynności cywilnoprawnych	zł	199 861,68	173 226,45	245 410,00	213 409,00	260 611,78	264 030,60
2. Opłaty	zł	714 714,63	1 520 199,53	1 160 519,78	1 132 190,78	1 351 141,27	1 894 084,29
II. Udział gminy w podatkach państwowych	zł	3 963 621,85	4 031 426,34	4 653 844,04	5 111 599,09	5 478 859,04	5 857 338,03
III. Dochody majątkowe	zł	132 586,00	304 901,71	101 320,03	837 047,12	2 662 372,95	9 863 118,42
IV. Pozostałe dochody	zł	2 384 257,45	1 407 514,93	1 499 133,87	1 443 521,58	1 245 103,87	1 710 054,19

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu Miasta i Gminy Łosice za lata 2009-2014

Podstawowym źródłem dochodów własnych Miasta i Gminy Łosice są podatki i opłaty lokalne oraz udziały w podatkach dochodowych budżetu państwa, a także dochody majątkowe i pozostałe dochody wynikające ze świadczonych przez gminę usług (opłaty z tytułu dostarczania wody, usług komunalnych, związanych z gospodarką mieszkaniową i inne). Należy tu zaznaczyć, że od 2015 roku, zgodnie z uchwałą Rady Miasta i Gminy Łosice stosuje się niższe stawki na podatek rolny, od nieruchomości i od środków transportowych, co wpłynie na obniżenie wpływów z tytułu tych podatków.

Strukturę dochodów własnych Miasta i Gminy Łosice przedstawia Wykres 10.

Wykres 10 Struktura dochodów własnych Miasta i Gminy Łosice w latach 2009-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu Miasta i Gminy Łosice za lata 2009-2014

Głównym dochodem mającym istotny wpływ na funkcjonowanie Miasta i Gminy Łosice są wpływy uzyskane z tytułu podatków i opłat, które w analizowanym okresie nie wykazały żadnej wyraźnej tendencji. Jednak ich udział w dochodach własnych przez wszystkie lata kształtował się na poziomie 40-50%.

W grupie podatków samorządowych zasilających budżet gminy największe znaczenie mają podatki:

- podatek od nieruchomości – ok. 60%
- podatek od środków transportu - ok 10-15%
- podatek rolny – ok 10%
- podatek od czynności cywilnoprawnych – ok 5%.

Dochody pochodzące z pozostałych rodzajów podatków stanowią tylko niewielką część ogólnej sumy dochodów pochodzących z podatków. Wynika to z wykresu nr 5, który przedstawiono poniżej. Świadczy to o tym, iż dochody pochodzące z podatku od spadku i darowizn, z podatku leśnego i karty podatkowej tylko nieznacznie wpływają na wysokość dochodów własnych osiągniętych przez Miasto i Gminę Łosice.

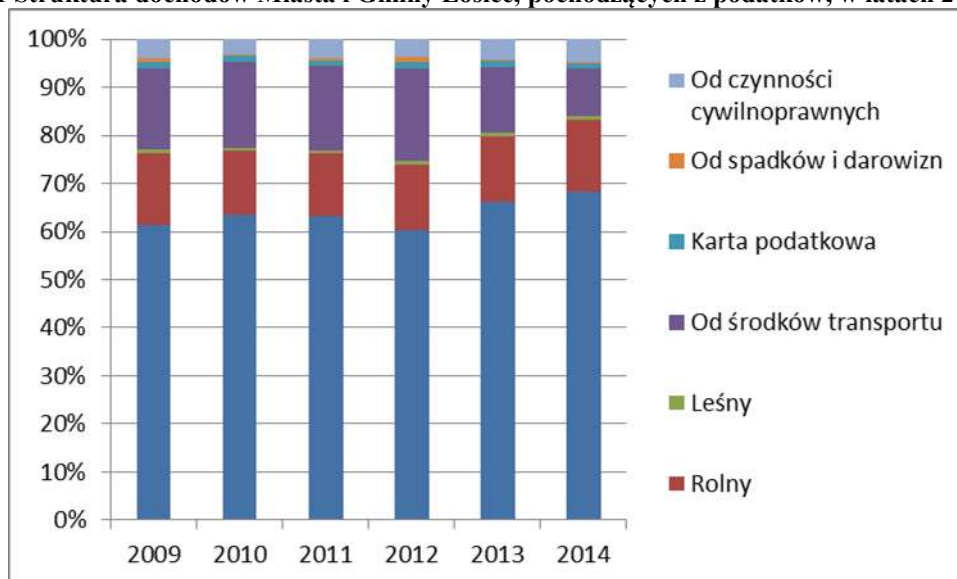
Dochody majątkowe, na które składają się m.in. dochody ze sprzedaży majątku, z czynszów i dzierżawy mienia komunalnego przyjęły najwyższą wartość w roku 2014 – 9 863 118,42 zł, najniższą zaś w roku 2011 – 101 320,03zł.

Wartość pozostałych dochodów, które również są częścią dochodów własnych Miasta i Gminy Łosice, wykazywała tendencję malejącą w latach 2009-2014.

Integralną część budżetu Miasta i Gminy Łosice, obok dochodów, stanowią także wydatki. W tabeli nr 21 przedstawiono wydatki w podziale na majątkowe i bieżące.

Do wydatków majątkowych zalicza się wydatki inwestycyjne oraz dotacje celowe na dofinansowanie inwestycji, które powinny być finansowane w oparciu o dochody majątkowe samorządu gminnego (dotacje na inwestycje, dochody ze sprzedaży majątku i inne). Wielkość tego rodzaju wydatków nie zarysowała się w żadną jednoznaczną tendencję w badanym okresie.

Wykres 11 Struktura dochodów Miasta i Gminy Łosice, pochodzących z podatków, w latach 2009-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu Miasta i Gminy Łosice za lata 2009-2014

Wydatki bieżące to wydatki związane z utrzymaniem gminy, funkcjonowaniem szkół i przedszkola, bibliotek, centrum kultury, wydatki na energię i gaz w budynkach publicznych, oświetlenie uliczne i inne niebędące wydatkami majątkowymi. Powinny one być finansowane z dochodów bieżących gminy (podatki i opłaty lokalne, udziały w podatkach, subwencje, dotacje na zadania bieżące). Analiza tej kategorii wydatków pokazuje, iż wzrosły one o 6204450,90 zł w latach 2009-2014.

Analiza wydatków Miasta i Gminy Łosice w latach 2009-2014 wskazuje na wzrost wydatków ogółem. Natomiast w roku 2013 nastąpił spadek ogólnie poniesionych wydatków o 981 706,57zł, w porównaniu do roku 2012, po czym ponownie wydatki zaczęły rosnąć.

Wydatki ponoszone przez Miasto i Gminę Łosice są związane są z realizacją zadań w pewnych działach. Problem ten został przedstawiony w Tabeli 24 oraz na Wykresie 12.

Tabela 24 Wydatki Miasta i Gminy Łosice w latach 2009-2014

Wyszczególnienie	j.m.	Rok					
		2009	2010	2011	2012	2013	2014
Oświata i wychowanie	zł	9 567 681,81	12 096 368,96	11 685 947,26	12 537 486,52	12 727 497,56	12 798 239,29
Kultura fizyczna	zł	76 586,81	23 171,32	120 134,91	1 422 470,47	43 739,81	569 129,29
Ochrona zdrowia	zł	150 774,73	166 647,51	172 082,74	162 251,92	183 758,09	178 854,28
Gospodarka komunalna	zł	1 063 744,70	1 884 101,62	2 401 089,59	1 695 185,20	4 552 352,27	11 938 057,21
Kultura i ochrona dziedzictwa kulturowego	zł	742 054,52	879 495,87	858 330,49	686 439,42	1 181 472,49	2 610 112,14
Pomoc społeczna	zł	4 213 491,45	4 301 696,55	4 243 780,52	4 122 172,92	4 256 871,97	4 402 783,32

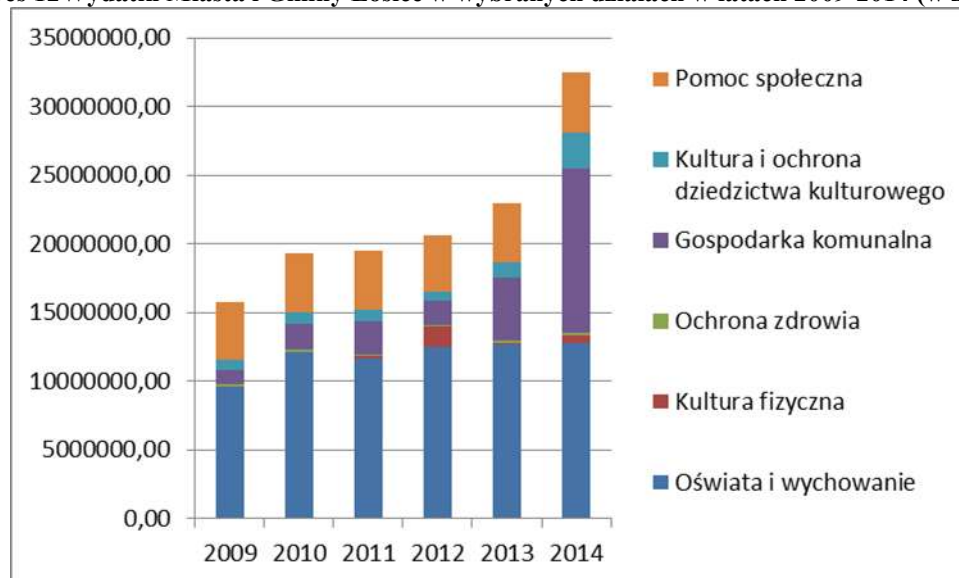
Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu Miasta i Gminy Łosice za lata 2009-2014

Analiza wydatków gminy według wybranych działów w latach 2009-2014 wskazuje, iż wydatki ponoszone na oświatę i wychowanie zdecydowanie dominują w strukturze wydatków w całym analizowanym okresie. W ramach tego działu znajdują się wydatki związane z remontami, wyposażeniem, doksztalcaniem nauczycieli, utrzymaniem stołówek szkolnych,

dowożeniem uczniów do szkół, a także pozostałe wydatki związane z funkcjonowaniem szkół i przedszkoli.

Najmniej wydatków gmina ponosi na ochronę zdrowia. Wydatki związane z tą dziedziną dotyczą zwalczania narkomanii i przeciwdziałania alkoholizmowi.

Wykres 12 Wydatki Miasta i Gminy Łosice w wybranych działach w latach 2009-2014 (w zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu Miasta i Gminy Łosice za lata 2009-2014

Majątek

Gmina Łosice na dzień 30 października 2015r. jest właścicielem 217,4 ha gruntów, w tym 23 ha gruntów jest wydierżawionych, 2 ha pozostaje w administrowaniu Rad Sołeckich wsi Rudnik i Biernaty Średnie, 5,4 ha zostało przekazanych w trwały zarząd.

Działka o pow. 1,4 ha, na której znajduje się stadion przekazano w użyczenie dla Łosickiego Domu Kultury. W użytkowaniu wieczystym osób fizycznych i prawnych pozostaje 33,5 ha, w tym 10,1 ha ogrodów działkowych, które zostały przekazane Polskiemu Związkowi Działkowców. W zasobie gminy pozostaje 138,4 ha z tego 99,4 ha stanowią grunty zajęte pod drogi gminne, 6,1 ha zbiornik wodny położony na terenie miasta, 2,3 ha tereny parków i zieleni, 2,6 ha stanowi użytek ekologiczny „Storczykowa łąka” oraz 8,2 ha zespół dworsko parkowy w Toporowie wpisany do rejestru zabytków /zgłoszone roszczenia o zwrot/.

W zasobie gminy pozostają również tereny przeznaczone pod inwestycje przemysłowe o pow. 4,0 ha oraz nieruchomości przeznaczone w planie zagospodarowania przestrzennego na cele oświatowe o pow. 3,3 ha. Gmina Łosice jest właścicielem szkół podstawowych i gimnazjum, 3 przedszkoli, biblioteki. W zarządzaniu Spółki KOM GAZ pozostają komunalne budynki mieszkalne oraz przeznaczone do prowadzenia działalności gospodarczej. W 2015r. w wyniku komunalizacji Gmina nabyła działki zajęte pod drogi na terenie miasta Łosice i gminy o pow. 2,5 ha.

Tabela 25 Mienie komunalne stanowiące własność Miasta i Gminy Łosice (stan na 30.10.2015 r.)

Rodzaj mienia	Stan mienia	Sposób zagospodarowania nieruchomości				
		w bezpośr. zarząd. Gminy	w zarząd. użyczeniu trwałym zarządzie	dzierżawa najem leasing	użytkowni e wieczyste	inne formy
Grunty ogółem (w ha), w tym:	217,4	138,4	19,8	23,5	33,5	2,2
grunty rolne	27,0	4,0	-	23,0	-	-
teren rekreacyjny	6,1	6,1	-	-	-	-
pozostałe	182	126	19,8	0,5	33,5	2,2
parki	2,3	2,3	-	-	-	-
Budynki ogółem (w szt.), w tym:	55	19	36	-	-	-
budynki mieszkalne	22	-	22	-	-	-
obiekty szkolne	5	-	5	-	-	-
obiekty kulturalne	1	1	-	-	-	-
obiekty służby zdrowia	-	-	-	-	-	-
pozostałe obiekty użyteczności publicznej	4	1	3	-	-	-
inne	23	17	6	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne Referatu Nieruchomości Urzędu Miasta i Gminy Łosice

VII. Analiza SWOT

Analiza SWOT służy określeniu mocnych i słabych stron gminy oraz szans i zagrożeń dla jej rozwoju. Dokonanie prawidłowej identyfikacji uwarunkowań, które wpływają lub mogą wpłynąć na funkcjonowanie Miasta i Gminy Łosice pozwoliło na sformułowanie celów i zadań. Analiza mocnych i słabych stron określiła uwarunkowania wewnętrzne. W tym przypadku podmiot dokonujący analizy SWOT wpływa lub może wpływać na środowisko, w którym funkcjonuje. Analiza szans i zagrożeń określiła uwarunkowania zewnętrzne, czyli te, na które podmiot nie ma większego wpływu - uzależnione są one od jego otoczenia.

Przedstawiona poniżej analiza SWOT dla Miasta i Gminy Łosice została przeprowadzona na podstawie diagnozy najważniejszych, strategicznych aspektów mających wpływ na jej rozwój. Stawiając na mocne strony i wykorzystując szanse Miasto i Gmina Łosice może skutecznie zniwelować w przyszłości słabe strony.

Silne i słabe strony Miasta i Gminy Łosice

Silne strony
• korzystne położenie komunikacyjne i geograficzne • dominująca rola miasta w rejonie łosickim • dobre położenie działek przy ulicach utwardzonych • bliska odległość do stacji kolejowej • silny lokalny samorząd • otwarcie na nowe doświadczenia i wiedzę • możliwość wykorzystania środków unijnych • prężnie działające organizacje pozarządowe i jednostki pomocnicze miasta i gminy Łosice • prężnie działający system opieki zdrowotnej • zinstytucjonalizowany system działalności kulturalnej na terenie miasta i gminy • monitoring miejski

- bardzo dobra współpraca między wszystkimi służbami bezpieczeństwa
- dobry kontakt służb bezpieczeństwa ze społeczeństwem
- położenie na zbiegu szlaków komunikacyjnych sprzyja ponadlokalnym kontaktom gospodarczym
- dobrze rozwinięty system zaopatrzenia w wodę (wystarczająca ilość wody na potrzeby Miasta i Gminy, nie występuje brak wody w czasie suszy; wszystkie 3 ujęcia wody są spięte - w razie awarii któregoś ujęcia istnieje możliwość dostarczania wody z innego ujęcia; ujęcie wody w Chotyczach nie wymaga uzdatniania)
- rezerwa oczyszczalni ścieków - możliwość przyjęcia dodatkowej ilości ścieków przez istniejące oczyszczalnie w Łosicach i Niemojkach
- miasto posiada sieć gazową
- korzystna metoda ustalenia wysokości opłaty za odpady komunalne od zamieszkałego mieszkańca ze względu na możliwość rzeczywistego wyliczenia opłaty zgodnej z zasadą-zanieczyszczający płaci
- utworzenie PSZOKu
- opracowany miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego na całym obszarze miasta i gminy
- duża ilość terenów pod zabudowę mieszkaniową
- duży potencjał ludzki
- istniejący potencjał ekonomiczny placówek usługowych
- zaawansowane prace w zakresie infrastruktury technicznej
- bogata sieć szkół i placówek oświatowych
- tradycje szkolnictwa zawodowego
- dobrze wykształcona siła robocza
- stosunkowo niskie płace stanowią zachętę dla potencjalnych inwestorów
- tanie grunty pod inwestycje
- obszary czyste ekologicznie
- teren typowo rolniczy – względnie niskie koszty utrzymania, tańsze życie
- niska przestępczość
- nie występuje ryzyko zalań i obsunięć

Słabe strony

- niekorzystne położenie administracyjne (najbardziej na wschód wysunięty powiat województwa)
- duża odległość do lotniska i autostrady
- wysoki poziom bezrobocia
- niewystarczająca, aby zaspokoić potrzeby wszystkich interesariuszy, ilość środków finansowych na realizację zadań gminy
- rosnące koszty utrzymania społeczeństwa
- niski poziom wynagrodzeń
- niska aktywność społeczna i zawodowa mieszkańców wykluczonych społecznie
- brak środków interwencji kryzysowej
- brak placówek dla bezdomnych (jadłodajni, noclegowni)
- ubogi rynek pracy
- niewystarczające środki dla rodzin w kryzysie
- brak miejsc pobytu dla ofiar przemocy
- niedostateczna ilość mieszkań komunalnych i socjalnych
- zbyt mała liczba kamer monitoringu

- mała ilość patroli pieszych
- obniżenie poziomu bezpieczeństwa w związku z bliskością drogi krajowej DK-19 (bardzo duże natężenie ruchu, słaba jakość nawierzchni, duża liczba wypadków)
- mała liczba kursów komunikacji PKS utrudnia starszym dojazd do lekarza i instytucji publicznych
- brak ciekawych ofert na zagospodarowanie wolnego czasu dla młodzieży i dorosłych
- niski stan zasobności gospodarstw domowych
- ujemny przyrost naturalny i starzenie się społeczeństwa
- część sieci wodociągowej w mieście wykonana jest z rur żeliwnych, z tego tytułu występują częste awarie
- mała ilość ścieków zrzucanych do oczyszczalni w Niemojkach
- większa część gminy nie posiada systemu kanalizacyjnego
- problem segregacji śmieci
- trudna weryfikacja osób rzeczywiście zamieszkałych daną nieruchomością oraz ryzyko manipulowania danymi przy wypełnianiu deklaracji dot. odpadów
- brak realnej możliwości utworzenia RIPOKu;
- wysokie koszty likwidacji „dzikich wysypisk odpadów”;
- niska świadomość ekologiczna mieszkańców
- braki w infrastrukturze komunikacyjnej (brak obwodnicy Łosic, zły stan techniczny dróg, niewystarczająca liczba parkingów)
- brak miejsc parkingowych w mieście
- niezadowalający stan dróg (powiatowych i gminnych) oraz zbyt mała ilość ścieżek rowerowych i chodników
- przebieg przez miasto Łosice tranzytu na drogach krajowej nr 19 i wojewódzkiej nr 698 powodując wzmożone natężenie ruchu w mieście Łosice
- zbyt duża ilość (11) uchwał regulujących miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego
- niski stopień wyposażenia w infrastrukturę mieszkań komunalnych i zły stan techniczny obiektów komunalnych
- niewystarczający stopień zaspokojenia potrzeb mieszkańców (brak środków na realizację programu budownictwa socjalnego)
- zły stan techniczny komunalnych zasobów mieszkaniowych.
- zbyt mała ilość mieszkań komunalnych i socjalnych
- zły stan techniczny dróg
- brak nowoczesnej oczyszczalni ścieków
- słabe współdziałanie ludzi, firm i instytucji
- nie w pełni wykorzystany lobbing
- potrzeba budowy infrastruktury oraz polepszenie już istniejącej
- niewystarczające wspomaganie przedsiębiorczości
- słabe wykorzystanie potencjału rolniczego w sferze zbytu produktów rolnych
- niekorzystna struktura demograficzna społeczeństwa łosickiego
- utrzymujące się bezrobocie rodzące patologie
- postępujące ubożenie społeczeństwa
- brak kapitału lokalnego
- niski poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii

Szanse i zagrożenia dla Miasta i Gminy Łosice

Szanse

- pozyskiwanie inwestorów zewnętrznych
- promocja zewnętrzna
- integracja z Unią Europejską i możliwość pozyskiwania środków z UE
- znaczenie wykształconej kadry dla Łosic
- wzrost wskaźników makroekonomicznych
- poprawa funkcjonalnych i społecznych warunków życia mieszkańców
- stałe doskonalenie zawodowe pracowników
- rozbudowa monitoringu miasta
- system szybkiego ostrzegania przed różnego rodzaju kataklizmami
- sprzyjająca polityka regionalna, adresowana do rozwoju obszarów wiejskich
- możliwość produkcji zdrowej żywności
- możliwość zrzeszania się rolników w grupy producenckie
- ułatwione planowanie inwestycji w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi dzięki stałym, z góry wiadomym wpływom do budżetu gminy
- możliwość wykorzystywania odpadów jako surowców wtórnych
- podjęcie działań w kierunku edukacji ekologicznej mieszkańców oraz przyjmowanie na PSZOK wszystkich odpadów komunalnych pochodzących z gospodarstwa domowego
- z uwagi na istniejący mpzp na całym obszarze miasta i gminy skraca się czas na przygotowanie inwestycji do realizacji dla ewentualnych inwestorów
- skłonność prywatnych inwestorów do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych mieszkańców
- sprzyjająca polityka regionalna, adresowana do rozwoju obszarów wiejskich
- nieruchomości należące do MiG wolne od obciążeń, nie zawierają wpisów w KW
- możliwość pozyskiwania inwestorów i kapitału zewnętrznego
- możliwość wykorzystania odnawialnych źródeł energii
- możliwość wykorzystania walorów przyrodniczych, historycznych i kulturowych do rozwoju turystyki

Zagrożenia

- przebieg dróg szybkiego ruchu poza Łosicami
- utrata młodej, wykształconej kadry
- skomplikowane procedury przy rozpoczynaniu poważnych inwestycji
- ograniczenie handlu przygranicznego
- duże zadymienie miasta z powodu niskiego położenia
- bliskość granicy państwa (konflikt na Ukrainie, sytuacja emigracyjna, brak skoordynowania działań z Białorusią w przypadkach chorób zoonoz)
- ogólne ubożenie społeczeństwa w Polsce
- migracja młodzieży do dużych miast
- zniechęcanie do działania osób aktywnych, przez mieszkańców, którzy nie wierzą, że można coś zrobić
- niechęć potencjalnych inwestorów
- brak dużych przedsiębiorstw, które zapewniałyby pracę mieszkańcom
- nie dotarcie z informacją nt. dostępności środków zewnętrznych na rozwój przedsiębiorczości i rolnictwa do wszystkich mieszkańców
- zniesienie obowiązku meldunkowego od 2014 roku utrudnia weryfikację oraz prawdziwość danych w deklaracjach dot. odpadów
- zbyt wysokie koszty utworzenia RIPOKu i innych instalacji do przetwarzania odpadów
- nieustanne powstawanie nowych „dzikich wysypisk odpadów”
- opóźnienie w realizacji inwestycji drogowych o znaczeniu krajowym i międzynarodowym

(przesuwany w czasie po raz kolejny termin realizacji drogi ekspresowej S-19)

- brak środków finansowych
- brak zainteresowania inwestorów wystawionymi na sprzedaż nieruchomościami MiG
- nie wszystkie nieruchomości należące do MiG są uzbrojone

VIII. Wizja i misja do 2020 roku

Wizja to określenie pożądanego wizerunku Miasta i Gminy Łosice, jaki chcemy osiągnąć w perspektywie czasowej, na którą opracowywana jest strategia. Dla horyzontu czasowego do 2020 roku, określono następującą wizję:

Miasto i Gmina Łosice przyjaznym dla środowiska ośrodkiem rolniczo-gospodarczo-turystycznym, tworzącym wysokiej jakości przestrzeń do życia i działania mieszkańców.

Misja jest bardzo zwięzłą formułą, zawierającą kierunki działania. Została ona określona następująco:

Misją Miasta i Gminy Łosice jest stworzenie jak najlepszych warunków do długofalowego, zrównoważonego i spójnego rozwoju gminy, opartego na wiedzy, nowoczesnych technologiach, przedsiębiorczości i zaangażowaniu społeczeństwa, umożliwiającego wzrost zatrudnienia i poprawę warunków życia mieszkańców z zachowaniem wartości kulturowych i środowiska naturalnego.

IX. Cele strategiczne, cele operacyjne i kierunki działania

Cele strategiczne i operacyjne dla Miasta i gminy Łosice zostały określone następująco:

Cel strategiczny	Cel operacyjny
I. Zintegrowana i nowoczesna infrastruktura techniczna	I.1 Rozwój infrastruktury drogowej. I.2 Modernizacja i rozbudowa systemów wodno-kanalizacyjnych. I.3 Rozwój gospodarki przestrzennej. I.4 Rozwój infrastruktury i technologii informacyjno – komunikacyjnych. I.5 Wzmocnienie roli transportu kolejowego.
II. Otwarty, kreatywny i konkurencyjny kapitał ludzki	II.1 Rozwiązywanie problemów społecznych i stymulowanie aktywności zawodowej sprzyjającej włączeniu społecznemu. II.2 Podniesienie poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych społeczności. II.3 Zwiększenie dostępu do usług medycznych wysokiej jakości. II.4 Podniesienie jakości usług edukacyjnych oraz poprawa dostępności opieki żłobkowej i edukacji przedszkolnej. II.5 Rozwój i poszerzenie funkcji obiektów dydaktycznych, kulturalnych, oraz sportowo-rekreacyjnych, stworzenie profesjonalnej oferty. II.6 Budowanie i upowszechnianie społeczeństwa informacyjnego. II.7 Rozwijanie tożsamości i integracji społeczności.
III. Innowacyjna, efektywna i wielosektorowa gospodarka	III.1 Rozwój i wzrost konkurencyjności mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. III.2 Wsparcie rozwoju sektora usług rolno – spożywczych, handlu i rzemiosła. III.3 Opracowanie i wdrożenie systemu promocji gospodarczej i inwestycyjnej. III.4 Transfer nowych technologii opartych na kapitale intelektualnym zmierzających do modernizacji gospodarstw rolnych. III.5 Stworzenie atrakcyjnej oferty turystycznej. agroturystycznej i ekoturystycznej gminy w oparciu o zasoby przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz innowacyjne ich wykorzystanie.
IV. Środowisko naturalne wysokiej jakości, ochrona wartości przyrodniczych i historycznych	IV.1 Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalna gospodarka zasobami. IV.2 Renowacja i ochrona dziedzictwa historycznego i obiektów zabytkowych. IV.3 Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii. IV.4 Promocja ochrony środowiska, postaw proekologicznych i zdrowego trybu życia.

V. Kreowanie pozycji Łosic jako centrum kulturalnego, edukacyjnego i administracyjnego powiatu łosickiego	V.1 Promocja Miasta i Gminy Łosice V.2 Miasto i Gmina Łosice przyjazne mieszkańcom V.3 Wzmocnienie znaczenia kulturalnego, edukacyjnego i administracyjnego Łosic
--	---

Kierunki działań dla poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych

Cel strategiczny I. Zintegrowana i nowoczesna infrastruktura techniczna

I.1 Rozwój infrastruktury drogowej

- inicjowanie i uczestnictwo w przebudowie i budowie dróg powiatowych, wojewódzkich i krajowych przy współpracy z zarządcami tych dróg,
- przebudowa (modernizacja) i poprawa stanu technicznego istniejącej gminnej infrastruktury drogowej (dróg i ulic), wraz z infrastrukturą towarzyszącą,
- budowa nowej infrastruktury drogowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą na obszarach inwestycyjnych,
- budowa i modernizacja infrastruktury towarzyszącej: chodników, oświetlenia ulicznego, ścieżek rowerowych, ciągów pieszych, oznakowania i innych,
- modernizacja i poprawa oznakowania istniejących i budowa nowych ścieżek rowerowych
- zachowanie przebiegu drogi krajowej możliwie najbliższej obecnego śladu drogi nr 19 w odległości nie większej niż 2 km od Łosic,
- budowa południowego obejścia Miasta Łosic (obwodnicy) łączącego drogi: krajową nr 19 z wojewódzką nr 698,
- budowa drugiego mostu na rzece Toczna,
- zwiększenie ilości miejsc parkingowych w centrum miasta i lepsze oznakowanie już istniejących,
- poprawa przejezdności dróg, w tym szybkie odśnieżanie dróg w okresie zimowym.

I.2 Modernizacja i rozbudowa systemów wodno- kanalizacyjnych

- kontynuacja budowy, rozbudowy i modernizacji systemów wodociągowych i kanalizacyjnych,
- budowa i modernizacja zbiorczych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków,
- bieżąca konserwacja i modernizacja stacji uzdatniania wody.

I.3 Rozwój gospodarki przestrzennej.

- inwentaryzacja gruntów, bazy lokalowej, infrastruktury towarzyszącej mającej potencjał do wykorzystania i inwestycji w działalności gospodarczej w celu uwzględnienia jej w ofercie inwestycyjnej,
- tworzenie i aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w tym w zakresie nowych terenów pod działalność gospodarczą,
- uzbrajanie terenów stref potencjalnej aktywności gospodarczej,
- rekultywacja terenów przyrodniczo zdegradowanych,
- systematyczne wyznaczanie terenów pod budownictwo jednorodzinne,
- rozwój terenów pod budownictwo mieszkaniowe, zwiększenie oferty budownictwa mieszkaniowego oraz poprawa standardu istniejących zasobów mieszkaniowych,

- g) rozwój infrastruktury mieszkalnictwa socjalnego i komunalnego,
- h) zabezpieczenie terenów pod budownictwo letniskowe, drugiego domu, terenów campingowych, karawaningowych pól namiotowych oraz pod motele, hotele i budownictwo pensjonatowe z zachowaniem ładu ekologicznego,
- i) tworzenie planów zagospodarowania przestrzennego pod kątem infrastruktury turystycznej
- j) kształtowanie przestrzeni publicznej zgodnie z wymaganiami ładu przestrzennego.

I.4 Rozwój infrastruktury i technologii informacyjno-komunikacyjnych.

- a) wykorzystanie światłowodu budowanego na obszarze województwa mazowieckiego, przebiegającego przez teren gminy,
- b) wdrożenie działań mających na celu zapewnienie dostępu do szerokopasmowego Internetu w niektórych miejscowościach gminy,
- c) zapewnienie powszechnego dostępu do e-usług i e-administracji,
- d) uruchomienie Elektronicznej Platformy Usług Administracji Publicznej e-PUAP,
- e) nawiązanie współpracy z parterami świadczącymi nowoczesne usługi telekomunikacyjne,
- f) stworzenie warunków do funkcjonowania komunikacji miejskiej i rozwoju komunikacji publicznej.

I.5 Wzmocnienie roli transportu kolejowego

- a) podniesienie rangi stacji kolejowej w Niemojkach,
- b) zachowanie bocznicy kolejowej.

Cel strategiczny II. Otwarty, kreatywny i konkurencyjny kapitał ludzki

II.1 Rozwiązywanie problemów społecznych i stymulowanie aktywności zawodowej sprzyjającej włączeniu społecznemu.

- a) tworzenie, udoskonalanie i realizacja programów pomocy rodzinie i pomocy społecznej przeciwdziałających wyłączeniu społecznemu,
- b) współpraca przy wdrażaniu programów przeciwdziałania bezrobociu,
- c) wprowadzenie działań mających na celu ograniczenie patologii społecznych poprzez profilaktykę, np. grupy wsparcia, profesjonalne doradztwo prawne, zawodowe, pomoc psychologiczną, poradnictwo, mediacje i inne,
- d) wsparcie opieki nad dziećmi (poprawa dostępu do usług przedszkolnych i opieki nad małym dzieckiem) oraz nad osobami starszymi (formy instytucjonalne, rodzinne, pomoc sąsiedzka i inne),
- e) poprawa oferty pomocy społecznej np. poprzez budowę Ośrodka Terapii Leczenia Uzależnień dla Bezdomnych,
- f) wspieranie działań związanych z aktywizacją zawodową oraz działań mających na celu zwiększenie adaptacji do nowych zawodów i mobilności mieszkańców,
- g) podnoszenie kwalifikacji mieszkańców w szczególności w zakresie handlu i rzemiosła oraz zawodów nierolniczych i obsługi ruchu turystycznego, kształtowanie postaw rynkowych i innowacyjnych,
- h) budowanie przyjaznej polityki dla przedsiębiorców inwestujących w zawodowy rozwój zasobów ludzkich i system szkoleń,
- i) zwiększenie absorpcji środków z Unii Europejskiej na programy służące podnoszeniu kwalifikacji osób pozostających bez pracy.

II.2 Podniesienie poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych społeczności.

- a) stymulowanie powstania współpracy placówek oświatowych oraz wymiany doświadczeń w zakresie efektywnego przygotowania młodzieży do życia zawodowego,
- b) inicjowanie opracowania i wdrożenia systemu doradztwa zawodowego,
- c) nawiązanie współpracy z lokalnymi przedsiębiorcami w celu promocji i przybliżenia charakteru zawodów oraz tworzenie miejsc staży w celu nabycia praktycznych umiejętności,
- d) organizacja zajęć pozalekcyjnych, szkoleniowych w obiektach placówek oświatowych i kulturalnych,
- e) wspieranie i promocja innowacyjnych form kształcenia (np. e-edukacja).

II.3 Zwiększenie dostępu do usług medycznych wysokiej jakości.

- a) wspieranie poszerzenia oferty usług zdrowotnych oferowanych na terenie gminy,
- b) wspieranie poprawy dostępu do poradni specjalistycznych,
- c) poprawa jakości i dostępu do usług pielęgniarских w szkołach,
- d) wspieranie podnoszenia standardu technicznego i wyposażania placówek medycznych w nowoczesny sprzęt na terenie gminy,
- e) wspieranie wzmocnienia roli Szpitala Powiatowego w Łosicach.

II.4 Podniesienie jakości usług edukacyjnych oraz poprawa dostępności opieki żłobkowej i edukacji przedszkolnej.

- a) utworzenie systemu opieki nad małym dzieckiem (żłobków, punktów żłobkowych), wspieranie powstania rodzinnych dziennych punktów opieki nad dzieckiem na terenie gminy,
- b) rozwój różnych form wychowania przedszkolnego,
- c) dostosowanie ilości placówek przedszkolnych oraz godzin ich funkcjonowania do potrzeb mieszkańców oraz poprawa dostępności miejsc,
- d) racjonalizacja struktury placówek oświatowych w zależności od zmian struktury demograficznej,
- e) racjonalizacja godzin pracy świetlic szkolnych i przedszkoli oraz zwiększenie ich dostępności,
- f) podniesienie jakości oferty edukacji przedszkolnej oraz dostosowanie jej do zmieniających się potrzeb lokalnej społeczności (uzupełnienie o zajęcia korekcyjne, językowe, prozdrowotne, proekologiczne, sportowe i inne),
- g) stymulowanie aktywności organizacji pozarządowych w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na projekty skierowane do dzieci w wieku przedszkolnym.

II.5 Rozwój i poszerzenie funkcji obiektów dydaktycznych, kulturalnych, oraz sportowo- rekreacyjnych, stworzenie profesjonalnej oferty.

- a) modernizacja (w tym termomodernizacja) i rozbudowa infrastruktury bazy oświatowej oraz doposażenie w sprzęt komputerowy, audiowizualny i pomoce dydaktyczne,
- b) utrzymanie wysokiego poziomu usług edukacyjnych oraz stworzenie i poszerzenie oferty edukacji pozaszkolnej (zajęcia pozalekcyjne, sportowe, kursy, zajęcia taneczne, aktorskie i inne) na bazie gminnych placówek oświatowych i kulturalnych oraz działalności osób prywatnych, skierowane do dzieci, dorosłych, osób starszych, niepełnosprawnych,
- c) wspieranie młodzieży najzdolniejszej (system nagród i stypendiów),
- d) budowa nowej i modernizacja istniejącej infrastruktury sportowo – rekreacyjnej (np. sal sportowych i gimnastycznych, boisk (w tym szkolnych), placów zabaw, parkurów, siłowni zewnętrznych, zagospodarowanie terenu wokół Zalewu Łosickiego,

zagospodarowanie terenu wokół wymagających tego szkół, budowa basenu, budowa altan i inne),

- e) kontynuacja budowy, modernizacji, remontów i doposażania świetlic wiejskich,
- f) wyznaczenie terenu pod infrastrukturę i tworzenie infrastruktury dla różnych form aktywności ruchowej, np. park linowy, ścieżki rowerowe, ścieżek zdrowia, trasy Nordic Walking itp.,
- g) wzmocnienie współpracy i przedsięwzięć społecznych lokalnie działających podmiotów sektora publicznego, prywatnego i pozarządowego,
- h) poszukiwanie nowych, atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci, młodzieży i dorosłych, osób starszych i niepełnosprawnych,
- i) likwidacja barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych ruchowo,
- j) poszerzenie istniejącej oferty dla mieszkańców gminy (organizacja wystaw, koncertów, promocja czytelnictwa i uzupełnienie punktów bibliotecznych i inne) z uwzględnieniem włączenia w przedsięwzięcia kulturalne osób niepełnosprawnych oraz starszych,
- k) promocja sportu i aktywnego wypoczynku, wspieranie działalności klubów sportowych, zwiększenie ilości animatorów sportowych, trenerów,
- l) rozwijanie funkcjonalności i oferty kulturalnej „Łosickiego Domu Kultury” jako głównego ośrodka kreującego rozwój kultury na terenie gminy, w tym zaangażowanie ŁDK w działalność świetlic na terenie miasta i gminy,
- m) zwiększenie aktywności organizacji pozarządowych w pozyskiwaniu zewnętrznych źródeł finansowania przedsięwzięć edukacyjnych, kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych,
- n) budowa, modernizacja lub wyposażenie budynków pełniących funkcje kulturalne, w tym świetlic i domów kultury.

II.6 Budowanie i upowszechnianie społeczeństwa informacyjnego.

- a) wspieranie zapewnienia dostępu do szerokopasmowego Internetu,
- b) współdziałanie w zakresie umożliwienia rozwoju e-administracji, e-edukacji, e-zdrowia, e-bezpieczeństwa,
- c) budowa stanowisk PIAP (Publiczny Punkt Dostępu do Internetu) w miejscach strategicznych pod względem spędzania wolnego czasu przez mieszkańców, w placówkach kultury i oświaty, w Urzędzie Miasta i Gminy itp.,
- d) realizacja programu informatyzacji szkół.

II.7 Rozwijanie tożsamości i integracji społeczności.

- a) współpraca w zakresie ochrony zabytków oraz miejsc pamięci,
- b) integracja mieszkańców wokół działalności organizacji trzeciego sektora,
- c) wspieranie inicjatyw oddolnych organizacji wydarzeń kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych,
- d) wdrożenie systemu działań aktywizujących osoby starsze oraz kultywowanie tradycji i tożsamości lokalnej społeczności,
- e) promocja postaw prospołecznych i obywatelskich,
- f) wdrożenie działań przeciwko dyskryminacji społeczeństwa, w tym kobiet, osób niepełnosprawnych, likwidowanie barier społecznych,
- g) wdrożenie działań mających na celu integrację mieszkańców gminy,
- h) poprawa estetyki przestrzeni, tworzenie „serc miejscowości”, rabat kwiatowych, kwietników, wiat, placów zabaw, skwerów, altan i innych jako miejsc spędzania wolnego czasu dzieci, młodzieży i dorosłych
- i) tworzenie zaplecza i infrastruktury do integracji społecznej.

Cel strategiczny III. Innowacyjna, efektywna i wielosektorowa gospodarka

III.1 Rozwój i wzrost konkurencyjności mikro, małych i średnich przedsiębiorstw.

- a) wsparcie wykorzystania potencjału obszaru terytorialnego Miasta i Gminy Łosice,
- b) wsparcie różnicowania działalności gospodarczej w kierunku działalności nierolniczej,
- c) zapewnienie mikro, małym i średnim przedsiębiorcom wsparcia instytucjonalnego, pomoc i ułatwienie dostępu do informacji o możliwościach pozyskania środków na utworzenie lub rozwój firmy, w tym środków z Powiatowego Urzędu Pracy, środków przeznaczonych na rozwój obszarów wiejskich i innych funduszy Unii Europejskiej,
- d) wsparcie przepływu informacji dot. innowacji na rynku i najnowszych badań naukowych, ułatwienie transferu wiedzy pomiędzy sferą nauki a praktyki i zastosowanie jej w działalności gospodarczej,
- e) wsparcie i promocja postaw przedsiębiorczości, tworzenie miejsc pracy,
- f) nawiązanie współpracy z instytucjami prowadzącymi fundusze pożyczkowe i poręczeniowe dla mikro, małych i średnich firm,

III.2 Wsparcie rozwoju sektora usług rolno – spożywczych, handlu i rzemiosła.

- a) stymulowanie działań mających na celu utworzenie na terenie gminy centrum usług handlu, gastronomii i rzemiosła poprzez aktywne poszukiwanie inwestorów,
- b) rezerwacja terenów pod działalność usługowo – handlową,
- c) pomoc w zakresie pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania dla przedsiębiorców, stworzenie profesjonalnego doradztwa,
- d) wsparcie rozwoju usług rolno – spożywczych, handlu i rzemiosła wysokiej jakości poprzez promocję nowoczesnych technologii
- e) tworzenie bazy przemysłu rolno-spożywczego (zakłady przetwórcze, giełda, grupy producenckie)
- f) stopniowa zmiana charakteru gminy z rolniczej na przemysłowo-rolniczą.

III.3 Opracowanie i wdrożenie systemu promocji gospodarczej i inwestycyjnej.

- a) przyjazne dla inwestorów planowanie przestrzenne,
- b) analiza systemu zachęt inwestycyjnych dla przedsiębiorców i inwestorów,
- c) przygotowanie przyjaznej polityki podatkowej dla inwestorów chcących prowadzić działalność na terenie miasta i gminy
- d) stworzenie, promocja i upowszechnianie profesjonalnej i konkurencyjnej oferty inwestycyjnej gminy (strona internetowa gminy, broszury informacyjne i inne),
- e) dystrybucja papierowych i elektronicznych materiałów informacyjnych,
- f) reklama w mediach, publiczne wystąpienia władz gminy,
- g) aktualizacja oferty gospodarczej i inwestycyjnej na stronie internetowej gminy,
- h) oferta i reklama za pośrednictwem poczty elektronicznej,
- i) organizacja wydarzeń kulturalnych o tematyce gospodarczej (konferencje, gale, szkolenia i inne),
- j) organizacja konkursu na przedsiębiorcę roku,
- k) nawiązanie współpracy z ościennymi i zagranicznymi samorządami, partnerami sektora gospodarczego i pozarządowego,
- l) utworzenie Specjalnej Strefy Ekonomicznej
- m) utworzenie Łosickiego Inkubatora Przedsiębiorczości,

- n) inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów
- o) pozyskiwanie inwestorów

III.4 Transfer nowych technologii opartych na kapitale intelektualnym zmierzających do modernizacji gospodarstw rolnych.

- a) stymulowanie działań mających na celu utworzenie na terenie gminy strefy wysokorozwiniętego rolnictwa,
- b) stymulowanie specjalizacji gospodarstw rolnych opartej na postępie technologicznym i ekonomicznym,
- c) wspieranie edukacji rolników na temat opłacalności produkcji rolniczej poprzez prowadzenie profesjonalnego doradztwa,
- d) wspieranie modernizacji infrastruktury rolniczej oraz utworzenie systemu szkoleń dla rolników z zakresu nowoczesnych technologii i potencjalnych źródeł ich finansowania,
- e) pomoc w poszukiwaniu rynków zbytu,
- f) stymulowanie rozwoju powiązań kooperacyjnych pomiędzy producentami rolnymi,
- g) promocja rolnictwa ekologicznego,
- h) promocja upraw nieżywnościowych na cele przemysłowe i energetyczne,
- i) promocja lokalnej produkcji rolnej.

III.5 Stworzenie atrakcyjnej oferty turystycznej, agroturystycznej i ekoturystycznej gminy w oparciu o zasoby przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz innowacyjne ich wykorzystanie.

- a) wspieranie rozwoju infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, bazy noclegowej oraz gastronomicznej,
- b) budowa i rozbudowa ścieżek rowerowych, ścieżek zdrowia, parków linowych, tras Nordic Walking, szlaków np. rowerowych, pieszych i innych,
- c) wspieranie rozwoju oferty usługowej,
- d) budowa punktów widokowych, parkingów,
- e) współpraca z partnerami w zakresie zagospodarowania terenu wokół zbiorników wodnych i w innych miejscach, pod kątem turystyki i rekreacji (przystań, wiaty, miejsca integracji i rekreacji, miejsca na ogniska i inne),
- f) wspieranie utworzenia zintegrowanej informacji turystycznej i promocji gminy,
- g) poprawa oznakowania atrakcji turystycznych gminy oraz dróg dojazdowych,
- h) wypracowanie modelu markowych imprez cyklicznych jako atrakcji turystycznej,
- i) uczestnictwo w krajowych i regionalnych targach turystycznych, konkursach, przeglądach,
- j) rozwój produktów turystycznych, w tym wykreowanie jednego, głównego produktu turystycznego będącego „wizytówką” gminy,
- k) wykorzystanie potencjału lokalnych zespołów śpiewaczych, a także zdefiniowanych produktów turystycznych do promocji turystycznej gminy,
- l) stworzenie spójnej, kompleksowej oferty turystycznej z uwzględnieniem turystyki kulturowej, aktywnej, rekreacyjnej, specjalistycznej jak również konferencyjnej,
- m) organizacja rajdów np. pieszych, rowerowych i ich promocja,
- n) nawiązanie i rozwijanie współpracy z podmiotami branży turystycznej, sąsiednimi, wojewódzkimi i centralnymi punktami informacji turystycznej w celu efektywnej dystrybucji oferty
- o) zwiększenie ilości imprez kulturalnych,
- p) organizacja festynów i imprez sportowych.

Cel strategiczny IV. Środowisko naturalne wysokiej jakości, ochrona wartości przyrodniczych i historycznych

IV.1 Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalna gospodarka zasobami.

- a) zachowanie ciągłości terenów otwartych, ciągów ekologicznych, istniejących na terenie gminy cieków wodnych i użytków zielonych,
- b) uporządkowanie systemu odprowadzania wód opadowych,
- c) realizacja programu usuwania azbestu,
- d) realizacja programu gospodarki niskoemisyjnej,
- e) wspieranie działań mających na celu ochronę środowiska przyrodniczego i krajobrazu,
- f) wspieranie racjonalnej gospodarki zasobami wodnymi,
- g) promocja i wspieranie ekologicznych przedsięwzięć inwestycyjnych,
- h) rekultywacja terenów przyrodniczo zdegradowanych,
- i) kontynuacja budowy, rozbudowy i modernizacji systemów wodociągowych i kanalizacyjnych,
- j) budowa i modernizacja zbiorczych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków,
- k) prowadzenie i monitorowanie racjonalnej gospodarki odpadami,
- l) edukacja mieszkańców z zakresu naturalnych zasobów środowiska oraz ich ochrony,
- m) wsparcie rolnictwa ekologicznego oraz wdrażania programów rolno – środowiskowych,
- n) termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej,
- o) likwidacja dzikich wysypisk śmieci,
- p) rewitalizacja naziemnego wysypiska Tatarska Góra
- q) tworzenie przyjaznych dla mieszkańców terenów zielonych
- r) pełna gazyfikacja Miasta i Gminy Łosice
- s) zmniejszenie energochłonności gospodarki
- t) restrukturyzacja usług komunalnych.

IV.2 Renowacja i ochrona dziedzictwa historycznego i obiektów zabytkowych.

- a) odnowa i konserwacja obiektów zabytkowych i historycznych przy współudziale partnerów prywatnych, publicznych oraz trzeciego sektora z wykorzystaniem środków Unii Europejskiej i innych dotacji,
- b) ochrona dziedzictwa kulturowego oraz zwiększenie roli zabytków w ofercie turystycznej gminy,
- c) ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego,
- d) odnawianie lub poprawa stanu zabytkowych obiektów budowlanych, służących zachowaniu dziedzictwa kulturowego,
- e) zakup obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa w regionie z przeznaczeniem na cele publiczne.

IV.3 Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

- a) zwiększenie udziału innowacyjnych technologii z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii,
- b) promocja innowacyjnych technologii grzewczych jako naturalnego źródła energii cieplnej i jej pozytywnego wpływu na środowisko naturalne,
- c) wspieranie przedsięwzięć budowy i instalowania odnawialnych źródeł energii na terenie gminy, zarówno w budynkach użyteczności publicznej jak i w budynkach prywatnych,
- d) modernizacja infrastruktury oświetlenia ulicznego.

IV.4 Promocja ochrony środowiska, postaw proekologicznych i zdrowego trybu życia.

- a) zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców, w szczególności edukacji ekologicznej w placówkach oświatowych,
- b) organizacja zajęć terenowych dla uczniów placówek oświatowych w ekologicznych gospodarstwach rolnych,
- c) wdrożenie w placówkach oświatowych zajęć z zasad prawidłowego odżywiania i upowszechniania kultury sportu,
- d) organizacja targów kulinarnych z wykorzystaniem lokalnych produktów gospodarstw rolnych z udziałem przedstawicieli mediów,
- e) promocja ochrony środowiska i zdrowego trybu życia,
- f) organizacja akcji sprzątania świata,
- g) organizacja akcji informacyjnych,
- h) budowa ścieżek ekologicznych i podobnej infrastruktury.

Cel strategiczny V. Kreowanie pozycji Łosic jako centrum kulturalnego, edukacyjnego i administracyjnego powiatu łosickiego

V.1 Promocja Miasta i Gminy Łosice

- a) promocja Miasta i Gminy Łosice na zewnątrz i wśród mieszkańców,
- b) udział i organizacja targów i imprez promocyjnych,
- c) czynne członkostwo gminy w stowarzyszeniach.

V.2 Miasto i Gmina Łosice przyjazne mieszkańcom

- a) wprowadzenie budżetu obywatelskiego,
- b) utworzenie Punktu Obsługi Interesanta,
- c) umożliwienie załatwienia spraw przez Internet,
- d) poprawa bezpieczeństwa publicznego i przeciwpożarowego,
- e) ogólna poprawa stanu czystości miasta i gminy,
- f) kompleksowa rewitalizacja centrum Łosic,
- g) zadbanie o estetykę i wizerunek Miasta i Gminy Łosice,
- h) rewitalizacja zdegradowanych i zmarginalizowanych obszarów,
- i) budowa i modernizacja infrastruktury poprawiającej jakość życia mieszkańców,
- j) usuwanie barier dostępu dla osób niepełnosprawnych.

V.3 Wzmocnienie znaczenia kulturalnego, edukacyjnego i administracyjnego Łosic

- a) dbanie o rozwój kulturalny Łosic i okolic (infrastruktura i działalność kulturalna),
- b) zachowanie historycznych walorów Miasta i Gminy Łosice,
- c) wzmocnienie roli szkolnictwa na terenie Miasta i Gminy (infrastruktura-nauczyciel-uczeń),
- d) zwiększenie wiedzy na temat integracji z Unią Europejską i możliwości pozyskiwania środków unijnych wśród mieszkańców,
- e) pozyskiwanie środków zewnętrznych w partnerstwie z innymi jst,
- f) tworzenie placówek administracyjnych na terenie Miasta i Gminy Łosice, np. utworzenie Sądu Rejonowego w Łosicach.

X. Spójność strategii z dokumentami wyższego szczebla

Sformułowane w Strategii wizja, misja, cele strategiczne, cele operacyjne i kierunki działania są zgodne z dokumentami wyższego szczebla o charakterze strategicznym. Planowana polityka rozwoju miasta i gminy wpisuje się w globalną koncepcję rozwoju określoną w dokumentach nadrzędnych opracowanych dla województwa, kraju i Europy. Niniejsza strategia jest spójna w szczególności z następującymi dokumentami, które zostały wnikliwie przeanalizowane w procesie formułowania celów określonych w strategii:

1. **Strategia Europa 2020** – dokument zawiera trzy podstawowe, wzajemnie wzmacniające się priorytety:
 - wzrost inteligentny, czyli rozwój oparty na wiedzy i innowacjach,
 - wzrost zrównoważony, czyli transformacja w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, efektywnie korzystającej z zasobów i konkurencyjnej,
 - wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu, czyli wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.
2. **Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju do 2030 r. i Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju do 2020 r.** - kładą szczególny nacisk w kierunku sprawnego i efektywnego państwa, konkurencyjnej gospodarki oraz spójności społecznej i terytorialnej
3. **Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2030 roku** – celem głównym jest „Zmniejszenie dysproporcji rozwoju w województwie mazowieckim, wzrost znaczenia obszaru metropolitalnego Warszawy w Europie”, co zostanie osiągnięte przez realizację celów strategicznych:
 - Rozwój produkcji ukierunkowanej na eksport w przemyśle zaawansowanych i średniozaawansowanych technologii oraz w przemyśle i przetwórstwie rolno-spożywczym,
 - Zapewnienie gospodarce regionu zdywersyfikowanego zaopatrzenia w energię przy zrównoważonym gospodarowaniu zasobami środowiska
 - Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii,
 - Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowanie ładu przestrzennego,
 - Poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki,
 - Wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia
4. **Plan Rozwoju Powiatu Łosice** (w trakcie aktualizacji), gdzie zapisano priorytety:
 - Poprawa jakości życia mieszkańców,
 - Rozwój turystyki i rekreacji,
 - Restrukturyzacja rolnictwa,
 - Aktywizacja gospodarcza społeczeństwa,
 - Ochrona i promocja dóbr środowiskowych i naturalnych.

XI. Potencjalne źródła finansowania realizacji Strategii

Miasto i Gmina Łosice wykazują się dużym zaangażowaniem w realizacji projektów miękkich i inwestycyjnych. Dla zwiększenia efektywności wydatkowanych środków własnych, większość inwestycji realizowanych jest przy współudziale środków zewnętrznych, zwłaszcza unijnych. Dla zapewnienia zrównoważonej gospodarki finansowej niezbędne jest wsparcie planowanych w Strategii procesów rozwojowych środkami zewnętrznymi. Środki zabezpieczające realizację zadań zapisanych w poszczególnych celach operacyjnych pochodzić będą z następujących źródeł:

1. z budżetu Miasta i Gminy Łosice,
2. z programów pomocowych Unii Europejskiej na lata 2014-2020, w szczególności z takich programów jak:
 - Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
 - Program Operacyjny Inteligentny Rozwój
 - Program Operacyjny Polska Cyfrowa
 - Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój
 - Program Europejska Współpraca Terytorialna (w tym Program Współpracy transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina)
 - Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego
 - Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (w tym środki w ramach działania Lokalnej Grupy Działania)
3. z programów rządowych (np. Program rozwoju gminnej i powiatowej infrastruktury drogowej na lata 2016-2019),
4. ze środków zaangażowanych przez krajowych i zagranicznych inwestorów prywatnych, w tym w ramach formuły partnerstwa publiczno-prywatnego
5. z krajowych i zagranicznych organizacji pozarządowych,
6. z instytucji finansowych i funduszy inwestycyjnych,
7. ze środków funduszy celowych, w tym np. Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej, Funduszu Pracy, Banku Gospodarstwa Krajowego,
8. innych źródeł, zgodnie z prawem obowiązującym w Polsce.

XII. Realizacja i monitoring Strategii

Strategia rozwoju gminy jest dokumentem określającym ogólne cele i kierunki rozwoju gminy. Stosownie do nich będą opracowywane szczegółowe projekty uściślające przedmiot działania, metody oraz dokładny harmonogram. Realizacja poszczególnych zadań, szczególnie kapitałochłonnych, uzależniona będzie od możliwości finansowych gminy, w tym od możliwości otrzymania dofinansowania ze źródeł zewnętrznych na realizację konkretnych projektów. Rada Miasta i Gminy Łosice, uchwalając coroczne budżety i zmiany do tych budżetów, będzie decydowała, które z zadań zostaną zrealizowane w pierwszej kolejności. Część zadań jest uzależniona od aktywności podmiotów zewnętrznych, Miasto i Gmina Łosice może jednak podejmować działania lobbujące, w celu doprowadzenia do ich realizacji.

Realizacja Strategii będzie monitorowana na podstawie corocznych sprawozdań z wykonania budżetu Miasta i Gminy Łosice, oraz na podstawie wskaźników określanych indywidualnie dla każdego z projektów. Wskaźniki, dotyczące poszczególnych projektów, współfinansowanych ze środków zewnętrznych, będą określone zgodnie z wytycznymi dla

danego źródła finansowania. Wskaźniki obrazujące postęp we wdrażaniu oraz rezultaty tych działań są podzielone na trzy kategorie:

- wskaźniki produktu - odnoszą się do rzeczowych efektów działania, liczone są w jednostkach materialnych,
- wskaźniki rezultatu - odpowiadają bezpośrednim i natychmiastowym efektom wynikającym z wdrożenia programu, mogą przybierać formę wskaźników materialnych lub finansowych,
- wskaźniki oddziaływania - obrazują konsekwencje danego programu wykraczające poza natychmiastowe efekty dla bezpośrednich beneficjentów. Oddziaływanie może odnosić się do efektów związanych bezpośrednio z podjętym działaniem, chociaż pojawiających się po pewnym czasie (oddziaływanie bezpośrednie), jak i do efektów długookresowych, oddziałujących na szerszą populację i pośrednio tylko wynikających ze zrealizowanego działania (oddziaływanie pośrednie).

Strategia nie jest dokumentem zamkniętym. Powinna być systematycznie weryfikowana i aktualizowana, dostosowywana do aktualnych możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych. W związku z tym, że strategia ma charakter ogólny i nie posiada konkretnych rozstrzygnięć i terminarzy kolejnym krokiem powinno być opracowanie szczegółowych programów rozwojowych, projektów i harmonogramu realizacji zadań.

XIII. Spis tabel, wykresów i rysunków

Spis tabel

Tabela 1 Gęstość zaludnienia Miasta i Gminy Łosice w latach 2009 – 2014.....	20
Tabela 2 Liczba ludności z podziałem na obszar zamieszkania w Mieście i Gminie Łosice w latach 2009 – 2014	20
Tabela 3 Ludność i ruch naturalny w Mieście i Gminie Łosice w latach 2009 – 2014	20
Tabela 4 Wskaźnik obciążenia demograficznego w Mieście i Gminie Łosice w latach 2009 – 2014.....	22
Tabela 5 Rynek pracy na terenie Miasta i Gminy Łosice	24
Tabela 6 Wykaz stowarzyszeń i fundacji funkcjonujących na terenie Miasta i Gminy Łosice	25
Tabela 7 Uczniowie uczęszczający do klas „0” przy szkołach podstawowych w latach od 2010/2011 do 2015/2016.....	30
Tabela 8 Ilość miejsc oraz liczba uczniów w przedszkolach samorządowych.....	30
Tabela 9 Uczniowie na poszczególnych poziomach kształcenia w latach od 2009/2010 do 2015/2016.....	30
Tabela 10 Liczba rodzin i formy udzielonej pomocy przez MGOPS w Łosicach 2012-2014	37
Tabela 11 Struktura podmiotów gospodarki narodowej w mieście i gminie Łosice w latach 2009-2014.....	40
Tabela 12 Podmioty gospodarki narodowej działające na terenie Miasta i Gminy Łosice w latach 2009 – 2014 wg klas wielkości i profilu działalności.....	41
Tabela 13 Jednostki wpisane do rejestru REGON wg sekcji PKD 2007 w latach 2009-2014	42
Tabela 14 Raport Gminny o przedsiębiorcach działających na terenie Miasta i Gminy Łosice pod względem rodzaju wykonywania działalności w 2015 r.....	43
Tabela 15 Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych.....	45
Tabela 16 Udział klas bonitacyjnych w strukturze gruntów ornych.....	45
Tabela 17 Udział klas bonitacyjnych w strukturze użytków zielonych.....	45
Tabela 18 Sieć wodociągowa na terenie Miasta i Gminy Łosice w latach 2009-2014.....	49

Tabela 19 Sieć kanalizacyjna na terenie miasta Łosice w latach 2009 – 2014	49
Tabela 20 Sieć gazowa na terenie miasta Łosice w latach 2009 – 2014.....	50
Tabela 21 Struktura dochodów i wydatków Miasta i Gminy Łosice w latach 2009-2014	56
Tabela 22 Ogólna struktura dochodów Miasta i Gminy Łosice w latach 2009-2014.....	58
Tabela 23 Szczegółowa struktura dochodów własnych Miasta i Gminy Łosice w latach 2009-2014.....	59
Tabela 24 Wydatki Miasta i Gminy Łosice w latach 2009-2014.....	61
Tabela 25 Mienie komunalne stanowiące własność Miasta i Gminy Łosice (stan na 30.10.2015 r.)	63

Spis wykresów

Wykres 1 Liczba mieszkańców Miasta i Gminy Łosice w latach 2009 – 2014.....	19
Wykres 2 Struktura wieku ludności w Mieście i Gminie Łosice w latach 2009 – 2014	22
Wykres 3 Saldo migracji gminnych wewnętrznych w latach 2009 - 2014	23
Wykres 4 Liczba uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjach w Mieście i Gminie Łosice	31
Wykres 5 Ilość i rodzaj przyznanych świadczeń pieniężnych i niepieniężnych przez MGOPS w Łosicach w 2012 -2014	37
Wykres 6 Ilość zebranych odpadów na terenie Miasta i Gminy Łosice (w Mg).....	51
Wykres 7 Struktura dochodów Miasta i Gminy Łosice w latach 2009-2014, w podziale na dochody majątkowe i bieżące (w zł)	56
Wykres 8 Struktura wydatków Miasta i Gminy Łosice w latach 2009-2014, w podziale na wydatki majątkowe i bieżące (w zł).....	57
Wykres 9 Struktura dochodów budżetu Miasta i Gminy Łosice w latach 2009-2014.....	58
Wykres 10 Struktura dochodów własnych Miasta i Gminy Łosice w latach 2009-2014	60
Wykres 11 Struktura dochodów Miasta i Gminy Łosice, pochodzących z podatków, w latach 2009-2014.....	61
Wykres 12 Wydatki Miasta i Gminy Łosice w wybranych działach w latach 2009-2014 (w zł)	62

Spis rysunków

Rysunek 1 Położenie Miasta i Gminy Łosice	8
Rysunek 2 Historyczne herby Łosic oraz obecny logotyp Łosic	12
Rysunek 3 Przykładowe zabytki na terenie Miasta i Gminy Łosice.....	16
Rysunek 4 Grodzisko w Dzieciołach – wały obronne i szata roślinna	18
Rysunek 5 Przykładowa działalność Łosickiego Domu Kultury	35
Rysunek 6 Zmodernizowany Zalew Łosicki.....	46